

markсист teori 51

Ocak-Şubat 2022 ❖ 7.50 TL

Bir yeniden
yapılanma modeli

İbrahim Çiçek

Yapısal kriz, direniş
fraksiyonu ve öncülük

Göksu Çağan

90'lara bakmak

Efe Dağlı

Faşizm, kurumsallaşma ve
anayasa eksenli mücadele

Ziya Ulusoy

Üçüncü ittifak ya da üçüncü cephe

İnan Özgür

TKP'nin sosyal şoven ittifak siyaseti

Yücel Yıldırım

Erkeklik bariyer mi olacak, erkekler
bariyeri mi yıkacak?

Bahar Mavi

Gençlik hareketi için büyük bir imkan

Fadime Şewîn

Uluslararası güçler dengesinin
değişim ve olası sonuçları

İbrahim Okçuoğlu

Hangi enternasyonalizm?

Veysel Güney

Sudan Devrimi'nin ikinci perdesi

Sara Abbas

**Dosya: Yeniden Yapılanma
Zorunluluğu-2**

Marksist Teori

5

Ocak-Şubat
2022

Daima Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın

Varyos Gazete Dergi adına Yazı İşleri Müdürü: Tülin Gür

Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzın Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D:7 Fatih/İSTANBUL

Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75

Web Sitesi: www.marksistteori2.org

Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79

Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)

Posta Çeki Hesap No: Varyos Gazete Dergi 17629956

İçindekiler

- 7** | Bir yeniden yapılanma modeli
İbrahim Çiçek
- 27** | Yapısal kriz, direniş fraksiyonu ve öncülük
Göksu Çağan
- 39** | 90'lara bakmak
Efe Dağlı
- 49** | Faşizm, kurumsallaşma ve anayasa eksenli mücadele
Ziya Ulusoy
- 61** | Üçüncü ittifak ya da üçüncü cephe
İnan Özgür
- 71** | TKP'nin sosyal şoven ittifak siyaseti
Yücel Yıldırım
- 79** | Erkeklik bariyer mi olacak, erkekler bariyeri mi yıkacak?
Bahar Mavi
- 87** | Gençlik hareketi için büyük bir imkan
Fadime Şewin
- 95** | Uluslararası güçler dengesinin değişim ve olası sonuçları
İbrahim Okçuoğlu
- 109** | Hangi enternasyonalizm?
Veysel Güney
- 115** | Sudan Devrimi'nin ikinci perdesi
Sara Abbas

Bir yeniden yapılanma modeli

İbrahim Çiçek

Yeni dönemde devrimci program, strateji, devrimci öncünün örgütsel yapısı/yapılanması gibi devrimci önderlik sorunları bütün bir tarihi boyunca MLKP'nin düşünsel ve pratik çalışmalarına konu olmuştur.

1-Krize doğmak

Dünya sosyalist hareketinin içerisinde geçmekte olduğu yapısal kriz '89-'91 dönemecinde olgunlaştı. Kuşkusuz ona ön gelen bir mayalanma süreci de var. Böyle olduğu içindir ki 1994'de kurulan MLKP Birlik Devrimi'yle yapısal krize doğmuştur. Ama "krize doğmak" daha geniş ve derin bir anlama da sahiptir. Birkaç on yıllık tarihi ile MLKP, Türkiye ve Kürdistan'da sosyalist hareketin, emekçi sol hareketin olduğu kadar dünya sosyalist hareketinin de devrimci bir gerçeğidir. Kuşkusuz MLKP halen "olmuş, bitmiş, tamamlanmış değil" ama bir

kaç on yıllık varoluş tarihi, temel bir eğilimi taşımakta oluşunun sağlamasını yapıyor. Anlamli her devrimci önderlik girişimi devrimci bir yol arayışı olduğu içindir ki, hareket ettiği öncüller ne olursa olsun biriciktir, yani özgündür, kendi yolunu bularak, keşfederek, açarak gelişir, ilerler. Türkiye ve Kürdistan'da yapısal krize ve yeniden yapılanma zorunluluğuna MLKP deneyiminin oluşturduğu yanıtın "nitelikçe" bütün diğerlerinden farklı olduğunu vurgularken kapsama alanı belli bir "nitelik" ayırım yapıyoruz. Yapısal kriz koşullarında tasfiyeci eğilime de dogmatik eğilime de kapılmadığını, her iki temel eğilimle arasına

* Marksist Teori dergisi 50. sayısında sosyalist hareketin "yapısal krizi" ve yeniden yapılanması" konularını iki ayrı yazıda inceledi. İbrahim Çiçek "Tarih Atını ve İşğın Ararken" başlıklı inceleme yazısıyla sosyalist mücadele tarihinden çıkarılan sonuçlar ile "yapısal kriz" ve "yeniden yapılanma"nın teorik çerçevesini açıklığa kavuştururken, İnan Özgür de "Yeniden Yapılanma Zorunluluğu ve Üç Farklı Yönelim" başlıklı çalışmasında emekçi solun belli başlı parti ve örgütlerinin "yeniden yapılanma" zorunluluğuna nasıl bir yanıt oluşturduklarını inceledi; biri tasfiyeci diğer dogmatik iki temel eğilimi sergiledi; MLKP'nin gerçekliğinde kendini gösteren devrimci yönelime, üçüncü temel eğilime dikkat çekti. Ancak planlanmış olmasına karşın, MLKP tarihinde karşılığını bulan "yeniden yapılanma" gerçekliğini ayrıca inceleme görevi 51. sayıya kaldı.

kesin sınırlar koyduğu kadar; yapısal kriz ve yeniden yapılanma görevleriyle ilişkileniş ve yanıt olma çizgisinde ilerleyen gerçekliğinde üçüncü temel eğilimi, tasfiyeci ve dogmatik eğilimlerden ayrı olarak devrimci eğilimi açığa çıkarttığını vurguluyoruz.

'89-90'larda başlayan "ara dönem" in ve keza "yapısal kriz" in kendi tarihi var. Bunlar gibi "yeniden yapılanma/yapılanamama" ların da sosyalizm iddialı her bir parti, örgüt gerçekliğinde bir tarihi var. Örneğin son otuz yıllık dönemde "sosyalizm", "devrimci önderlik", "Marksizm-Leninizm", "Marksizm-Leninizm-Maoizm" vb. işçi sınıfının devrimci önderliği gibi benzer iddialara sahip oldukları için de "benzer" olan yapılar, aynı coğrafyada aynı tarihsel, sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel koşullar altında var oldular, Marks'ın dediği gibi her biri kendi tarihini kendileri yaptı:

"İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama kendi keyflerine göre, kendi seçtikleri koşullar için-

de yapmazlar, doğrudan veri olan ve geçmişten kalan koşullar içinde yaparlar."¹

Kuşkusuz insanlar gibi örgütler de kendi tarihlerini kendileri yaparlar. "Aynı koşullar altında" her biri kendi tarihlerini kendileri yaptılar ve fakat farklı yaptılar. Hatta "doğal" olarak farklı yaptılar. Yapısal kriz ve yeniden yapılanma bağlamında sınıflandırıldığında bu farklı yapıdan tasfiyeci, dogmatik ya da devrimci, nitelikçe farklı üç temel eğilim ortaya çıktı.²

Benzer koşullar altında ve benzer iddialarla var olan parti ve örgütlerin kendi tarihlerini farklı yapmalarını ancak "içsel nedenlerle", tarihsel olarak varlıklarında oluşturup biriktirdikleri itici güçlerin niteliği, kapasite ve devinimiyle açıklanabilir. Yapısal kriz nesnel bir durumdur, oysa "yeniden yapılanma" yapısal krize özneleşme eylemi, öznenin yapısal krize yanıtı veya öznenin "yapısal krizi çözme" eylemidir. Yapısal krizle ilişkilenişleri ve yeniden yapılanma bağlamında varoluşları tasfiyeci-

¹ Karl Marks, Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i

² Bakınız İnan Özgür, Yeniden Yapılanma Zorunluluğu ve Üç Farklı Yönelim, MT, Sayı 50

likle tanımlanabilecek yapılar neden tasfiyeciliğe savrulmuşlardır? Ya da yeniden yapılanma ihtiyacına karşı direnenler, dogmatizme sapanlar neden dogmatizme saplanmışlardır? Bunlar gibi, yapısal kriz ve yeniden yapılanma sorun ve görevlerini tasfiyeciliğe ve dogmatizme sapsadan, devrimci tarzda yanıtlayanlar nasıl olmuştur da devrimci tarzda yanıtlayabilmişlerdir? İlgili her bir akımın gerçekliğini anlayabilmek ve açıklayabilmek için bunlar doğru sorulardır.

MLKP de diğer benzerleri gibi kendi tarihini kendisi yapmış ve o da farklı yapmıştır. Fakat o, tasfiyecilik ve dogmatizme sapsadan yapısal krizi devrimci biçimde anlama, analiz etme ve yeniden yapılanmayı devrimci bir tarzda yanıtlama hattını açığa çıkartabilmiştir. Marksist materyalist analiz “bunun neden böyle olduğu” ve “nasıl gerçekleştiği” sorularının yanıtlarını açığa çıkartmakla yükümlüdür.

Türkiye’de emekçi sol hareketi meydana getiren yapılar ‘60-‘80 döneminde oluşmuştur. ‘60-‘80 -ister-seniz yapısal krizin olgunlaşmasını baz alarak ‘60-‘90 da diyebilirsiniz- döneminin dünya, Türkiye ve Kürdistan koşullarının “devrimci ihtiyaçlarına” yanıt verme, devrimci önderliği üstlenme “iddiası” ile şekillenmişlerdir. Ancak 80’lerde değişmekte olan “koşullar” ‘89-‘91 döneminde dramatik bir hal alır. Bu yalnızca modern revizyonist SSCB ve Varşova Paketi’nin restorasyon, çözülüş, çöküş ve tasfiyesi, dünya kapitalizmiyle bütünleşmesi nedeniyle değil, aynı zamanda bu aynı süreçte tekeli kapitalizm emperyalist küreselleşme evresine geçtiği için de böyledir. ‘60-‘80 döneminde oluşan

parti ve örgütler, içerisinde hareket ettikleri yeni nesnel koşullar ile bağdaşmaz bir çelişkinin girdabına çekilirler. Bir önceki döneme “ait” yapılar yeni tarihsel koşullar altında, bu yeni tarihsel, sosyo-ekonomik, politik ve kültürel koşulları anlama teori, program, strateji ve örgütsel yapılanma alanlarında bu koşulların devrimci ihtiyaçlarını yanıtlama “zorunluluğu” ile karşı karşıyadırlar. “Zorunluluğu” vurgusu krizin bir önceki dönemin yapıları için genelliğini, nesnellliğini, ayırında olsunlar ya da olmasınlar hepsinin krizin nesnesi olduklarını, yapısal krizin manyetik alanına çekildiklerini vurgulamaktadır. Dahası yeniden tarihsel “varlık hakkı”nı kazanmak gibi bir yaşamsal durumun içerisine çekildiklerini anlatmaktadır. Bütün bunların yanı sıra yeni koşulların gerektirdiği yeniden yapılanma devrimci ihtiyacına yanıt verme yönelimi bir önceki dönemin devrimci eleştirel analizini de kapsamaktadır. Bir önceki dönemin kazanımlarının korunması da eskien, anlam ve işlev kaybına uğrayan veya yanlışlanan yanlarından kopulması da yapısal krizin ve yeniden yapılanmanın devrimci sorunlarıdır. Bir önceki dönemin devrimci kazanımlarının korunması -bu devrimci süreklilik demektir- eskien, yanlışlanan, anlam ve işlev kaybına uğrayan yönleriyle köklü devrimci eleştiriyle “hesaplaşmak” -bu devrimci kopuş demektir- yeniden yapılanmanın “içerip aşma” diyalektiğini oluşturur.

Yapısal krizin nesnesi olan emekçi sol parti ve örgütler, bu nesnel durumun ayırında varabildikleri, bu dönemin ortaya çıkarttığı sorun ve görevleri anlayıp çözümleyebildikleri, yanıt olabildikleri ölçüde “öz-neşirler”. Burada özneleşmemek,

hem kendi gelişimini yönetmede kendiliğindenliğe sürüklenmektir hem de emekçi sol hareket içerisinde “etkin”, itici-sürükleyici bir güç olamamak anlamına da gelir. Özneleşememek dönemin devrimci ihtiyaçlarını anlama ve yanıtlama yeteneğinin erozyona uğraması, körelmesi, varlık hakkının durmaksızın aşınması demektir. Öznelerin hareketleri daima az çok bilinçlidir, şu ya da bu doğrultuya yönelmeleri imkan dahilindeki değişik seçenekler içerisinde öznelerinin tercihlerini yansıtır. Tasfiyeci eğilime kapılanları kendilerini tasfiye eğiliminin, dogmatizme kapılanlar da devrimci değişim ve yeniden yapılanma ihtiyacına karşı direnme pozisyonundan tercihlerini yapmış ve kendilerini yönetmişlerdir. Tıkanmalar ve bölünmeler, güncel krizlerini devrimci tarzda yönetme, devrimci tarzda çözme yeteneğini kaybetmeleri bu gerçekliğin çarpıcı yansımalarıdır.

MLKP, Birlik Kongresi ile 1994’de kuruluşunu ilan eder. ‘95-‘96 siyasal pratiğiyle emekçi sol hareket içerisinde MLKP gerçekliği ve kimliği açığa çıkar, içerisine doğduğu yapısal kriz koşullarında tarihten varlık hakkını alır. MLKP yapısal krize doğmuştur. “Birlik Devrimi” yapısal krize doğan MLKP’nin ebesidir. Bu emekçi sol hareketin tarihinde 70’lerden günümüze amacına ulaşmış ve başarılı olmuş tek “birlik” deneyimidir.

MLKP’yi var eden birlik sürecinin bileşenleri arasında görülen, ama birliğe karşı çıkan, yaftalayan ve mahkum eden TDKP ve TİKB ile dönemi anlama, yapısal kriz ve yeniden yapılanmaya yanıt olma/olamama gerçeklikleri çarpıcı biçimde farklı olmuştur.

Keza emekçi sol hareketin bütünsel tablosu bakımından da geçerlidir bu.

MLKP’nin kuruluşunun başarılı tek devrimci birlik örneği olması gerçekliğinin altını çizmek kendi başına olduğu gibi Marksist materyalist tarih anlayışı bakımından da önemli ve anlamlıdır. “Birlik Devrimi” MLKP için “Nasıl bir kurucu olmuştur?” sorusuna yanıt aramak burada materyalist analizin görevidir. Hatta ondan da önce MLKP’yi var eden “birlik”in başarılı olmasının nedenlerini açığa kavuşturmak gerekir. Bu iki soru araştırmacıya “birlik”in aslında “birlik”ten daha fazla bir şey olduğunu ima etmektedir. Birlik mücadelesi ve Birlik Devrimi MLKP’yi içerisine doğduğu yapısal krize “nasıl hazırlamıştır”?

2-Yeni dönemin hazırlığı

Ara dönem, yapısal kriz, yeniden yapılanma ve krize doğmak gibi gerçeklerden dönüp MLKP öncellerinin 80’li yıllarda yaşadıkları iç değişime ve özellikle bu örgütlerin saflarında “komünistlerin birliği” düşüncesinin doğuşu, sonra da “birlik mücadelesi” gerçekliğine bugünden bakıldığında

bütün bunların “nesnel olarak” (ayır-
dında olsunlar ya da olmasınlar!)
gelmekte olan yeni dönemin hazır-
lığı niteliğinde olduğu görülmekte-
dir. 12 Eylül yenilgisinin analizi ve
çıkartılacak dersler, tasfiyecilik ve
tasfiyeci etkilenmelerle iç mücadele,
‘79-80’de “red ve mahkum” edilen
“Mao Zedung Düşüncesi”nin etkileri
ve bunların bir devamı olarak komü-
nist hareketin kimlerden oluştuğu,
komünistlerin birliği ve partinin ku-
ruluşu tartışmaları, keza kitlelere yö-
nelim, siyasi ve örgütsel çalışmaları
geliştirilmesi sorun ve görevleri,
MLKP öncellerinin belli başlı tartış-
ma gündemleridir. Bunlara Türkiye
ve Kuzey Kürdistan’ın sosyo-eko-
nomik yapısı, ideolojik akım-politik
örgüt gibi konu ve sorunlar da ekle-
nebilir. Tartışılan konular ve sorunlar
ile ulaştıkları sonuçlar MLKP öncel-
lerinin 80’li yıllarda henüz içerisinde
hareket ettikleri, ama aynı zamanda
da aşılmakta olan dönemin “köklü
devrimci eleştirisi” yönelimine gir-
diklerini yansıtır.

Aşılmakta olan dönemin en zaafli
yanlarından biri aynı uluslararası eği-
lim içerisinde yer alan ve birbirlerine
en yakın yapılar arasındaki uzlaşmaz
mezhepçi rekabettir. Mezhepçi reka-
bet Marksist yönetimin açık ve kabaca
bozulması temelinde hayat bulmakta-
dır. Öykünmeci ve indirgemeci yak-
laşımınla birlikte “Marksizm’in saf-
lığını koruma”, “gerçek Marksizm”,
“gerçek sosyalizm” vb. formüllerle
en yakını, en çok benzeyeni Mark-
sizm ve sosyalizm dışı ilen etmek, bu
yoldan mesafeyi açmak Marksist di-
yalektik materyalist yöntemin bozul-
masını getirmektedir. Buradaki bozul-
ma Marksist yöntemin bütünlüğünün
parçalanması anlamında yapısaldır.
‘60-’80 döneminin öncülük, önderlik

iddialı yapılanmalarında devrimci ya
da reformist siyasi konum ve nitelik-
lerinden ayrı olarak Marksist yönte-
me ilişkin yapısal bozulma geneldir.
MLKP öncellerinin 80’li yıllardaki iç
tartışmaları tam da bu yönetsel ya-
pısal bozulmayla çatışmakta, Mark-
sist yöntemi bütünlüklü kavrama ve
derinleşme yönelimini içermektedir.
Kendisini Marksist, sosyalist, Mark-
sist Leninist, proletaryanın öncüsü
vb. ilan edenlerin, bunlar ve benzer
iddialarının, iddia olarak bile ciddi-
ye alınmaması, herkesin kendisini
Marksizm’in ölçütü görmesi mater-

Aşılmakta olan
dönemin en zaafli
yanlarından biri aynı
uluslararası eğilim
içerisinde yer alan ve
birbirlerine en yakın
yapılar arasındaki
uzlaşmaz mezhepçi
rekabettir.

yalist yöntemden kabaca sapmaktır,
Marksizm’in yönteminin çarpıtılması
ve bozulmasıdır. Bozulma yalnızca
parti ve örgütlerin birbirlerini değer-
lendirmelerine ilişkin “lokal”, arızı
bir durum da değildir.

MLKP öncellerinin diğer şeylerin
yanı sıra kendileri dışında da Mark-
sist, komünist örgütlerin varlığını
kabul ve ilan etmeleri, iç tartışma sü-
reçlerinin ortaya çıkarttığı yeni dev-
rimci bir dinamik olduğu kadar içe-
risinde var oldukları döneme yönelik
çarpıcı bir itiraz, köklü devrimci
bir eleştiri ve yeniden kurucu temel
bir yönelimdir. Marksist yöntemin
kavranışının bu yeniden kuruluşu

yönelimi, MLKP'ye uzanan birlik mücadelesi süreci boyunca örgütler arasındaki görüş ayrılıklarının analizini olduğu gibi geride kalmakta olan dönemin indirgemeci, seçmeci ve öykünmeci yaklaşımlarının eleştirisini de kapsamına alarak genişler. Aynı zamanda bir önceki dönemin modern revizyonizme yönelen devrimci eleştirisi, parlamentarizm ve legalizmin reddi, devrimci öncünün illegal ve gizli örgütsel temele dayanması, şiddete dayanan devrim ve sınıflar mücadelesinin tanıdığı bütün örgüt ve mücadele biçimlerinin kabulü, Leninist parti anlayışı gibi devrimci kazanımlarının sarsılmaz tarzda savunulmasıyla bütünleşmiştir.

Komünistlerin birliği için mücadele MLKP öncellerinin saflarında birleşmiş komünistlere program, strateji, parti tüzüğü-parti hukuku ve örgütsel yapısı partinin yapısal kurucu birleştiricilerini “yeniden” tartışma olanağı yaratmıştır. Program konusundaki kavrayış genel olarak önceki dönemin düzeyinde kalırken, başta devrimci strateji gelmek üzere partiyi var edecek yapısal birleştiricilerin kavranışında çarpıcı bir yenilenme ve derinleşme yaşanmıştır.

Keza komünistlerin birliğinin hem öncellerinin ve hem de öncellerinde örgütlenmiş komünistlerin birliği şeklinde kavranması, tartışmalı konuları örgütlerin değil ortak platformlarda katılımcıların kararlaştıracak olması, MLKP öncellerinin örgütlenmiş atomizasyonunu hazırlayıcı olmuş, her bir komünistin sürece etkin katılımının koşullarını da oluşturarak teşvik etmiştir. Birlik mücadelesi görece dar örgüt yapılarına sıkışmış militanların bilgi ve deneyim birikimini etkinleştirmelerinin, devrimci yeteneklerini geliştirme ve harekete sunabilmelerinin koşullarını da yaratmıştır.

89'dan 94'e süregelen birlik mücadelesi gerek strateji gerekse de yakın devrimci tarih ve devrimci deneyimlere ilişkin tartışmalarla derinleşme çizgisinde ilerler. '71 devrimci hareketinden çıkartılan derslerin ilk sırasında devrimci iradenin rolü, '75-'80 döneminden çıkartılan derslerin ilk sırasında da devrimci kendiliğindencilik, stratejisiz devrimcilik eleştirisi vardır. '75-'80 döneminin devrimci kendiliğindencilikle malul politik önderlik anlayış ve tarzı, mezhepçilik ve

devrimci hareketin cepheleşme yeteneksizliği devrimci eleştirinin hedef merkezindedir. Belli başlı devrimci örgütlerin deneyimi analiz ve tartışma konusu olur. Bütün bunlar ve eklenebilecek diğer olumlu faktörler MLKP öncellerinin yaklaşan yeni dönemi az çok öngördüklerini kanıtlamaz, göstermez; ama yaklaşan dönemi sezerek girdikleri devrimci arayışı yansıtır.

MLKP öncellerinin birlik mücadelesi sürecinde bütün ülkelerde devrimci öncü güçlerin kendi yollarını bularak, açarak ilerleyeceklerini kavramaları, devrimci teori ve pratik bütününde kendi özgüçlerine yönel-

“Birlik Devrimi”
MLKP’nin tarihe
girişidir. Öncellerinin
örgütsel bakımdan
atomize olmaları eksiksiz
“devrimci yıkıcı” bir
eylemdir.

meleri ayrıca kaydetmeyi hak eden bir hakikattir. MLKP öncellerinin dünya komünist hareketinin 60’lardan 80’lere bölünüp parçalanarak geliştiğini kendi coğrafyasından “tersine çevirme” gibi açık enternasyonalist devrimci bir bilinç ve kavrayışı, yönelim ve iddiası vardır.

80’lerin ortalarından 1994 yılında MLKP’nin kuruluşuna kadar geçen aşağı yukarı on yıllık dönem, bu süreçte MLKP önceli örgütlerin ele aldıkları, inceledikleri, tartıştıkları sorun ve konular, bütün bunlarda ulaştıkları sonuçlar, en çok da öncellerinin içerisinden geldikleri dönemle eleştirel devrimci bir he-

saplaşmaya yönelmeleri MLKP’nin krize doğuşunun hikayesi ya da “tarihidir”.

3-Birlik Devrimi

“Birlik Devrimi” betimlemesi devrimci örgütler tarafından açık veya örtülü, bir abartı olarak algılanmıştır. Birlik Devrimi, “öncü güçlerin kendi yollarını bularak, açarak ilerleyecekleri” gerçekliğinin çarpıcı bir örneğini oluşturur. “Devrim” kavramı daima bir alt-üst oluşu içerir. “Devrim” bir yıkma eylemidir ama bir o kadar da kurucu bir eylemdir. “Birlik Devrimi” MLKP’nin tarihe girişidir. Öncellerinin örgütsel bakımdan atomize olmaları eksiksiz “devrimci yıkıcı” bir eylemdir. Öncellerinden farklı devrimci bir sentez olarak, kategori olarak öncellerini aşan komünist devrimci bir öncünün, MLKP’nin “doğuşu” ise kuşkusuz kurucu bir eylemdir. Gerçeğe salt örgütsel açıdan bakıldığında bu söz götürmez bir hakikattir. Birlik Devrimi bundan daha kapsamlı bir gerçekliktir, hatta Birlik Devrimi’nin “özü”, “esası” da bu değildir. Birlik Devrimi, özsel olarak bir zihniyet devrimidir. Öncellerinin devrimci kendiliğindencilikle sakatlanmış siyasi önderlik ve siyasi mücadele tarzını düşüncede ve eylemde yıkan, devrimin sistematik tarzda örgütlenmesine dayanan önderlik anlayış ve mücadele tarzını “doğuran” bir zihniyet devrimidir. MLKP’nin devrimci hareketin rönesansı olarak tanımlanması da her şeyden önce özsel olarak bu zihniyet devrimine dayanır. Birlik Devrimi bir kopuş, bir sıçrama ve bir içerip aşma momentidir. Birlik Devrimi ‘60-‘80 döneminin zaafıyla hesaplaşmayı geliştirir, onlardan kopuş halindedir, devrimci kazanımlarını,

devrimci birikimini içerir ve aşar. “Aşma” yeninin yapılanmasıdır.

Bütün bunlarla birlikte programı bakımından yapılacak bir materyalist analiz MLKP'nin programının aşılınan döneme ait ve bu nedenle de eski olduğu sonucuna ulaşmakta zorlanmayacaktır. Programının eski olması gerçekliği MLKP yaşamında kendisini gösterir. MLKP kongrelerinin program gündemleri ve değişiklik kararları bunların çarpıcı örnekleridir. Fakat aşağıda üzerinde farklı açılardan duracağımız MLKP deneyiminde somutlaşan yeniden yapılanma modelini belirleyen etkenlerden birinin MLKP programının eski olması ve MLKP'nin bunun gelişen bilinciyle “yeni dönemin program sorunlarını” devrimci ihtiyaçların aciliyetine dayalı ve sürece yayılmış tarzda ele almasıdır.

MLKP öncellerinin TDKP ve TİKB'yi komünistlerin birliği mücadelesinin tarafları olarak gördükleri ve birlik mücadelesine katılmaları için harcadıkları çabalar az çok biliniyor. Ve MLKP öncellerinin yönelimi birlik mücadelesi sürecinde her iki örgütün yöneliminden farklılaşır, onlardan ayrışır, ayrılır. TDKP'nin yönelimi formel olarak dogmatik, önceki dönemin devrimci kazanımlarından barışçı gelişme ve yasalılık yönünde kerte kerte uzaklaşma çizgisinde derinleştiği için içerik bakımından tasfiyecidir. TİKB'nin yönelimi ise özetle eskide, var olan TİKB'de ısrar, kendini amaçlaştırma çizgisinde dogmatiktir, '97-'98 bölünmesi sürecinde beliren yenilenme imkanlarına rağmen bu aşılamaz. Yapısal krizi devrimci tarzda çözümleme ve anlamada olduğu kadar yeniden yapılanma devrimci ihtiyacını

yanıtlama bağlamında da farklı yönelimlerin daha sonraki tarihlerinin izi takip edilerek de bütün bunların sağlanması yapılabilir.

Diğer yandan '80 öncesi oluşan emekçi sol hareketin siyasi bakımdan daha etkili, daha yaygın bileşenleri Dev-Yol ve Kurtuluş gibi 12 Eylül askeri faşist darbesi döneminde tasfiyeciliğe yönelen ve sonra '89-'91 dönemecinde ikinci bir kez ve “sıçramalı tarzda” tasfiyeciliğe kapılan yapılar ile olduğu gibi TKP-ML/TİKKO'nun her iki kanatlarının

M LKP bir önceki dönemin poli tik mücadele ve önderlik anlayışının köklü eleştirisi/özeleştirisi temelinde politik önderlik anlayışını kurmuştur.

aynı dönemdeki gelişim çizgileriyle kıyaslamalı bir analiziyle de sağlanması yapılabilir.

4-Dönem ve yapısal kriz bilinci

Yapısal krize doğan MLKP, hatta daha doğrusu MLKP öncelleri dönemi ve yapısal krizi kavramışlar mıydı? Yapısal kriz analizleri var mıdır? Yapısal krizin ayırıcılığı olmak, hem devrimci gelişmenin ihtiyaçlarına yanıt verme arayış ve yönelimi hem de öncülük iddiasındaki yapıların kendi gelişimlerini yönetebilmeleri bakımından önemlidir. Emekçi sol hareketin devrimci yapılarının ısrarla ve inatla yapısal kriz analiz ve tartışmalarının dışında kalması, dışında

kalmayı tercih etmesi vahim bir duruma işaret etmektedir. Fakat incelemekte olduğumuz MLKP gerçekliği farklıdır. Bu gerçeğe daha yakından bakalım.

MLKP, 1996'da Kasım şehitler ayı vesilesiyle Bayrampaşa Hapishanesi'nde bir konferans düzenler “Yapısal kriz ve yeniden yapılanma” konferansın ana konusu içerisindedir. Konuşmacının irticalen yaptığı konuşma daha sonra tape edilmiş ve Proleter Doğrultu dergisinin 11. sayısında (Temmuz-Ağustos 1997), “MLKP'nin Tarihin Döl Yatağına Düştüğü An: Birlik Devrimi” başlığı altında yayınlanmıştır. MLKP'nin dönem, yapısal kriz ve yeniden yapılanma yönelimini anlamak ve analiz etmek bakımından ilgi duyan araştırmacı ve okura önereceğimiz temel bir kaynak belgedir bu.

“Eğer '89, '90, '91 yıllarını bir eksen olarak kabul ederseniz, aşağı yukarı kendisini sosyalist ve devrimci olarak tanımlayan, diyelim ki sosyal demokrasinin solunda yer alan tüm

devrimci, sosyalist, antifaşist örgütler, krizler yaşamışlardır. Bunlar, ideolojik, siyasi ve örgütsel yanı olan krizlerdir. Bir dizi örgütte bu krizler, bölünmelere yol açarken, bir dizi örgütte de iç çatlaklara yol açmıştır. Yine örgütlerde yeni arayışları şekillendirmiştir. Fakat bu krizler, örneğin '71'in yenilgisinden sonra gelen yenilgi sonrasında kriziyle, yahutta '80 darbesinin sonrasında gelen bütün '82, '83, '84 yıllarını kapsayan politik bir yenilginin arkasından gelen krizle karıştırılmamalıdır.

'65-'70 döneminde olsun, '75-'80 döneminde olsun devrimci hareketin yükselişi, kendiliğinden kitle hareketinin kabaran dalgaları üzerinden cereyan etmiştir. Bu zeminde devrimci hareket kendiliğinden gelişmiştir, sosyalist eğilimler ve sosyalist düşünceler kendiliğinden muhalefetin aktığı kanal olmuştur. Oysa 1989, hatta '87, gençliğin Nisan eyleminden ya da Netaş'tan ele alacak olursak '88, '89, '90 başına değin işçi hareketinin yükselişi böyle bir

sonuç vermiştir. Yani ‘65-’70 ve ‘75-’80 döneminden olduğu gibi kendiliğinden hareket devrimci örgütlerin (yelkenlerini-bn) şişirmemiş, kendiliğinden toplumsal muhalefet devrimci örgütlere yönelmemiş, bu anlamda devrimci örgütler bir büyümemeye/gelişememe, toplumda yer edinememe durumu ve sorunuyla karşı karşıya gelmiştir. İşte buradan başlayarak “yapısal” diye tanımlayabileceğimiz bir krizin patlak verdiğini ya da açığa, su yüzüne çıktığını söylemek gerekir. Kitle hareketinin kendiliğinden yükselişiyle devrimci örgütlerin buluşamaması, eskinin egemen tarzında yapısal bir krize yol açtı. Kitle hareketiyle kendiliğinden tarzda buluşmanın ürünü olan eski tarz, değişen koşullarda işe yaramaz hale gelip iflas etti. Devrimci hareket artık kendiliğinden hareketin akacağı doğal bir seçenek, muhalefet kanalı oluşturmuyordu. Devrimci hareket ancak kendi yolunu açarak ilerleyebilirdi. Bunu gerçekleştirebilecek bir tarz ve zihniyet devrimini başarması kendini yeni koşullarda yeni tarzda var etme sorununu öncelikle çözmeliydi. Bu krizin oluşumunda muhakkak ki, 80’lerin sonunda çöken revizyonist sistemin bütün yıkıntısının sosyalistlere ve devrimcilere fatura edilmesinin oldukça önemli bir rolünün, keza 12 Eylül yenilgisinin çok önemli rollerinin olduğunu da kaydetmeliyiz. Fakat eğer kriz gerçeğine sınırlı ve yüzeysel noktalardan bakacak olursak, gerçekte devrimci ve komünist harekette tıkanan şeyin, harekete egemen olan 20-25 yıllık politika tarzı olduğunu, bizim “geleekselleşmiş tarz” ama yakın tarihin devrimci hareketinin geleekselleşmiş tarzı diye ifade ettiğimiz şey olduğunu kavrayamayız.

Neydi bu tarz, bu tarzın özellikleri neydi, niçin tıkanı, ya da yeniden yapılanma ihtiyacının gündeme getiren şey nedir?... devrimci hareketin 25 yıllık birikimi zemini üzerinde ilerleyebileceğimizi, ilerlemek için nesnel koşulların son derece olgun olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bu nesnel koşullar içerisinde eğer kendimizle hesaplaşmasını başaramazsak, eğer düşünsel, siyasal ve örgütsel olarak ileri sıçrayabilecek kanallarımızı açamazsak, eğer önümüzü tıkayan eski tarzın/grup tarzının büyük yığınlara dönük olmayan, kendimizi idame ettirmekten, kendi varlığımızı sürdürmekten, kendi varlığımızı devam ettirmeyi esas amaç haline getiren, iddiasız, cüretsiz, ufuksuz, iktidar perspektifinden yoksun, birleştirici olmayan, en yakınındakilerle en çok kavga eden, kitlelere uzak, kitleler tarafından anlaşılmayan somut politikanın yerine ilkeleri, teorik doğruları geçiren, ülke gerçeklerinden, devrimimizin özgün gelişme çizgisini anlama yeteneğinden yoksun tarzı sorgulamayı ve aşmayı başaramazsak, yüzyıllık dönemde Türkiye’de ve Kürdistan’da devrimin ve halk kitlelerinin önüne çıkmış olan bu büyük tarihi devrimci fırsatı değerlendirmeye başarısını da gösteremeyeceğiz. Ama biz, bu fırsatı değerlendirmek istiyoruz. Çünkü, hala birleşik devrimin olanaklı olduğunu, Batı’daki devrimci sıçrayışın Doğu’daki ulusal devrimle birleşmesinin Ankara’yı parçalayarak, faşist rejimi yere sereceğini, halklarımızın özgür bir birliğini -eğer olanaklıysa yaratacak bir devrimin, zafer olanağını gerçeğe dönüştürebileceği düşüncesindeyiz. “

“Biz daima öznesi kim olursa olsun, yaratıcısı kim olursa olsun devrimci

hareketin yarattığı bütün zenginlikleri, bütün değerli şeyleri düşünsel, siyasal ya da örgütsel bakımdan ilerlememizi sağlayacak bütün zenginlikleri benimsemeye, hazmetmeye ve sindirmeye hazır bir yönelim ve ruh haline sahip olduk. Bunu bir parantez olarak söylemek istedim. Dönecek olursak, işte 90'ların başında tıkanan bu eski tarz ister istemez grupların, örgütlerin, partilerin tartışma/sorgulama gündemine gelmiştir. Ve bu, Türkiye'de sosyal demokrasinin solunda bir yeniden yapılanma sorununun yaşandığını, gündeme girdiğini anlatır. Bunu bir çok biçimde açıklayabiliriz. Ama belki de şöyle anlatmak daha yararlı olacak:

Devrimci hareketin önündeki sorunlar esasen yeni sorunlar değildi. Genel olarak eski sorunlardı. Fakat devrimci hareket, bu eski sorunlara hep eski soruları sordu ve hep bilinen yanıtlarını tekrarladı. 90'ların başında artık eski sorular da tüken-di, eski yanıtlar da. Oradan itibaren genel olarak sosyal demokrasinin solundaki sol hareketi iki gruba ayırabiliriz.

Eski sorunlara yeni sorular sormayanlar, sormayanlar, eski tarzı nicelik bakımından güçlendirerek, zenginleştirerek ama inatla ve ısrarla devam ettirmeye çalışırlar.

Eski sorunlara yeni sorular soranlar ve yeni yanıtlar verenler.

İkincisi, iki ayrı bölümden, iki ayrı yönelimden oluşuyor. İlki, devrimci hareketin bütün kazanımlarının, bütün zenginliklerinin, bütün kazanılmış değerlerinin sahiplenilmesi ve bunlara sadakatle bağlılık temelinde eski sorunlara yeni çözümler bulma görüşü açısından, yani tarihe eleştirel devrimci bakma temelinde gelişen yönelim.

İkinci grup esasen devrimci hareketin tarihiyle hesaplaşmak, devrimcilikle hesaplaşmak biçimindeki sorular ve yanıtlardan oluşmaktadır.

90'lar aslında devrimci hareket içerisinde reformizm-devrimcilik ayrışmasının başladığı veya kristalize olduğu dönemdir. Bu dönem hala devam etmektedir. Değişik yönelim içerisindeki akımlar ve gruplar farklı programatik, stratejik yönelimleriyle farklı mücadele tarzı, örgüt biçimi ve anlayışlarıyla kendi doğrultularında ısrarla derinleşmeye ve ilerlemeye çalışıyorlar.

Fakat devrimci hareket, bu eski sorunlara hep eski soruları sordu ve hep bilinen yanıtlarını tekrarladı.

Bu genel tablo içerisinde MLKP kendisini, eski sorunlara yeni sorular soran, eski yanıtları tekrar etmeyen, kendi tarihi ile ve devrimci hareketin tarihi ile devrimci temelde hesaplaşan bir rotada ilerleme pozisyonunda görüyor. MLKP'yi oluşturan örgütlerin böyle bir hatta girmesinde ana ve belirleyici nokta, bu örgütlerin kendileriyle ilgili düşüncelerinin, kendilerine bakış açılarının değişmesi, zenginleşmesi, kendi gerçeklerini anlamaları, devrimci hareketin gerçeklerini anlamaları ve yeni dönemde devrimci ihtiyaçları az çok sezmeleri ve anlamalarıdır. Dolayısıyla bu değişim, bu örgütlerde -MLKP'yi var eden tarih de- birlik düşüncesi ve mücadelesiyle başlamıştır. Bu ayrı bir konu olarak üzerinde durulmaya değer. MLKP'nin dolaysız olarak iki

yıllık bir tarihinin olduğunu biliyoruz. MLKP, bugün kendi kendisine cüretle ve korkusuzca şunu soruyor. MLKP, devrimci hareket için, Türkiye’deki sınıf mücadelesi için çok mu gerekliydi, olmasa ne olurdu? Biz bu sorunun aslında her devrimci örgüt bakımından kaçınılmaz olarak sorulmak zorunda olan bir soru olduğunu düşünüyoruz. Bu soru tasfiyeci bir soru değildir. Eğer devrimci örgütlerin kendileri amaç değilse, sosyalist ve devrimci ideallerimize ulaşmanın vazgeçilmez araçlarıysa, o halde, bu soruyu sormak ve gerçekten ayrı ayrı var olan devrimci örgütlerin, her birisinin sosyalist ve devrimci hareketin genel tablosu içerisinde nasıl bir yer tuttuğuna, neden var olduğuna, neden var olması gerektiğine inandırıcı, doyurucu yanıtlar vermeliyiz.³

MLKP’nin “yapısal krizi” kavrayışı, birlik devrimi ile yeniden yapılanma devrimci görevleri arasındaki ilişkiyi kavrayışı süreç

içerisinde derinleşir. Esas olarak MLKP tarihinin ilk beş yılını kapsayan “Bir Tarih Böyle Yapılır/Ateş Altında” adlı eserin “Akıntıya Karşı” başlığını taşıyan giriş bölümünden alıntılarsak; “. . . gerek dünya tarihi gerekse de sosyalizmin tarihi bakımından yeni bir dönemin başladığını ifade eder, ‘89-‘91 süreci bunun simgesidir.

Uluslararası komünist hareket, yaşanan yıkım ve 20. yüzyılın sosyalizmin yenilgisiyle kapanıyor olması nedenleriyle ağır bir ideolojik ve örgütsel krize yuvarlanır. Sosyalizm tarihinin ve mücadelesinin yeni bir dönemine girilmektedir.⁴

Dünyanın çehresinin değiştiği açıklanmakta ve devrimci hareket için şu gerçek vurgulanmaktadır: “Sosyalizm ve Marksizm iddialı akımlar, tarihin yeni dönemine hazır değillerdir.”⁵

Aynı eserin “epilog” bölümün de şu değerlendirmeler yer alır:

³ <http://www.marksistteori2.org//31-proleter-dogrultu/sayi-11-temmuz-agustos-1997/598-mlkp-nin-tarihin-dol-yatagina-dustugu-an-birlik-devrimi.html>

⁴ Bir Tarih Böyle Yapılır/Ateş Altında, Varyos Yayıncılık, Sayfa 16

⁵ Bir Tarih Böyle Yapılır/Ateş Altında, Varyos Yayıncılık, Sayfa 17

“MLKP, birlik devriminin eseri- dir, birlik devriminin zaferiyle dar anlamda yeniden yapılanma tamam- lanmıştır. “Birlik Devrimi” ve onun eseri MLKP’nin kuruluşu öyle bir tarihsel dönemde cereyan etmiştir ki, kendini taşıyan bir içerik ve anlam ka- zanmıştır.

“Birlik Devrimi”, dünya sosyalizm tarihinin yeni döneminde kazanıl- mıştır. Proletarya devriminin ulus- lararası koşullarında ihmal edilemez değişikliklerin meydana geldiği bu süreçte, dünya komünistlerinin bilinçli ve iradi çabaları düzeyine yükselmiş olsun ya da olmasın söz konusu değişiklikler, nesnel olarak komünist hareketi yeniden yapılan- maya koşullar.

“Birlik Devrimi”, sosyalizm için mücadelenin bu yeni döneminde komünist hareketin yeniden yapılan- masını kapsamaz, yanıt oluşturmaz, ama ona giriştir.

Bu “giriş”, komünist hareketin ge- niş anlamda yeniden yapılanmasına kapı açmasıyla somutluk kazanır. Fakat yine de, MLKP, 90’lı yıllarda kurulmuş olsa bile, tarihin ve sosya- lizmin yeni döneminin, proletarya devriminin uluslararası koşulların- da meydana gelen ihmal edilemez değişikliklerin ve yine bir bütün olarak sosyalizm tarihinin eleştirel devrimci çözümlemesi, bunların te- ori ve programda hesaba katılması görevini tamamlamış değildir. Birlik Devrimi’nin kendini bu açıdan da en ileri düzeye taşıması, Türkiye ve Kuzey Kürdistan zemininde başardığı- nı, küresel düzeyde de başarması ihtiyacı komünistler için açık bir ol- gu ve hedeftir.

“Önder partiye” geçiş sosyalizm tarihinin yeni döneminin sorunu- dur. Proletarya devriminin koşulla- rında meydana gelen değişmelerin anlaşılması ve çözümlenmesiyle devrimci teori ve program bakımın- dan yanıtlanmasından ayrı düşünö- lemez. 21. yüzyılın dünya çapında zafere yürüyen sosyalizmi, devrim- ci teorinin 20. yüzyılın görkemli başarılarına karşın yenilen sosyaliz- minin tarihsel deneyimlerini sindir- mesi temelinde yükselebilir. Demek oluyor ki, gerek proletarya devri- minin koşullarında meydana gelen değişmeler, gerekse 20. yüzyıl sos- yalizminin tarihsel deneyimlerinin sindirilmesi zorunluluğu “sosyalist aydınlanma” temel görevini açığa çıkarmaktadır.

“Önder partiye” geçiş yalnızca devrimci pratiğin değil aynı zaman- da devrimci teorinin sorunudur.”⁶

5-Yeni dönemin devrimci önderlik sorunları

Yeni dönemde devrimci program, strateji, devrimci öncünün örgütsel yapısı/yapılanması gibi devrimci ön- derlik sorunları bütün bir tarihi bo- yunca MLKP’nin düşünsel ve pratik çalışmalarına konu olmuştur. Yeni tarihsel dönemin “önderlik sorunla- rı” dünyanın çehresini belirleyen tel- kelci kapitalizmin emperyalist küre- selleşme evresinin sosyo-ekonomik, politik ve kültürel koşulları altında dünya işçi sınıfı ve ezilenleriyle, dünya burjuvazisi arasındaki müca- delenin dünyasal, bölgesel ve ülkesel düzlemlerde açığa çıkan, toplumun değişik sınıflarını, değişik (insanlı- ğın yarısını oluşturan kadınlar, ezilen

⁶ Bir Tarih Böyle Yapılır/Ateş Altında, Varyos Yayıncılık, Sayfa 172-173

uluslar, ulusal ve inanç toplulukları, ekolojik talan vb.) ezilen toplum kesimlerini harekete geçiren sorun, çelişki ya da taleplerdir. Bunlar tek tek öznelerden “bağımsız” nesnelliklerdir. Sosyalizm ve devrimci önderlik iddiasında olanlar bunları anlar ya da anlamaz, devrimci yanıtlarını keşif ve inşa etmeye yönelir ya da yönelmez nesnel olarak vardır ve kendilerini işçi sınıfı ve ezilenlerin mücadelelerinde gösterirler. MLKP bütün bir varoluş tarihinde, değişik zaman kesitlerine yayılmış tarzda “devrimci önderlik sorunlarını” ele alır, “kendi devrimci çözümlerini” üretir ya da üretmeye yönelir. Bunların her biri ayrı ayrı incelenebilir ancak burada kendimizi belli başlıklar vererek

M LKP bütün bir varoluş tarihinde, değişik zaman kesitlerine yayılmış tarzda “devrimci önderlik sorunlarını” ele alır, “kendi devrimci çözümlerini” üretir ya da üretmeye yönelir.

okurun dikkatini çekmek amacıyla özetlemekle sınırlandıracağız.

Politik önderlik ve siyasal mücadele tarzının yeniden kuruluşu

‘75-’80 döneminin devrimci kendiliğindenciliğinin eleştirisi, ‘71 devrimci hareketinin ve Kürt ulusal demokratik hareketinin devrimci iradiliğinin dönem için neyi ifade ettiğinin kavranması, “devrimi bekleme değil, devrimi örgütleme, devrim yangını içerisinde devrimci önderli-

ği örgütleme” iddia ve yöneliminin inşası.

MLKP bir önceki dönemin politik mücadele ve önderlik anlayışının köklü eleştirisi/özeleştirisi temelinde politik önderlik anlayışını kurmuştur. Ezenlerle ezilenler arasındaki mücadele tarihinin tanıdığı bütün mücadele biçimlerini ilkesel olarak kabul etme ve pratik olarak belirli siyasal koşullar altında mücadele biçimlerinin etkili bileşimini yaratma, her küçük kıvılcımı yayma, yangına dönüştürmeye çalışma, her başkaldırıcıyı yayma ve iktidara yöneltme bakış açısı ve yönelimini inşa etmiştir.

İki ülke, iki ulus, birleşik devrim

Daha kuruluş aşamasında birleşik Türkiye ve Kuzey Kürdistan devriminin eşitsiz gelişimini, birleşik devrimin gerilla hareketiyle serhildanların 90’ların başında birleşmesiyle Kuzey Kürdistan’dan başladığını anlama ve birleşik devrimi Türkiye’den ikinci devrimci cepheyi geliştirme (Bakınız Birlik Kongresi Belgeleri adlı eser) göreviyle yanıtlamaya yönelerek diğer bütün benzerlerinden ayrışır.

MLKP, Marksizm, Marksizm-Leninizm, “Marksizm, Leninizm’in daha yüksek aşaması olarak MLM” iddialı devrimci ya da reformist sosyalizm iddialı akımları “devrimi anlamayan devrimcilik”le eleştirmiş, süreğen tarzda ideolojik mücadele yürütmüş; emekçi sol harekette ezen ve ezilen ulus gerçekliklerinin devrimci teori, program, strateji ve taktiklerde karşılığını bulması için kesintisiz ideolojik mücadele yürütmüş, Kürt ulusal sorununa “emekçi çözüm”, “sosyalist yurtseverlik” gibi kendi devrimci yönelimlerini geliştirmiştir.

Kürdistan'ın birleşme hakkını ve emperyalist küreselleşme evresinde bölgesel devrim imkanlarının arttığı gerçekliğinden hareketle bölgesel demokratik ya da sosyalist federasyonlar hedefini de programına almış, Rojava devrimini izleyen yıllarda bölgesel enternasyonalist öncü bir güç olarak gelişme çizgisine girmiştir.

Tarihi, emekçi sol hareket içerisinde MLKP'nin sosyal şovenizme karşı aralıksız sürdürdüğü ideolojik mücadelesine tanıklık eder.

Cepheleşme yönelimi ve birleşik devrimci önderlik

Mezhepçi grupçu anlayışlarla mücadele temelinde kurulan MLKP, emekçi sol hareketin '74-'80 döneminde kaybettiği iktidar perspektifini ve cepheleşme yeteneksizliğini tersine çevirmek için daha ilk andan itibaren açık bir kavrayış ve yönelime sahiptir.

Emekçi sol hareketin cepheleşme yeteneksizliğiyle ideolojik mücadele ve emekçi sol hareketin faşizme karşı cepheleştirilmesi pratik politik yaklaşım ve yönelimi MLKP'nin

mücadele tarihine boydan boya kırmızı bir şerit gibi işler.

Daha kuruluşunun ilk yıllarında geliştirdiği "birleşik devrimci önderlik" anlayış ve yönelimi, pratikleştirmek için harcadığı çabalar onun hem kavrayışı ve hem de sorunu çözme devrimci kararlılığını gösterir.

Birleşik kesintisiz devrim

MLKP "elveda proletarya" diyen inkarcı oportünistlerle olduğu gibi işçi sınıfı dışındaki ezilen toplumsal kesimlerin mücadelesini gereksiz ve anlamsız bulan indirgemeci, dogmatik, kaba materyalistlerle de arasına belirgin sınır çizmiştir. Krize doğan MLKP isminden de belli olduğu gibi, Marksizm'e, sosyalizme, proletaryaya sarsılmazca bağlıdır. MLKP, Marksizm'in işçi sınıfının önderlik rolüne dair öğretisine sıkı sıkıya bağlı kalırken toplumun diğer ezilen kesimlerinin, kadınların, Kürt ulusunun ya da ezilen inanç topluluklarının demokratik taleplerine ve kendi dinamikleri temelinde gelişen mücadelelerine gözlerini kapatmaz, ilgisiz kalmaz, önceki dönemin "devrim nasıl olsa

çözecek” indirgemeciliği ile yaklaşmaz.

MLKP ancak işçi sınıfının toplumun bütün ezilenlerine önderlik edebileceği görüşü açısına kopmazca bağlıdır. Ezilen toplumsal kesimlerin demokratik sorun ve taleplerini destekler, söz konusu sorun ve talepleri, mücadeleleri toplumsal devrime, proleteryanın devrimci programına “bağlama” genel perspektifi içerisinde ele alır, “sosyalist yurtseverlik”, “emekçi çözüm”, “birleşik devrimci önderlik” vb. kavram ve perspektifler geliştirmiştir.

“Antiempyralist demokratik” devrim tanım ve yönelimini koşullardaki değişim ve gelişen anlayışlarına dayanarak derinleştirip kapsamlılaştırmış, antifaşist, antiempyralist, antisömürgeci, cins özgürlükçü demokratik devrim formülasyon ve kavrayışına ulaştırmıştır.

Antifaşist, antiempyralist, antisömürgeci, cins özgürlükçü demokratik devrim, devrimci proleteryanın asgari amaçlarını tanımlar, devrimci proletarya yarı yolda durmayacak, kapitalist bir mola vermeyecektir, demok-

ratik devrim ufku sosyalizme açılan birleşik ve kesintisiz devrimdir.

Kadın Devrimi

Kadın kurtuluş mücadelesi ve kadınlar arasında komünist çalışmada, henüz günümüzde olduğu gibi dünya ölçeğinde güçlü ve kitlesel bir kadın hareketinin bulunmadığı kuruluş aşamasında MLKP dünya komünist hareketinin en ileri birikiminden hareket etmiştir. 2000’li yıllar boyunca birkaç önemli eşikten ve sıçrama momentinden geçerek derinleşme çizgisinde ilerlemiş, kadın devrimi program ve stratejisi, Komünist Kadın Örgütü (KKÖ) düzeyine ulaşmış, KKÖ yapılanması ve eş başkanlık sistemine geçilmesiyle kadın komünistlerin parti yaşamındaki inisiyatif ve etkinlikleri yeni ve sağlam güvencelere kavuşturulmuş, MLKP’nin kadın partisi kimliği güçlendirilmiştir. Emekçi sol hareket içerisinde erkek egemen yaklaşımlarla mücadele sürekli baskat ideolojik mücadele konularından birisi olmuştur.

Tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme evresinin analizi

Emperyalist küreselleşme analizi dönemin en kapsamlı önderlik sorunlarının ilk sıralarında yer alır. Emperyalist küreselleşme gerçekliğini saflarında inceleme ve örgütlenmiş kolektif tartışma konusu yapan MLKP, bu kapsamlı tartışmayı 5. Kongresi'nde sonuçlandırmış ve 6. Kongresi'nde tartışmanın sonuçlarına denk düşen programatik değişiklikleri de yapmıştır.

III. Kongre'de "emperyalist küreselleşme" tartışma ve analizleriyle

Kongresinde MLKP "Kürdistan'ın birleşme hakkını" programına koymuş ve Kürdistan seksiyonun kurulmasını kararlaştırmış, bakışını Kürdistan'ın bütününe yöneltmiştir.

bağlı olarak, devrimin emperyalist zincirin en zayıf halkasından gerçekleşeceği Leninist devrim teorisini korurken, aynı zamanda bölgesel devrim imkanlarının büyüme olduğuna dikkat çekmiştir. Tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme evresinde kapitalizmin varoluşsal krizini analiz ederek dünya devrimi imkanlarının gelişimine dikkat çekmiş, "bütün ülkelerin işçileri ve ezilenleri birleşiniz" temel yol gösterici sloganını kararlaştırmıştır.

İçerisinden geçilmekte olan dönemde bölgesel devrim imkanlarının büyümesinden hareketle "sosyalist ya da demokratik bölgesel

federasyonlar"ı parti programına almıştır. Keza kongresinde MLKP "Kürdistan'ın birleşme hakkını" programına koymuş ve Kürdistan seksiyonun kurulmasını kararlaştırmış, bakışını Kürdistan'ın bütününe yöneltmiştir.

Devrimci öncünün örgütsel yapılanması, parti modeli

Leninist parti modelinden hareket eden MLKP biriken deneyimleri, gelişen strateji ve örgüt ilişkisi kavrayışı temelinde sınıflar mücadelesinin günümüz koşullarındaki devrimci önderlik ihtiyacına yanıt olacak parti modelini keşfetmeye ve geliştirmeye yönelmiş, Leninist parti modelini içererek aşan yeni bir örgütsel model kararlaştırmış ve pratikleştirme çizgisinde ilerlemiştir.

Farklı biçimli ve işlevli örgütler ve cephelemler toplamı şeklinde tanımlanan parti modeli, öncü örgütün değişik mücadele sahalarına ve cephelemlerine ve keza değişen mücadele koşullarına kendini uyarlama, sınıflar mücadelesinin tanıdığı bütün mücadele biçimlerini, araç ve yöntemlerini kullanabilme esnekliğine sahiptir. Dahası model, cephelemlerin kendi işlevlerinin gerektirdiği özerkliği kapsadığı için, önderlik işlevine geniş kadro ve örgütün katılımının koşullarını oluşturmada stratejik düzeyde daha güçlü bir merkezîyetçilik imkanı yaratabilmektedir.

Doğanın kapitalist talanına karşı mücadele

Ekoloji alanında devrimci önderliğin sorunlarını ele almada ve devrimci programı geliştirmede, ekoloji mücadelesi cephesini örgütlemeye MLKP'nin geciktiği, ilgi ve çabasının zaman içerisinde geliştiği tespit

edilebilir. Burada belirli belirsiz önceki dönemin indirgemeci yaklaşımlarının kalıntılarının frenleyici olduğu varsayılabilir.

20. yüzyıl sosyalizm deneyimlerinin analizi ve dersler

MLKP programında kuşkusuz 20. yüzyıl sosyalizm deneyimlerinin dersleri yer almaktadır. Bunlar '60-'80 döneminin koşulları altında oluşmuş görüşlerdir, programın kendisi gibi bu bölümü de eskidir. Doğal olarak, SSCB ve Varşova Paktı'nın çözülmesi, çöküş ve tasfiyesi sürecinin, dünya kapitalizmiyle birleşmesi sürecinin açığa çıkarttığı verilerin analizini kapsamamaktadır.

Süre gelen inceleme ve kolektif tartışmalarda kimi önemli kolektif sonuçlara ulaşılmakla birlikte sosyalizmin sorunları inceleme ve tartışmasının sürece yayılmış tarzda MLKP'nin gündeminde kalmaya devam ettiği biliniyor.

Güncel krizleri “çözme”, kendi gelişimini yönetme yeteneği

MLKP'nin doğrusal bir çizgide “dümdüz” ilerleyen, “sorunsuz-krizsiz”, yenilgiler, başarısızlıklar, yetmezlikler tanımayan bir gelişim çizgisi izlediğini sanmak da iddia etmekte gerçeklerden olduğu kadar tarihsel materyalizmden de uzaklaşmak, hatta kopmak olur. Sosyalist basında çıkan değişik yazı ve belgeler MLKP'nin bir çok kez çok zor dönemlerden, sert krizlerden ve iç mücadelelerden geçtiğini gösteriyor. Hemen her kongreden sonra eksikleri ve yetersizliklerine, yanlışlarına dikkat çeken özelleştirileri biliniyor. Örneğin işçi sınıfı içerisindeki parti çalışmasının zayıflığı ve yetersizliği

ya da belli mücadele cephelerinin inşasında düşman iradesini aşmayı henüz başaramaması gibi.

Biz burada daha çok MLKP'nin kriz ya da krizsel dönemlerden iddialarını büyüterek, kriz ve iç mücadele konusu olan sorunları çözerek çıkmayı başarması gerçekliğiyle ilgilimiz. Bu, bir partinin kendisini yönetme yetenek ve kapasitesiyle ilgili önemli bir kriter ve göstergedir. Burada dikkat çeken bir kaç temel gerçeklik vurgulanabilir.

MLKP'nin parti içerisinde düşünce ayrılıklarının çıkmasının kaçınılmazlığı ve iç ideolojik mücadelenin sürekliliği görüşü aynı zamanda MLKP'nin iç yaşamının temel bir düzenleyicisidir. Ancak iç mücadele sahiden sürekli ise evet o zaman parti yaşamının dinamik olduğu kabul edilebilir. Grafiğin iniş ve çıkış çizgileri olması anlaşılır bir şeydir. Bununla birlikte parti yaşamının canlılığını koruyabilmesi ve sorunları çözücü kolektif sonuçların oluşturulması, demokratik tartışma ikliminin varlığını gerektirir. Ki bu, iç dinamiklerin işlevlerini yapabilmesinin de koşuludur.

İkincisi, parti yaşamının canlılığının yanı sıra, partinin önünde duran ve çözüm isteyen devrim ve partinin gelişim sorunlarının kolektif inceleme ve tartışma gündemine alınması, örgütlendirilmiş tartışmalar yapılabilmesi önemlidir, bir önceki paragrafta söylenenleri tamamlayıcıdır.

Üçüncü olarak bu tartışmaların kolektif parti iradesiyle çözüme kavuşturulması, kolektivizmin yapılaşması ilk iki düzlemi aşan bir rakımdır. 27 yıllık parti tarihinde gizlilik koşulları altında 6 kongre ve bir o kadar konferansın yapılmış olması kolektivizm, iç demokrasi ve

MLKP'nin kendi gelişimini yönetme tarzı konusunda bir fikir vermektedir.

Sonuç yerine

1- Öncellerinin 80'lerdeki iç tartışmaları ve '89-'94 aralığında yürüttükleri birlik mücadelesi ve birlik çalışmaları MLKP'nin krize doğumunu hazırlamıştır. MLKP sosyalist mücadele tarihinin bir döneminin kapandığı yeni bir döneminin açılmakta olduğu tarihsel kavşakta, işçi sınıfı ve ezilenlerin mücadele sahnesine "devrimci önderliğin" yeniden kuruluşu iddiasıyla çıkmıştır.

2- MLKP içerisine doğduğu krizi büyük ölçüde sezmiş ve belli bir ölçüde kavramış, dönem dönem iç tartışmaların konusu yapmış, dönem dönem sosyalist basında işlemiş, keza emekçi sol hareket içerisinde ideolojik mücadele ve polemiklere de konu yapmıştır.

3- MLKP bütün tarihi boyunca yeni dönemin, devrimci önderlik iddiası taşıyan güçlerin önüne sürdüğü teori, program, strateji ve örgüt sorunlarını keşfetme, anlama ve analiz etme, devrimci önderlik iddiasına uygun yanıtlar geliştirme süregelen ve sistematik yönelim ve çabası içerisinde olmuştur.

4- Yeni dönemde devrimci önderliğin kuruluşunun bazı temel sorunlarını MLKP daha kuruluş aşamasında kavramış ve devrimci yanıtlarını oluşturmuş, diğer bir dizi konu ve sorunu da tarihinin bütününe yayılmış tarzda değişik süreçlerde ele almış, çözümlenmiş ve devrimci biçimde yanıtlayabilmiştir. Bu süreç halen tamamlanmış değildir. MLKP'nin kendisi için geliştirdiği "olmakta olan" tanımlaması kendi gerçekliğinin bilinci olarak çarpıcıdır.

5- MLKP yeniden yapılanmanın veya devrimci önderliğin yeniden kuruluşunun teori, program ve strateji alanındaki konu ve sorunlarını, işçi sınıfı ve ezilenlerin güncel mücadelelerinin en ön saflarında mevzilenerek, güncel politik görevlerinin gerçekleştirme yönelim ve çabasından uzaklaşmaksızın ve zamana yayılmış tarzda çözüme hattında durmuştur.

6- Yaşadığı önemli kriz süreçlerine karşın ve bu krizlerden devrimci önderlik iddiasını büyüterek çıkmasının birinci temel nedeni sosyalizm iddialı akımların içerisinde geçmekte olduğu ara dönem ve yapısal krizi anlaması, devrimci önderliğin

M LKP'nin kendisi için geliştirdiği "olmakta olan" tanımlaması kendi gerçekliğinin bilinci olarak çarpıcıdır.

yeniden kuruluşu çizgisinde ilerleme devrimci kararlılığıdır. Bu, MLKP'nin kendi gelişimini yönetebilme başarısının da ilk temel nedenidir. "Güncel kriz" an ya da dönemlerini güçlü atılımların izlemesi tipiktir.

7- Çeyrek yüzyıllık uzayan ara dönemde MLKP devrimci önderliğin temel sorunlarını daima iç tartışmalara dayalı kolektif platformlarda ele alıp kararlaştırmıştır. Kolektivizm ve sosyalist demokrasi bakımından olduğu kadar kadroların katılımı bakımından da 27 yıllık tarihinde 6 kongre, 5 konferans gerçekleştirmesi oldukça anlamlıdır.

8- MLKP, 70'lerden günümüze değişik süreçlerin devrimci kuşaklarını yapısında birleştirmeyi, bilgi ve deneyimlerinin etkileşimini sağladığı kadar parti omurgasını yeni

devrimci kuşakların oluşturmasını, yeni devrimci kuşakların inisiyatif almasını, kadro transformasyonunu da başarmıştır.

Yapısal kriz, direniş fraksiyonu ve öncülük

Göksu Çağan

Kitle bilinci ile öncü bilinç ayrımı, devrimci politikanın ayrımı ve tasnifi için hayati önemde bir ayrış ve konudur. Bu kategorik tasnif ve tanım olmaksızın devrimci politika ile reformizm ve her türden kendiliğinden bilinç birbirinden ayrılamaz. Kitle bilinci ve hareketi adına öncü bilincin devrimci rolünü reddeden görüş asla devrimci olamaz. Bu görüş kendiliğindenci bilinci temel alır ve yüceltir. Kendiliğindenci bilinç kurulu düzen ve egemen bilinç sınırlarını aşamayan bir bilinç halidir ve ne denli siyasallaşırsa siyasallaşsın düzen sınırları içinde kalır.

Sınıf mücadelesinin politika alanında öncülük sorunu, her daim kritik yerde durur ve mütemediyen politik tartışma ve değerlendirmelerin konusu olur. İçerisinden geçmekte olduğumuz politik konjonktürde emekçi sol hareketimizin kimi politik öznelerinin öncülük konusunu çeşitli veçheleriyle tartışmasına tanık oluyoruz. Tarihin ve güncelin biriktirdiği verili politik koşullarda öncülük/öznellik hallerinin ve işlevlerinin tartışılması bir ihtiyacı vurguluyor. Hazır ve verili koşullarla öncü politik örgütlenmelerin ilişkisi bakımından bu durum muhakkak ki bir öncülük sorumluluğu ve bilincinin kendine müdahalesi anlamı taşıyor ve bir öncülük/önderlik düzeyi kazanma çabası ve arayışının da bir ifadesi oluyor. Zira öncü politik ör-

gütlenmelerin öncülük ve önderlik sorunlarını güncel ve canlı tutmaları, gündem ve tartışma konusu yapmaları politik bir varlık olarak gelişme isteklerine işaret eder. Bu bağlamda emekçi sol hareketimizin kimi politik öznelerinin yürüttüğü öncülük tartışması önemli ve anlamlıdır.

Emekçi sol hareketimizde aktüelleyen öncülük bahsinde ve tartışmasında öne sürülen ve değişik yönlerden vurgulanan fikirlerin bir yeniliği bulunmuyor. Bir fikirler demeti olarak önümüze serilen ve belli öncülük anlayışlarını argüme eden toplam tartışma tablosunda, konu iki bilinç düzeyi ve düzleminde yoğunlaşıyor. Politik öncü örgütlenmeleri merkez alarak ilerleyen tartışmanın, sosyalist hareketin süregiden yapısal krizinin, ideolojik ve örgütsel krizinin

dolaysız bir çıktısı olduğunu güçlüce vurgulamak gerekiyor.

90'lı yılların girişinde modern revizyonist SSCB'nin çöküşüyle başlayan dönem, uluslararası komünist hareketin ideolojik ve örgütsel krizini belirledi. Halihazırda sosyalist hareket ideolojik ve örgütsel krizle belirlenen uzun bir 'ara dönem'den geçmektedir. Sosyalizmin 20. yüzyılı yenilgiyle kapatması ve dünya politika sahnesinden geri çekilmesi, başta komünist ve devrimci hareket gelmek üzere tüm sol-sosyalist güçleri derinden sarstı, öncülerini yerinden etti. Yenilgi kaos, bozgun, geri çekilme, çözülme ve dağılma koşulları. Sınıf savaşlarının bu yeni şartlarında, ideolojik belirsizlik ve yön kayıplarıyla başlayan kriz; örgütsel ve politik likidasyon boyutlarıyla sürdü ve giderek süregelenleşti. Dünyanın farklı coğrafyalarında sol-sosyalist hareketleri değişik düzey ve yönlerden etkileyen kriz, tek tek öncülerin durumunu ve konumunu etkileyen ve belirleyen bir işlev gördü. Yenilgi yasasının hükmünü icra ettiği kriz koşullarında, kimi politik

öncü kuvvetler devrimci niteliklerini tümünden kaybetti, strateji ve kulvar değiştirerek yeni duruma teslim oldu. Sosyalist hareketteki özgüven kırılması ve politik iddia kaybı, pratik politik sahada çekinik ve sinik bir politik varoluş hali yarattı.

Bu uzun ara dönemde sosyalist hareketteki ideolojik ve örgütsel krize karşı üç ana vaziyet alış belirdi. Farklı nitelikte ve yönde ideo-politik iradeler gelişti ve çizgileşti. Bunlardan ilki 20. yüzyıl sosyalizminin dramatik yenilgisini hükümsüz sayan, yeni dönemin koşullarını ve karakterini analize yanaşmayan dogmatik tavır ve çizgidir. Dogmatik Marksizm'in ideolojik savununu mevzisinde durarak ilerlemeye çalışan bu tür politik öznelerin, uluslararası komünist ve devrimci hareketin ideolojik ve örgütsel krizini yok hükmünde sayması onları krizden ve sonuçlarından azade kılmadı. Kriz elbette dogmatik Marksist hareketi de kendi girdabına çekti. Yapısal krizin nesnelliği ve gerçekliğiyle yüzleşti. Politik gelişmesini etkileyip şekillendirdi. Uluslararası komünist hareketin

krizi karşısında ikinci tepki ve tavır tasfiyecilik olarak gelişti. Tasfiyecilik 20. yüzyıl sosyalizminin yenilgisini devrimci olandan vazgeçme ve sosyalizmden uzaklaşma gerekçesi yaptı. Yeni mücadele döneminin sorunlarını devrimci bakımdan yanıtlamayan kimi devrimci özneler tasfiyeci ve evrimci bir varoluş konumuna savruldu. Dönemin yapısal krizini ve yeniden yapılanma zorunluluğunu kavrayan devrimci politik özneler üçüncü bir eğilim ve kulvar açtı. Yeniden yapılanma yolundan ilerlemeye koyuldu. 20. yüzyıl sosyalizminin ezilen insanlık dünyası için yarattığı tüm devrimci birikimlere yaslanarak, açılan 21.yüzyıl çağının devrimci sosyalizmini kurma mücadelesini yükseltti.

Tanımladığımız verili krize karşı üç ideo-politik eğilim ve kendini siyasal üretme halinin bugün de ana ve ayırdedici özellikleriyle devam ettiğini söyleyebiliriz. Yapısal kriz kendini en bariz ve en şiddetli biçimde pratik politika alanında gösteriyor. Emekçi sol hareketimizin bir 'politik gelişim krizi' yaşadığı açık ve tartışma götürmez bir gerçekliktir. Reformist, devrimci ve dogmatik öncü kulvar ve bölükleriyle sosyalizm ve devrim iddialı tüm politik öncü kuvvetlerin, ezilen ve sömürülen kitlelerle bağları zayıf ve sınırlıdır. Anlamlı ve taktik bir kuvvet olmaktan uzak, sınıf savaşımının edimsel alanında zayıf ve güçsüz politik öncüler gerçeği politik gelişim krizinin en çarpıcı betimlemesini vermektedir. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da konumlu sol-sosyalist/devrimci hareketimizin içiçe geçen yapısal ve politik krizinin çeyrek yüzyılı aşan serancamında belli ilerleme ve atılım momentleri yakalamasına kar-

şın, yapısal kriz ve güncel politik krizini aşmayı başaramadı. Kuzey Kürdistan'dan yükselen demokratik devrimin sürekli canlı tuttuğu devrimci olanaklar, belli dönemlerde ortaya çıkan devrimci durum gibi elverişli politik koşullar sosyalist ve devrimci hareketimizin politik gelişmesine önemli sıçrama ve atılım imkanları tanıdı. Belirli dönemlerde görece gelişen ve canlanan emekçi sol hareket büyük politik atılımlar ve sıçramalar gerçekleştiremedi. Yapısal krizi devrimci bir yeniden yapı-

Yapısal krizi devrimci bir yeniden yapılanma yolundan çözümlenemeyen sosyalist ve devrimci hareketimiz bugün de anlamlı bir politik gelişme, büyüme/ kitleleşme gerçeği elde edemiyor.

lanma yolundan çözümlenemeyen sosyalist ve devrimci hareketimiz bugün de anlamlı bir politik gelişme, büyüme/kitleleşme gerçeği elde edemiyor. Öncüleşme ve önderleşmedeki bu verili yetmezlik halinin süregelenleşmesi, öncülük ve önderlik sorununu yakıcı, can alıcı ve sürekli güncel tartışma konusu haline getiriyor. Politik öncülüğün gereklilikleri ve tarzını güncel devrimci olanaklarla birlikte tartışan emekçi sol hareketimizin ilgili özne ve bölükleri, ne yazık ki güncel politik krizin arka planındaki yapısal krizi kavramayı ve çözümlenemeyi başaramıyor. Sendika.org'tan Ali Ergin Demirhan'ın

“Direniş Fraksiyonu” yazısıyla başlayan tartışmaya Ayşe Düzkcan (Öncü değil yol arkadaşı), Oğuzhan Kayserilioğlu (Yol ayrımına doğru), Ender Öndeş (Ali, Ayşe ve biraz polemik), Selim Açıan (Bu işte bir terslik yok mu? Şu malum mesele: öncülük), Özgür Gelecek (Polemik: “Kör olasın demiyorum”) farklı açı ve yönlerden vurgularla katıldıklarını saptıyoruz. Kitle ile öncü ilişkisinin her iki tarafında duran ve bakan yaklaşımlar, iki ana görüş açısı etrafında yoğunlaşıyor, politik öncü ile kitle ilişkisinin her iki konumundan bakan yaklaşımlarla irdeleniyor ve politik öncülük pratiklerinin kimi tavırlarında eleştirel çözümlenmeler yapıyor. Fakat yapısal kriz gerçeğiyle devrimci diyalektik ilişki kuramıyor. Güncel kitle hareketinin gelişimine dönemsel taktik program önerileri ve talepler manzumesi de içeren öncülük tartışması bu yüzden eski sorunlara yeni sorular soramıyor; politik öncülük adına anlamlı ve bütünlüklü bir perspektif üretmiyor. Öncülük tartışmasına vesile olan Ali Ergin Demirhan’ın “Direniş Fraksiyonu” yazısı, büyüyen kitle memnuniyetsizliği ve yürüyen kitle hareketini devrimci gelişme imkanları bakımından analiz etmeye girişiyor. Kitle hareketleri analizine yaslanarak

somut bir direniş programı öneriyor ve dönem için siyasal perspektif çiziyor. “Direniş Fraksiyonu” makalesi eksik bıraktığı ve tartışılıp eleştirilmeyi hak eden kimi yönlerine karşın, içinden geçmekte olduğumuz döneme politik öncüler konumundan yaklaşım göstermesi ve öncülük ihtiyaçlarını gündemleştirmesi bakımından olumlu ve sorumlu bir çabaya işaret ediyor.

Ali Ergin Demirhan, “Direniş Fraksiyonu” konseptiyle günümüz kitle hareketlerinde verili direniş eğilim, imkan ve isteklerinin iradi çabalarla ilerletilmesi ihtiyacına dikkat çekiyor ve sorunsallaştırıyor. İradi süreç ve çabalara yapılan her vurgu ve çağrı dosdoğru bir öncülük davetiyesi olarak yankısını bulur. Nitekim buluyor. Emekçi sol hareketimizin kayda değer bir bölümünün bu çağrıya yanıt vermesi ve bir tartışma yürütmesi çağrının amacına ulaştığını gösteriyor. Ali Ergin Demirhan “Direniş Fraksiyonu” perspektifini kurarken halihazırda kitlelerde verili bulunan direniş eğilim, enerji ve kapasitelerin tam olarak nasıl oluşup mayalandığına dair öncü ve iradi çabaların da kapsandığı bir analiz yapamıyor. Eş ve sade bir anlatımla öncü etkisini ve katkısını analiz dışı bırakıyor. Aynı

şeyi direniş denklemi ve perspektifi- ni kurarken de yapıyor. İradî sürecin gerekliliğine işaret ederken dünden bugüne uzanan tarihsel-siyasal ke- sitte iradi ve öncü etkinliği ve çaba- larının ne türlü bir etkisi ve verimi olduğu konusunu analiz dışı bırakan bir yordam işletiyor. Genel geçer yordama dayalı bir siyaset analizcisi ve yorumcusu olmayacağımıza göre, kitle hareketlerinin siyasal analizini salt etki-tepki mekaniğiyle işleyen bir toplumsal siyasal olay prosedü- rüyle ele alamayız. Bu her şeyden önce Marksist teorinin ve materya- list yöntemin imkanlarından yarar-

Kitle hareketleri ve kitle bilinci, daima içinde öncü ve iradi eylem ve çabalarının da olduğu mücadeleler sürecinde oluşur, mayalanır ve olgunlaşır.

lanmayan bir vulgarizm olur. Kitle hareketlerinin devrimci analizinde de Marksist teoriyi ve Marksist diya- lektik materyalizm yordamını “iş”e koşmak, özenli ve bütünlüklü kitle analizleri yapmak durumundayız. Ali Ergin Demirhan’ın kitle hare- ketlerinin ‘epikriz raporu’ diyebile- ceğimiz bölümünde öncünün rolünü dışta bırakan yaklaşımının Marksist devrimci analiz yöntemi bakımından yüksek önemi var. Zira geçmişteki mücadelelere kazılı öncü ve iradi ça- balar olumlu ve olumsuz yönleriyle kitle hareketlerinin girdileridir ve kitle hareketlerinin gelişimini şu ve- ya bu biçimde etkileme faktörleridir. Bu analitik boyutu önemli görüyoruz ve üzerinde kısaca durmak istiyoruz.

Kitle hareketlerinin analizinde geç- miş efekti, birikimi ve bilinci çok somut bir olgudur. Güncel direniş eğilimleri, kitlelerdeki hareketlen- me, siyasal yön ve karakter kazanma vb. belirtiler kitlelerin öz deneyim- leriyle öğrenmelerinin ve bir bilinç kazanmalarının sonucu ve verisidir aynı zamanda. Kitle hareketleri ve kitle bilinci, daima içinde öncü ve iradi eylem ve çabalarının da olduğu mücadeleler sürecinde oluşur, ma- yalanır ve olgunlaşır. Kitlelerin öz- deneyimleriyle öğrenmelerini ve bu özdeneyime etki edip yerleşen öncü etkisini asla küçümseyemeyiz.

Burada özdeneyim dediğimiz olgu- yu kesinlikle bir dar deneyim olarak kavramamalıyız. Açık ki siyasal-top- lumsal hareket ve olayın bütün öge ve ilişkileriyle içerilmesi, özümse- mesi ve biriktirilmesi halinden söz ediyoruz. Fizik biliminden “entropi” kavramını ödünç alıp konuyu bu bağlam içinde anlatmak daha yararlı olabilir. Kitle hareketlerinin gelişim diyalektiğinde “toplumsal entropi yasası” diyebileceğimiz karmaşık bir hareket yasası ve diyalektik sü- reç işler. Toplumsal-siyasal yapı ve ilişkilerde bu durum çoğunlukla anlaşılmaz, karmaşık ve kaotik gibi görünür. Fizikteki enerjinin sakını- mı ve entropi yasasında olduğu gibi toplumsal hareketlerin de enerjileri kaybolmaz. Sadece farklı yön- lere doğru çözülür, saçılır, dağılır, birleşir ve yoğunlaşır. Toplumsal hareketlere içkin bu enerjiler belirli bir ‘an’da bir siyasal yoğunlaşmayla, bir ka- talizör etkisi ve bilinç sıçramasıyla devrimci kitle hareketi olarak belire- bilir. Tersine bir hareket seyri de iz- leyebilir. Toplumsal devrimci enerji çok çeşitli neden ve faktörlerin ko- şullamasıyla dağılılabılır ve toplumsal

bir dinginlik halini alabilir. Bütün bu süreçlerde öncü ve iradi çabalar, bilinç biçimleri, mücadele ve örgüt biçimleri yürürlükten çekilse ya da etkisizleşse bile, tümünden kaybolmaz. Toplumsal hareket enerjisi toplumsal yapının tüm katmanlarına ve derinliklerine dağılır. Toplumsal mücadele hareketlerinin gelenek, bilinç ve hafızasına birikip yerleşir. Gün geldiğinde kitlelerin hafızası, geleceği, bilinci ve enerjisi kaybolanı, unutulmuş görüneni, görünmeyi,

Ali Ergin Demirhan tüm irade vurgularına rağmen kendiliğindenci kitle hareketlerinin ufkunu aşan bir devrimci önermede bulunmuyor.

saklı duranı sınıf savaşımının edimsel siyaset alanına geri çağırır; verili mücadele ve örgüt biçimlerini cari siyasete taşır ve güncel yaratıcı biçimleriyle yeniden kullanıma sokar.

Toplumsal hareketin doğasında ve hareket yasasında kitlelerin politik öncülerden öğrendiklerini biliyoruz. Devrimci öncülerin eylem biçimleri, sloganları, öncü tarz ve jestleri her zaman kitlelerin ilgi öğrenme mesafesindedir. Öncü örgütlenmelerin yapıp ettiklerinden hiç bir şey, zafer ve yenilgilerin hiç biri toplumsal mücadelenin gelenek ve hafızasından ebediyen silinip gitmez. Ali Ergin Demirhan, faşist şeffik rejimiyle belirlenen son yılların ağır politik koşullarına rağmen öncü politik kuvvetlerin belli bölüklerinin sürekli biçimde direnişte ısrar çizgisinin bugünkü 'direniş fraksiyonu'nun

bir katalizörü olduğunu görmüyor ve kavramıyor. Direniş Fraksiyonu perspektifi devrimci imkanlara odaklanıyor. Faşizme karşı harekete geçmeye hazır ve harekete geçen kitlelerin bir direniş odağı/ordusu olarak gelişimini öngörüp murat ediyor. Doğal olarak bu direniş fraksiyonunun öncelikle emekçi sol harekete karşılığını bulması ve antifaşist öncü kuvvetleri hareketin öncü konumlarına yerleştirmesi gerekir. Oysa Ali Ergin Demirhan'ın anti-faşist direniş planında politik öncü kuvvetler yer almıyor. Arabayı atın önüne koşamayacağımıza göre, Ali Ergin Demirhan'ın direniş fraksiyonunun öncü görevlerini omuzlayacak öncü kuvvetlere devrimci taktik planında bir yer açması gerekmiyor mu? Öncüsüz ve önderliksiz bir direniş ordusunun faşizmi yıkma kapasitesi olur mu? Dahası iradi sürecin gerekliliğine bunca vurgudan sonra antifaşist cepheleşme iradelerini görmezden gelmek, HDK, HDP, BMG ve HBDH gibi antifaşist birleşik cepheleşme gerçekliklerini yok sayarak direniş fraksiyonu yaratmak mümkün mü? Ali Ergin Demirhan tüm irade vurgularına rağmen kendiliğindenci kitle hareketlerinin ufkunu aşan bir devrimci önermede bulunmuyor.

Öncülük tartışmasına öncülüğün reddi fikriyle katılan Ayşe Düzkan açık ve net bir biçimde kendiliğindenci kitle hareketlerini yüceltiyor. "Öncü değil yol arkadaşı" tarifi ve çerçevesiyle sol-sosyalist hareketi kitle hareketlerinin basit bir ögesi haline getiriyor, kendini ve kendiliğinden hareketi devrimci ufka kapatıyor. Ali Ergin Demirhan politik öncüleri görmüyor ya da görmezden geliyor. Ayşe Düzkan ise devrim ve sosyalizm iddialı öncüleri görmek

bile istemiyor. Kendiliğinden kitle hareketi üzerine şefkatle titreyen Ayşe Düzkan, politik devrimci öncülere “gölge etme başka ihsan istemem” jesti gösteriyor. Öncülüğün reddine gerekçe kıldığı kimi dar, sektör ve üstenci öncü pratikler ancak ve yalnızca nasıl bir öncülük tartışmasında anlamlı ve kıymetli olabilir. Pireye kızıp yorgan yakma tepkisi değilse bu, düpedüz kendiliğinden kitle hareketlerini yücelten bir kitle kuyrukçuluğu siyaseti demektir. Öncülük merkezli tartışmada Oğuzhan Kayserilioğlu politik öncülük konumunda yaklaşıyor ama yalnız görmek istediğini görüyor. Belli kayıtlarla HDP’yi antifaşist özne olarak değerlendiriyor ve bir ortaklaşma imkanı tanıyor. Fakat HBDH ve diğer devrimci öncü kuvvetleri olası antifaşist cepheleşme siyasetinin dışında bırakıyor. Bu yaklaşımın kategorik bir seçim olduğunu görüyoruz. Kayserilioğlu’nun antifaşist mücadelesinin sadece demokratik güçlerle bir ‘Demokratik Anayasa’ ufkunda olduğu anlaşılıyor.

Sınıf savaşımının tarihi ve siyasal teori bize bilincin iki ana yolunun ve düzeyinin olduğunu söyler. Birinci bilinç yolu ve düzey öncü politik örgütlenmelerde vücut bulur. Öncü bilinç, bir özne bilincidir ve siyasal parti, örgüt, grup vb. formlarda varlık haline gelir. Sınıf savaşımında ikinci bilinç düzeyi ve düzlemi kitle bilincinde somutlanır. Birbiriyle daima sıkı etkileşim içinde olduğunu kolayca gözlemleyip tespit ettiğimiz bu iki ideo-politik varoluş hali ve düzlemi, sınıf savaşımının edimsel politika alanında farklı konumlarda bulunurlar ve ayrı yollar izleyerek gelişirler. Kitle bilinci ile öncü bilinç ayrımı, devrimci politikanın ayrımı ve tasnifi için hayati önemde

bir araç ve konudur. Bu kategorik tasnif ve tanım olmaksızın devrimci politika ile reformizm ve her türden kendiliğinden bilinç birbirinden ayrılamaz. Kitle bilinci ve hareketi adına öncü bilincin devrimci rolünü reddeden görüş asla devrimci olamaz. Bu görüş kendiliğindenci bilinci temel alır ve yüceltir. Kendiliğindenci bilinç kurulu düzen ve egemen bilinç sınırlarını aşamayan bir bilinç halidir ve ne denli siyasallaşırsa siyasallaşsın düzen sınırları içinde kalır. Kendiliğindenci bilinç çeşitli tür ve kertelede ortaya çıkan bir kitle bilincidir. Kitle hareketleri-

Kayserilioğlu’nun **K**antifaşist **m**ücadelesinin sadece **d**emokratik güçlerle bir **‘Demokratik Anayasa’** **u**fkunda olduğu anlaşılıyor.

nin kendiliğindenci bilincini temel alan ve yücelten, salt bu bilince yaslanarak politika yapan kuvvetler kitle kuyrukçusu ve düzeniçi bir siyaset çizgisini temsil ederler. Ekonomizm, sendikalizm, reformizm gibi siyasal tavır ve hareketler kendiliğindenci bilinci yücelten ve kitle kuyrukçuluğu siyaseti güden hareketlerdir.

Ayrı düzlemlerde yer alan kitle bilinci ile öncü bilinç düzeyinin her iki halinin de değişken ve akışkan ideopolitik olgular olduğunu özellikle vurgulamalıyız. Bu dinamik ideopolitik nitelikleri nedeniyle öncünün ve kitlelerin bilinçlerini sürekli yenilediklerini, öznelliklerini yeniden ve yeniden inşa ettiklerini söylemeliyiz. Toplumsal varlığın ürünü olan bilinç biçimleri verili toplumsal

ilişkilerin tüm ideo-politik ve ideo-kültürel öğelerini kendinde içerir ve yansıtır. Dolayısıyla bilinç biçimleri aynı zamanda sınıf savaşımının gelişim düzeyiyle bağlıdır. Sınıf savaşımının süregiden seyri içinde öncü bilinç, kitle bilinciyle daima içiçe ve temas halindedir. Sınıf savaşımı öncü bilinç ile kitle bilincini birbiriyle ilişkili kılar ve birbirine düğümler. Bu iki bilinç düzeyi ve hali daima birbirini etkiler.

Komünist partinin dışarıdan bilinç götürme/taşımaya formülasyonunda ve tarihsel pratiğinde de tarifini bulan bu etkileşim, bilinç dönüşümü ve maddi kaynaşma süreci sınıf savaşımının politika sahasında gerçekleşir. Her iki bilinç düzeyi ve hali de sınıf savaşımının politika sahasında çeşitli öge ve nitelikleriyle ortaya çıkar. Bilinç kırılması, sapması, çözülmesi gibi durumlar hem politik öncülerin hayatında hem de kitle hareketlerinin bilincinde en sık rastlanan değişim ve dönüşümleri işaretler. Kitle bilinci toplumsal hegemonyayı belirleyen sınıf savaşımının verili güç ilişkilerine bağlı biçimde dinamik bir seyir izler. Kitle hareketi yükselir,

geri çekilir, dingin ilerler, toplumsal patlamalara varır vs. Kitle bilincinin ele avuca gelmez doğasını gösteren bu gerçeklik kitlenin siyasal bilincinin daima verili güç ilişkileri tarafından belirlenip yeniden kurulduğunu vurgular. Sınıf savaşımının devrimci bir yükseliş yönünde gelişip ilerlediği süreçlerde öncünün eylemli bilinciyle kitlenin ileri bilinci daha fazla yakınlaşır, ortak frekanslarda daha çok buluşur ve etkileşime girer. Öncü ile kitle devrimci diyalektiği bir kaynaşma ve bağlaşma yönünde ilerler. Bu kesişme ve birleşme ‘an’ı aynı zamanda kitle bilincinde bir kırılma ‘an’ını gösterir. Böylesi ‘an’larda kitle bilinci sıçramalı gelişir. Devrimci koşullar ve imkanlar muazzam biçimde artar. Egemen sınıfların ideo-politik hegemonyası ve rıza üretme gücü parçalanır, inandırma kapasitesi zayıflar. Devrimci durum için imkanlar artar ve elverişli koşullar hızla olgunlaşır. Kitlelerin memnuniyetsizliği kendini yeni eylemli bilinç olarak ortaya koyar. Politik bilincin yeni düzeyine denk gelen yeni sloganlar, eylem ve mücadele biçimleri kendini gösterir.

Eskisi gibi yönetilmek istemeyen kitleler etkili ve sarsıcı eylemleriy-le egemen sınıfların kurulu düzenini sarsmaya başlarlar. Egemenler eskisi gibi yönetemezler. Kurulu düzen ve egemen siyaset krize girer. Bu durum bir ‘devrimci durum’ olarak belirir, fiilleşir ve kitlelerin eylemli bilincine dolaylı ve dolaysız tüm biçimleriyle yansır.

Devrimin gerçekleşmesini sağlayan ana koşul öncü bilinç ve pratikleriyle kitle hareketlerinin tek bir amaçta ve ortak ergime potasında kaynaşması ve birleşik devrimci irade haline gelmesinde ifade bulur. Öncü ile kitlenin bu belirli koşul ve uğraklardaki “karşılaşması”, “kaynaşması” ve iradeleşmesi hali her iki bilinci yeni bir niteliğe taşır ama ayrı varlıklarını ortadan kaldırmaz. Başka bir anlatımla belli bir politik önderlik etrafında birleşen kitle hareketi aynı bilinç düzeyinde kalmaz.

Kitle hareketi ve bilincinin politik zorla yenildiği veya çeşitli nedenlerle sönmülenip geri çekildiği zamanlarda kitle bilincinin diğer yüzü ve karakteri açığa çıkar ve başat bilinç haline gelir. Karşı devrimci bir hegemonyanın tesis edildiği ve kitle hareketlerinin faşist zorla bastırılıp yalan, demagoji, psikolojik savaş yöntemleri vd. ideo-politik araçlarla rıza ve inandırma işlevine koşulduğu zamanlarda kitle bilinci darbelenir, dumura uğrar ve paralize olur. Geri mevzilere doğru çekilir. Kitlelerle birlikte aynı verili koşullar içinde devinen politik öncülerin de bilinci ve politik pozisyonu değişir. Belirli bilinç sapmaları ve çözümleri yaşanır. Yenilgi veya kitle hareketinin geri çekiliş durumuna göre bu eğilim, sapma ve çözümler farklı ideo-politik savrulmalara da yol açabilir.

Dahası politik öncüler kendi içlerine dönerek bir ideo-politik ve örgütsel krize yuvarlanabilir. Sınıf savaşımının sert ve kritik ‘an’larında ortaya çıkan bu tür bilinç kırılmaları, siyasi sapmalar ve eğilimler öncü politik örgütlenmelerin yönlerini yitirmesini ve sınıf savaşımının edimsel politik alanında etkisizleşmesini ve en geri mevzilere çekilmesini getirir.

Bu yüzden kitle hareketlerinin ve bilincinin devrimci öncü politika mevkinden ve önderlik görevleri görüş açısından analiz etmeyi tam ve isabetli olarak yapmak can alıcı bir devrimci önderlik koşulu, niteliği ve meziyetidir. Aynı zamanda öncü politik mücadele tarzının tamamlayıcı ve ayrılmaz bir bileşenidir. Kitle hareketini ve bilincini Marksist diyalektik materyalist yöntemle özenli, kapsamlı ve derinlikli yordamla analiz etmek, gelişim yönünü, imkan ve risklerini saptamak, devrimci taktik ve pratik-politik görevleri isabetli biçimde belirlemek ve kararlıca uygulamak politik öncünün devrimci önderlik başarısını hazırlar. Kitle hareketlerini analiz etmeyi başaramayan, yüzeysel, hatalı ve subjektif analizlerle taktik görevler belirleyen politik öncüler, uyguladıkları siyasal çizgi ve eylemlerle kitlelerden koparlar. Devrimci politikanın nesnesi olan kitle hareketinin bilincinin yerine öncünün bilinç ve arzularını koyan siyasal mantık ve akıl kitlelerden kopar ve tecrit olmanın yolunu açar. Kitlelerden kopuş ve mesafelenmeyi getiren sol-sekter anlayış, ister istemez kendinden menkul bir politik mücadele kulvarına ve döngüsüne sapar ve saplanır. Kendi çalıp kendi oynayan bir öncü temsil siyasetiyle varlığını sürdürmeye çalışır. Bu tarz bir öncülük yordamı ve çizgisi kendini üretme tarzına dönüş-

türdüğü koşulda kendini amaçlaştırır. Kendisi için politika tuzağına ve döngüsüne yakalanır. Politik varlık olma özelliklerini yitirmeye başlar ve kitlelere yabancılaşır. Politik varlık ve kuvvet olma iddia ve konumundan düşerek, ideolojik bir akım ve sekte dönüşür. Komünist öncü asla ve kat'a kendini amaçlaştıramaz. Politik öncü mücadele tarzının ayırdedici ve vazgeçilmez karakteristik özelliği olan "kitleler için politika, kitlelerle birlikte politika yapma" yordamı ve çizgisinde sapmaksızın ısrar ve kararlılıkla yürür.

Öncü devrimci politikanın en kritik görevi öncü ile kitle ilişkisinin devrimci inşasıdır. Komünist parti/öncü işçi sınıfı ve ezilenlerin kompleks siyasal aracı, genelkurmayı ve devrim silahı olarak; işçi sınıfı ve ezilenlerin en ileri militan güçlerini, yetenek ve kapasitelerini kendi yapısında toplamayı hedefler ve toplar. Çünkü politik öncü, güç ve kapasite kaynaklarıyla buluşamazsa asli devrimci rolünü ve tarihsel misyonunu yerine getiremez. Devrimci politika

egemen sınıfların ve onların örgütlü politik kuvveti olarak kristalize olan devlet aygıtının karşısına işçi sınıfı ve ezilenlerin politik kuvvetlerini derleyip toparlama, örgütlenme ve siyasal savaşıma seferber etme eylemi ve sanattır. Komünist öncü politik kuvvetlerini başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen ve sömürülen sınıf kesimleri içinde devşirir. Ezilen ve sömürülenlerin hareketlerini öncülük gücü ve kapasitesiyle etkiler, kendi eylemine ve programına ikna eder, dönüştürüp saflarına katar. Kitleleri öncü devrimci çizgi ve tarzıyla, politikanın toplam örgütsel araçlarıyla kazanır ve siyasal bir ordu olarak hazırlar. Politika fiziksel bir olaydır. Kuvvetler ilişkisi ve çatışmasına dayanır. Etkili devrimci politika yeterli ve anlamlı cesaretle kuvvetler gereksinir. Devrimci politika her şeyden önce kendi politik kuvvetlerini bulma, örgütlenme ve ideo-politik bakımdan donatıp hazırlama yeteneğidir. Kitlelere yaslanan büyük ve yeterli kuvvetler olmaksızın hiçbir politik sorun çözülemez ve kitlelerin

kendi eseri olacak devrimci kurtuluş gerçekleştirilemez.

Öncü devrimci politika, öncelikle devrimci kitle çizgisinde maddileşir ve anlam kazanır. Kitle çizgisi bir komünist öncünün kazanmayı hedeflediği işçi sınıfı ve ezilenlere teorik-politik yaklaşımını, kitlelerin devrimci rolünü kavraması, güven duymasını ve inanmasını somutlar. Aynı zamanda öncünün kitleyi eylemli bilinçle dönüştürüp iradeleştirdiği bir olguyu ifade eder. Kitle çizgisi öncünün politik eylem çizgisiyle kitlenin öncü ihtiyaç ve olanaklarının kesişmesiyle politik bir hareket ve eylem olarak kendini gösterir. Komünist öncünün eylem çizgisi öncü politika ve tarzın bir bileşenini oluşturur. Belirli bir dönem ve 'an'da komünist öncünün bilinçli, kasıtlı ve iradi olarak başvurduğu taktikler ve eylemler dizisini ve kombinasyonunu kapsar. Politik konjunktürün ve kitle hareketinin belirlediği ve yön verdiği eylem çizgisi her koşulda kitle hareketinin ilerlemesini ve itilmesini amaçlar. Öncü tarz bütün etkinliği ve etkileşimiyle kitle içinde politik maddi olma yönünde çaba gösterir.

Devrimci öncülük hedeflediği kitleleriyle öncelikle bir varoluş ilişkisi kurar ve kendini buradan işlevlendirir. Önüne siyasal ve örgütsel görevler koyar. Öncülük, kitle hareketine eylemli bilinç olarak gider ve etkileşime girer. Kitle bilinç üzerinde amaçlı bir ideo-politik işlemde bulunur. Bu işlemi sözü ve eylemiyle, ajitasyon, propaganda, eylem araçlarıyla, politik mücadele biçim ve araçlarıyla pratikleştirir. Kitle hareketinin verili bilinci daha ileri hedef ve devrimci amaca yönlendirir, devrim ve sosyalizm hedefleriyle bağlı kılmak için iradi ve kasıtlı faaliyette

bulunur. Stratejik ve taktik planlar geliştirir uygular. Kitle hareketinin ufkunu, yeni şiarlarla, hedeflerle, fikirlerle ve bilgilerle genişletir. Dar, ekonomist ve ilkel bilinç formlarından arındırır. Egemen düşünüş ve fikirlerden kopuşmasını sağlamaya çalışır. Kitle hareketinin başat bilinci olarak var olan kendiliğindenci bilinçte rüşeym halde verili bulunan devrimci bilinci açığa çıkarıp işleri öncünün bilinç ve bilgisiyle yeniden biçimler ve hareketin yeni bilinç düzeyini inşa eder ve örgütler.

Marksist Leninist komünist öncü varlık gerekçesi ve tarihsel misyonu gereği her daim kitle hareketiyle sınımsız ve bağlıdır, kitlelerle birlikte politika yapar ve kitlelerle birlikte yürür. Siyasal öncü olarak parti, kendisini ezilen ve sömürülen kitleler içinde var eder. Üretim ve bölge esasına göre örgütlenen parti, ezilenlerin ve emekçilerin farklı toplumsal alanlarını ve kadrolarını ayrı ve özgün mücadele cepheleeri formunda örgütler. Öncü misyonuna ve işlevini layıkıyla ve etkince gerçekleştirebilmek için her vakit kitlelerin bağrında mevzilenir. Öncü damarlarını ideo-politik ve örgütsel araçlar toplamıyla tüm köklerini kitlelerin toprağına salar. Kitle hareketinin öncü konumlarına yerleşir ve her daim hareketin ateşleyicisi ve örgütleyicisi görevini üstlenir ve yerine getirir. Kitlelerin hareketli ve öncü bölüklerini temel alan bir devrimci eylem ve kitle çizgisi belirler ve bu sırat-ı müstakim de yürür.

Öncü politika ve öncü politik tarz, kaynağını öncünün varoluş gerekçesi ve misyonundan alır ve bize şunu anlatır: Marksist Leninist komünist öncü ezilen ve sömürülen kitleleriyle bir varoluş illiyeti içindedir ve

olmak zorundadır. Zira öncü kendinden menkul ve kendisi için bir varlık değildir ve olamaz. Komünist öncü varlığını ezilen ve sömürülen milyonların iktisadi ve politik kurtuluşuna, toplumsal devrimi kazanma amacına, aynı anlamda sosyalizmin zaferine bağlamıştır. Varlık amacı ezilen ve sömürülen milyonların öncüsü ve önderi olmak, sınıf savaşımını tayin edici savaşımını hazırlamak, yönetmek ve toplumsal devrimin zaferine ulaştırmaktır. Parti öncü bilinci üretir, öncü eylemi örgütler, öncü politika çizgisini temsil eder. Öncülük ve önderlik misyonunu ancak ve yalnızca bir bölüğü ve keşif kolu olduğu, işçi sınıfı ve ezilenlerin engin ve muazzam gücüne yaslanarak yerine getirebilir.

Öncü politika ve öncü tarz, her zaman kendi sorun ve talepleriyle harekete geçen kitle inisiyatiflerini, kendiliğinden hareketleri destekler. Devrimci önderlik gücü ve kapasitesiyle kitle inisiyatiflerinin ve hareketlerinin içinde yer alır. Öncünün devrimci bilincini, tavrını ve enerjisini harekete taşır. Devrimci önderlik kitleyle sürekli bir etkileşim içinde olur ve giderek onları gündelik mücadelelerine değin nüfuz eder. Sınıf savaşımının edimsel politika alanında gerçek bir öncü olarak kendini 'an'ın görevleriyle mesul kılar. Etkileyen, değiştiren, eyleyen özne olarak kitlelerin ileri ve öncü kesimleriyle etkileşerek birleşir. Toplam mücadele ve etkinliğiyle, devrimin kuvvetlerini birleştirir ve daha ileri mücadele aşamalarına hazırlar.

Öncülük ve önderlik durumu salt bir partinin kendini öncü olarak

konumlaması bir öncülük çizgisi oluşturması ve kendini öncü olarak takdim eden bir hakikat anlatımı inşa etmesiyle elde edilen bir paye değildir. Öncülük ve özellikle önderlik kitleler tarafından ölçülen ve sınanan bir olgudur. Öncü parti varoluş hakkını bizzat sınıf savaşımının edimsel politik sahasında taktikleriyle, politik faaliyetleriyle toplam mücadele pratikleriyle tarihten koparıp alır. Daima sınıf savaşımının edimsel politik alanında sağlamca durarak, tutunarak, tüm karşı devrimci saldırıları göğüsleyip hareket eden bir politik kuvvet olarak ilerleyerek, pratik mücadeleyi yükselterek ve geliştirerek varoluşunu gerçekleştirir.

Günümüzde öncü politik mücadele tarzının gerekli kıldığı devrimci irade ve yaratıcılığı politik mücadele biçimleriyle çeşitlendirip, öncü çıkışı ve öncü mücadele ve ön açma eylem biçimleriyle yaygın kitle çalışmalarını bir ergime potasında buluşturan bir devrimci kitle çizgisini uygulayarak ilerlemek güncel öncülük görevinin tutulacak halkasıdır.

Devrimci kitle çizgisi başlangıçta öncünün, ezilen ve sömürülen, sınıf ve tabakalarının belli taleplerle yürüyen hareketlerinin mücadele biçimleriyle etkileşimini ve giderek gündelik mücadelelerine derinliğine nüfuz etmesini şart koşar. İşçi sınıfı ve ezilenleri bir siyasal ordu olarak örgütlemeyi hedef ve varlık gerekçesi sayan komünist öncü, günümüz kitle hareketinin gelişim, imkan ve yönelimine elverişli dönemsel taktik, mücadele ve öncülük görevlerini başarma amacına sınıksız sarılmalıdır.

90'lara bakmak

Efe Dağlı

Türkiye sosyalist ve devrimci hareketi büyük oranda dar pratikçiydi ve teorik birikimi, daha tam ifadesiyle kitabi tekrarların ötesinde teori yapabilecek kadro kuşağı/birikimi bulunmuyordu.

Marx ve Engels'in adıyla anılan teori pratik bütünü neredeyse eş zamanlı olarak Osmanlı coğrafyasında yankı bulmuş, katmanlı toplumsal hareket halini almasa da kimi işçilerle entelektüelleri kapsayan belli kesimlerde yer tutmuştur. Rusya'daki 1905 ve 1917 devrimlerinin İstanbul'da etki uyandırması, Türk Kurtuluş Savaşı döneminde en genel anlamıyla sosyalizmin yüksek prestijinin bulunması tesadüflerle açıklanmayacak, dönem eğrisi olarak sosyalizmin ideolojik, kültürel ve siyasal etkisinin kaçınılmaz sonuçlarındandı. O yıllar Türkiye'de bir siyasal devrim imkanlarının oldukça kuvvetli olduğu dönemlerden biridir ancak türlü nedenlerle gerçekleştirilememiştir. Kısa ömürlü 1920 TKP'sini veri alsak bile yüz yıllık bir sosyalist sol birikime sahibiz. Ayrıca bunun hiç değilse son elli yıllık dönemi aktif devrimci mücadele birikimiyle iç içe. Bu tarihi arka plan olumlu ve olumsuz anlamda atılan her adımın ardında öylece durmaktadır.

Devrimci ve sosyalist hareket pek çok badire atlattı ancak Türkiye siyasi coğrafyasından hareketle bakıldığında 12 Eylül darbesi, dünya ölçeğindeyse Berlin duvarının yıkılması (1989) ile SB'nin dağılması (1991) tarihine işaret eden tarihsel yenilgi düzlemi, 1960-1980 aralığında şekillenen Türkiye devrimci hareketinin en esaslı ve stratejik iki kırılma zamanına işaret ediyor. "Kırılma" nitelemesi ilgili öznel ve nesnel sebeplerle, zayıflığa işaret eder aynı zamanda. Kuşkusuz 20. yüzyıldaki sosyalizm denemelerinin tamamı, hala esaslı olarak tartışmayı bekleyen türlü sorunlar nedeniyle tıkanmıştı ve anılan tarihler yenilginin adının resmen konulmasıydı. Meselenin "tarihsel" olması, belli tarihsel şartlar ve anlayışlarla sınırlı bir yenilgiye işaret eder ve tam da bu nedenle koşullar değiştiğinde zaferin imkanı olduğunu söyler. Dolayısıyla en genel manada sosyalizmin

kategorik çöküşünden değil, tarihsel yenilgisinden bahsedebiliriz.

O yıllardan bu yana dünya ölçeğinde Marksist ve Marksizan hareketler çok boyutlu bir krizin, bütünsel irade kaybı, daracık kümelere hap-solma sinizmi, eldekenden de olma korkusuyla eski tekrarlara sığınma konformizmi ve tam da bu nedenle teorik düzlemde bir “eylemsizlik momenti”nin pençesindedir. Öncele-ri kuşkusuz külliye reddedilen kriz artık çok daha geniş bir ortak kabul halini almıştır. Çözüm veya çözümlerin de bir seferde gerçekleşmeyeceğini, meselenin harika fikirler üretmekle halledilemeyeceğini ve bu tür iyimser beklentilerin yerini hızla depresif realizme bırakabileceğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tarihsel yenilgi alan siyasal coğrafya yanı başımızdaydı. Ancak dünyanın diğer bölgelerinden farklı olarak, “sosyalizmin yıkıldığı” 1990’larda Türkiye siyasi coğrafyasında iki diri dinamik ortaya çıkacaktır: Kürdistan’daki özgürlük mücadelesi ile Batı’da belli başlı kentlerde yayılan, bütün araç ve biçimleri kullanma perspektifi taşımış

olan devrimci siyasal mücadele. İkisi de özgünlükler barındıran dinamiklerin ilki, ulusal karakterde olmasına karşın 20. yüzyıldaki pek çok örnekte görüldüğü gibi sosyalizmden etkilenmiş bir örgütlenmeydi. Ayırt edici tarafıysa sürekliliğini tesis eden pratik mücadelesiyle istisnai bir konuma yerleşmesidir. Öte yandan Türkiye devrimci hareketinin 1990’lara ulaşan bileşenleri, 1970’lerle kıyas kabul etmeyecek kitle-kadro daralmalarına, kitle mobilizasyon kapasite sınırlılıklarına karşın 1990’lara yer yer Türkiye siyasetini belirleyen çıkışlar gerçekleştirecek politik etki üretebildi. Diğer yandan bu etki süregelen değil kesintiliydi ve hayat gittikçe daha hızlı aktığı için siyasal pratiğin uçuca özelliğiyle yarışan ve onu yenebilen kolektif çözümler üretilemedi. Sol sosyalist etkileşim alanındaki öğrencilik hayatlarından sonra çalıştıkları yazılı-görsel basında hak, adalet ve özgürlükler mücadelesine dönük eylemlere kapılarını kapatmayan medya çalışanlarının önü tıkandığı için o istisnai imkanlar da erken tükendi. Aynı yıllarda dünyanın neredeyse hiçbir bölgesinde

Marksizm-devrimcilik iddialarıyla o tür bir pratik politik varoluş ortaya konulmadığını düşündüğümüzde Türkiye siyasi coğrafyasındaki devrimci konumlanışın istisnai konumu daha iyi anlaşılabilir. Şayet bu olanak değerlendirilebilseydi dünya ölçeğinde sol-sosyalist akımların sert düşüşü bir parça yumuşatılabilirdi.

Türkiye şartlarındaki bu iki durum dünya ölçeğindeki Marksizm merkezli tartışmalardan Türkiye Devrimci Hareketi'nin (TDH) daha geç ve daha az etkilenmesine yol açan etmenlerdendir. Ne var ki genellikle yeni fikir üretimi bulunmayan ve eğer inkarcılığa varıyorsa bir ucundan sivil toplumcu bakış açılarına açılan bu tartışmaların günü gününe izlenmemesi muhtemel sonuçlara önceden hazırlıklı olma avantajını kaybetmeye de yol açmıştır.

Türkiye'de 12 Eylül yenilgisi diye adlandırılan dönem pek çok subjektif nedene bağlı gelişti. TDH'nin kitlesel ancak amorf yapısı, ideolojik zayıflıkları ve öncesinde gücünü abartarak muhtemel bir askeri darbenin halkı teslim alamayacağı ajitasyonuna yaslanan ancak bunun gereğini yapmayan kendiliğindenliği ve apaçık bir sorun olan Deniz ve Mahir gibi istisnai isimlerden sonra o düzeyde bir devrimci önderliğin oluşmaması 12 Eylül darbecilerinin işini kolaylaştırırken darbeye karşı direnişi örgütleyemeyen devrimci hareketin öz güvenini ve halk kitleleri karşısında saygınlığını zedeledi. Dışe dokunur aktif antifaşist mücadelenin örgütlenememesi, devrimciler tarafından korunacakları inancına yaslanan halk kitlelerinin günlük hayatta 12 Eylül uygulamalarıyla yüz yüze bırakılarak hayal kırıklığına uğramaları "öncülük" kavramının içini de boşalttı. Zamanla 12 Eylül darbe-

sine karşı sıradan birer açıklamaya dönen, pratik karşılığı bulunmayan ve her defasında saygınlık aşınmasını, oradan da fiili tasfiyeciliği şiddetlendiren çeşitli örgütlenmelerin ortak açıklama enflasyonu Türkiye tarihinde sosyalizme sempati duyan toplumsal kesime etkide bulunma kapasitesini çabucak yitirdi. Bu bir kader miydi, hayır.

Eş zamanlı olarak Kürdistan devrimcileri, daha elverişsiz koşullarda devrimci bir dille konuşmayı ve davranmaya muvaffak oldular. Bu başarı yine aynı topraklarda pek çok başarısız sol, sosyalist, devrimci örgütlenmenin akıbeti düşünülürse sadece iradeyle açıklanmayacak, ilgili

Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin handikapı meselenin adını koyma cesaretsizliğiydi.

toplumun iyi, esaslı analizinin yapılması başta gelmek üzere, toplumsal zemin ve kültür üzerine çalışıldığını gösterir. Türkiye sosyalist ve devrimci hareketinin kimi kesimlerinde Kürdistan özgürlük hareketine karşı kompleksli tutumların temelinde salt sosyal şovenizm değil, Türkiye sahasında tasfiyecilik üretilirken eş zamanlı olarak Kürdistan'da siyasal özgürlük mücadelesinin yükseltilebilmesi de vardır. O dönemi anlatırken mülteciliği haklı çıkarmaya, eylemsizliği teorize etmeye çalışan ve sonu "Başka bir yolu yoktu, yaşananlar zorunluluktan" gibi açıklamalara varan izah çabaları 'tarihte bireyin rolü'nü görmezden gelen yüzeysellikler olduğu için irade kırılmalarının fideliğine dönüşmüştür.

ACLIK GREVI — Tek tip öğrenci derneği yasasını protesto için 105 öğrenci din açlık grevine başladı. Açlık grevine 4 tutuklu yakını da katılıyor. (Fotoğraf: VEDAT DANACI)

12 Eylül yenilgisinden doğrudan etkilenmeyen, ilk gençliği darbe sonrası yıllara rastlayan öğrenci gençlik mücadelesi pek çok kentte ve üniversitede, bazen kendiliğinden bazen eski dönem devrimcilerinin bireysel çabalarıyla etkileşim halinde yeşerdi. 1990'lardaki sosyalist- devrimci hamlelerin omurgasını oluşturacak inisiyatifli sosyalist bakiye büyük ölçüde bu yılların öğrencilerinden meydana geldi. 12 Eylül faşizmi toplumsal özgürlük ihtiyacını bütün zor araçlarıyla bastıracağı halde aratarak süren sorunlara ilk tepki 1960'ların sonunda olduğu gibi yine gençlerden yükseldi. Kapalı salon toplantılarından kampüs forumlarına varan ve dönemin yasal imkanları her ne ise ilk etapta onu veri kabul ederek esnetip aşındıran, güç ilişkileri bağlamında yer yer yok sayan bu öğrenci gençlik çıkışı hızla antifaşist toplumsal moral merkeze döndü. Ancak bunun somut, birleşik, bütün emekçilerin doğal adresine dönebilecek siyasal ve kültürel örgütlenmelere dönüştü-

rülememesi, hatta daha ilk adımda 12 Eylül öncesindeki gibi siyasal fraksiyonerliğin pençesinde dar grup gettoları halini alması, bugünden bakıldığında müşterek bir handicap olarak daha fazla göze batmaktadır.

Diğer taraftan öz dinamikleriyle harekete geçen, ekonomik-sendikal haklar temelinde saçaklanan işçi mücadeleleri 12 Eylül'ün yarattığı atmosferden çıkışın kitle temelini oluşturdu. Kürdistan'daki özgürlük mücadelesine karşı şovenizmin Türk halk kitlelerine zerk edildiği, ırkçılığın rasyonalizasyonuna yönelinen bu evrede pek çok ulus ve ulusal topluluktan işçi-emekçi ortak sendikal-mesleki dayanışma eylemleri örgütleyebildiler.

1990'lara gelinirken, ezilen-yenilen ve 12 Eylül'e karşı mücadele edemediği için hem kaoslara sürüklenen hem içeriksiz bölünmelere uğrayan sosyalist ve devrimci harekete karşın yeni bir dalga halinde işçi ve öğrenci gençlik mücadelesi topluma yayılıyordu. Bu arada kendilerini yeniden oluşturmaya çalışan devrimci hareket bileşenleri, bir ölçüde 12 Eylül yenilgisinin psikolojik etkisini yok etmek için, ciddi bir şey olmamış gibi eski dil ve örgütlenme tarzıyla görünmeye başladı. Zor araç ve biçimlerine abartılı- tek yanlı fakat salt söylem düzeyinde atıflar yapmak gibi tutumlara sonraki yıllarda da rastlanacak ama bu yaklaşım karşıtı da üreterek bu kez zor araç ve biçimlerini

'provokasyon' gibi komplocu zaviyeden görme dengesizliğini beraberinde getirecek ve bir de bu tartışmalar nedeniyle siyasal partikülerizm ortaya çıkacaktı. Devrimci hareket 1990'lar boyunca bazen incir çekirdeğini doldurmayacak türlü çeşitli enerji sarfiyatı nedeniyle çoğu

zaman kendi asal işi olan işçi emekçi halk kitlelerinin siyasal özgürlük mücadelesine bütün gücüyle sarılayacaktır.

Kendisini değiştirip dönüştürme kapasitesini sonraki yıllarda da büyük oranda geliştirmeyecek 12 Eylül sonrasındaki örgütlemelerin tartışmalarına baktığımızda darbe öncesindeki dünyanın duygu ve düşünce dünyasının dışına çıkamadıkları kolaylıkla görülebilir. Bu zamandaşlığın negatif etkisi, öğrenci ve işçi mücadelesinden gelen bireylerin, dar grupçu aktivistlere, birbirine hasım ideolojik grupların doğruların konjonktürel doğrularına iman etmiş tek yanlı kadrolara dönmesinde açığa çıktı. Dışarıdan bakılınca birbirini güçlendirmesi, desteklemesi beklenen sosyalist-devrimci yapıların birbirinin canına okuma habisliğinden kurtulamamaları, mesela buna karşı ortaya atılan ve devrimci hareketin çıkış dönemindeki romantizmine işaret eden “siper yoldaşlığı” gibi ifadeler içselleşemedi, iş odaklı dar pratiklerin ajitatif ifadeleri zannedildi. Zaten daralan ve esaslı bir düşünsel hesaplaşma da yapılamadığı için her zorlukta “ölü kuşakların geleceği” karabasan gibi üzerine çöken sosyalist devrimci hareketin ferasetten yoksun öngörüsüzlüğü devrimci ortamları olumsuz olarak etkilerken işçi ve emekçilerde “hiç bir şey değişmemiş” negatif izlenimini şiddetlendirdi ve halk kitleleri, sempati oluşturmaya rağmen devrimci hareketlerin mesela 1 Mayıs'taki toplam kitlesi yüz bini bulmamıştır. Bu sadece “siyasal etkiyi örgütsel etkiye dönüştürememe” klişesiyle ifade edilemeyecek, devrimcilerin iş görme tarzının nelere mal olduğunu da hatırlamamız gereken stratejik nitelikteki handikaplardan biridir ki

bunun somut sonuçlarını 90'ların ikinci yarısında giderek azalan, yalnızlaşan, kendi kaderiyle halkın kaderini iç içe geçirmeyi başaramayan “rutin” devrimcilik hallerinde görülecekti.

Dikkat edilirse 1970'lerdeki sol içi şiddet laneti 1990'larda, lokal güç kazanımının tespit edilebildiği yerlerde güncel bir mesele haline alabilmiştir. Burada asıl önemli olan, kimin buna yatkın olduğu yahut başlattığı biçimindeki kısır döngüye girmeden, vaktiyle SSCB-Çin devletler arası çıkar çatışmasıyla ortalığa saçılan ve devrimcileri birbirine düşmanlaştıran, giderek silahlı iç çatışmaların içine sürükleyen o uğursuz mirasın kültürel olarak reddedilmesidir. Bunun bir örneği de şurada: 1990'larda TDH bileşenleri ağırlıklı olarak hakikatin farkında değildir ve 12 Eylül'ü ya da sosyalizmin tarihsel yenilgisini teknik bir mesele saymaktadır ki bütün bir 1990'lara bu farkına varamayışın etkileri yayılacaktır.

Türkiye sosyalist ve devrimci hareketi büyük oranda dar pratikçiydi ve teorik birikimi, daha tam ifadeyle kitabi tekrarların ötesinde teori yapabilecek kadro kuşağı/birikimi bulunmuyordu. Ortada çifte sorun vardı: Karizmatik devrimci önderler kuşağının yok oluşu ve biriken onca sorunla serinkanlılıkla baş edebilecek teorik birikime sahip kadro bakiyesinden mahrumiyet. Yetersizliği besleyen genetik miras ise güçlüydü: Belli kalıpların ve geleneklerin içine doğan genç devrimciler, Marksizm'den önce ilgili grupların Marksizm yorumlarını öğrenegeldi. Böylesi daha kolaydı ve grupçu zırh konforu sağlayan köşeli düşünme yüzeyselliği şüphesiz “gereksiz tartışmalardan” koruyordu.

Ancak bu yorumlar da büyük ölçekte dış faktörlere bağlı ön kabul-lerle oluşmuştu. Sosyalizmin tarihsel yenilgisi olmasaydı da o bakış açısıyla siyasal özgürlük mücadelesini milyonlara taşımak neredeyse imkansızdı. Her ezber ısrarı biraz daha toplumun dışına düşmekle sonuçlandı. Tarihsel yenilgi ise tamamı düşünsel dayanaklarını belli siyasal merkezlere bağlı karşılıklı düşünsel hasımlaşmalarla çatmış devrimci ve sosyalist hareketi boşlukta bıraktı. SB, Arnavutluk, Çin veya bunların her birinden karma-melez etkiler taşıyan bütün hareketler, 12 Eylül sonrasında olduğundan farklı biçimde hareket zeminlerini kaybetti ve zamanla yer yer varoluş hakkını yitirmeye varan bir raddeye vardı. Tam da burada ezici ağırlığı, iddia edilenin aksine teorik-ideolojik içerik taşımayan “sol içi bölünme” enflasyonunu hatırlamak, kendilerine durmaksızın birleşme örgütlenme- dayanışma önerilen halk kitleleri karşısında devrimcilerin-sosyalistlerin nasıl bir pozisyona sürüklendiğini açıklar. 1980’lerden bu yana sürekliliğini sağlamış, kültürünü yaratmış, kesin-

tili de olsa çeşitli alanlarda atılımlara girişmiş yegane birlik deneyiminin devrimci sosyalistlere ait olması aslında ne denli kötü-zayıf bir siyasal zeminde olduğumuzu da hatırlatır. Devrimci sosyalistler bakımından istisnai bir konum olarak kıymetli olmakla birlikte, TDH’nin geçmişine kadar muhtemel yakın geleceğinin pek parlak olmadığını gösteren bu mesele üzerinde başlı başına düşünmek gerek.

1960-1980 aralığında şekillenme tespiti “soğuk savaş” dönemine de işaret eder. Kapitalizmle sosyalizm arasındaki soğuk savaş. Yanı sıra merkezkaç etkiyle çeşitli devlet siyasetleri etrafında bölünmüş sosyalist odakların birbiriyle soğuk savaş vardı. Bir tür teyakuz ortamına, indirgemeci bakışın hakim olduğu düşünce dünyasına doğmak demek bütün o indirgemeci, yer yer komplocu, aşısı subjektif, kanaatlerini hakikatin yerine geçiren ve sonraki değerlendirmelerini de buradan hareketle yapan siyasal varoluş biçimiyle gerilimli bir ilişki kurulamazsa o anafora kapılıp hızla sıradanlaşmak demektir. Türkiye devrimci hareke-

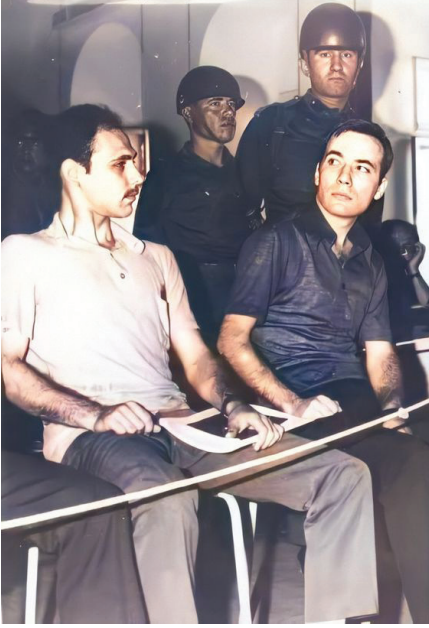
tinin bütün bileşenleri, derece farkıyla, çeşitli dönemlerde o anafora kapıldı. Sözgelimi bugün hala cari olan siyasal analiz, değerlendirme, nitelendirme ve itham kataloğunda yer alan pek çok değerlendirme o çok yönlü soğuk savaş ortamından kalmadır ve tümünün elden geçirilmesi kaçınılmaz işlerdendir. Buna geçen yüzyılda politik amaçlarla üretilmiş “temel tali” gibi yapay mücadele biçimi ayrımlarından devrimin yolu eksenli strateji-taktik şablonlarını, hatta “sosyal emperyalizm” gibi yaf-talamalara varana dek pek çok değerlendirilmeyi ekleyebiliriz. Nesnel, kişi/çevre/grup eğilimlerinin tesiri altında olmayan esaslı düşünme ve bütünsel yeni teorik-politik varoluş için bunlara ihtiyaç var.

12 Eylül'e karşı kitlesel halk mücadeleleri ve etkili adalet eylemleriyle, gecikerek bile olsa pratik öz eleştiri yoluyla baş etmek mümkündür ve 90'ların başında bu kapsamda kıymetli mücadeleler de yürütüldü. Ağır bile olsa nihayet örgütsel temelli baskın olan bir yenilgiydi ve Türkiye sathında mücadeleyle baş etmek mümkündür. Adalet eylemleri döneminde baktığımızda toplumda yeni bir silkinişin ve 12 Eylül yıllarındaki gibi yalnız bırakılma tereddüdü yaşansa bile devrimcilerle iletişim arayışının olduğunu görebiliriz.

1989-'91 yenilgisini salt pratik iş ve örgütlenmelerle aşmak ise imkansızdı. Oradaki enkaz aynı zamanda ve asıl olarak teorik-ideolojikti. Bütün merkezlerin çöktüğü bir momentte “çöken sosyalizm değil ki” biçimindeki savunmaların, bugünden bakıldığında benzerlerine İslamcı akımların selefi kollarının argümantasyonunu hatırlatan çerçevesi bunu üretenleri de ikna etmemişti ki büyük çoğunluğu o anafor-

da dar propaganda çevrelerine veya düzene savruldu. Dolayısıyla tarihsel yenilginin cevabı lokal olamazdı ve fakat esnek zihin dünyasına sahip bir coğrafya merkezli devrimcilik de gerek pratik-politik gerek teorik-düşünsel adımlarla uluslararası sosyalist hareketin işini kolaylaştırabilirdi.

Oysa 1970'lerdeki fiziksel gençlik ve tecrübesizlik 1990'lara yer yer politik raşitizme varan sekterliği kopyalamayı sürdürdü. Sözgelimi devrimciler yasal parti tartışmasında aracın kendisini topa tuttu. Kullanların eğilimleri, yönelimleri, yorgunlukları veya iradeleri değil aracın kendisi lanetlenince legal parti kurmanın veya savunmanın kendisi devrimcilikle reformculuğun ayırım noktası sanılabildi. Bu düşünce düzeyinin yüzeyselliği başka konularda da öne çıkar. Yerel-lokal çalışmalarda halkın yaşamını kolaylaştırılacak talep, yönelim ve örgütlenmeler tuhaf bir sinizmle “belediyecilik” diye küçümsenir ve bu nevi kırıntılarla uğraşmak yerine “devrim” vaat edilirken halkın günlük gerçek hayatına dokunmayan, 1800'lerin Alman idealist felsefecilerinin argümanlarını hatırlatan tuhaf bir siyasal konforizme saplanılabildi. 12 Eylül öncesinde amorf örgütlenmeler, kendiliğindenlik ve iktidar bilincinden yoksunluğun panzehiri akla gelecek her soruna sihirli ve soyut bir “devrim” önermek zannedildi. Oysa soğuk kış gecelerinde bir tas sıcak yemek, bir tas çorba, bebekler için bir kutu süte ihtiyacı vardı yoksulların. “Sınıf siyaseti” adı altında öne çıkan bu tür siyasal kibrin yıkıcı etkileri ezilenlerin günlük hayatına kategorik yabancılaşma olarak sonraki yıllarda varlığını sürdürdü. Siyaset negatif anlamda “profesyonel”leşip

bürokratlaşırken devrimciliğin kalbi tarafları törpülenmekle kalmadı, sonraki yıllarda öne çıkacak olan “akıllı devrimcilik” o yabancılaşma ortamında mayalandı.

Latin Amerika’da da 1970’lerde Türkiye’dekine benzer bir politik süreç izlendi: Halk kitleleriyle iç içe geçmiş yoğun devrimci pratik, kitle mücadeleleri ve askeri darbeler, işkenceler, hapislikler. Oransal olarak oralardaki ölüm sayıları bizim coğrafyamızdakinden çok daha fazladır ayrıca. Aramızdaki esaslı farklardan biri Latin Amerika devrimciliğinin SB- Çin- Arnavutluk, Bulgaristan vb. gerilimlerinden bizim gibi etkilenmemeleri, nispeten kendi kültürel-coğrafi özgünlükleriyle ve bütün pratiklere bir ölçüde eleştirel mesafeye bakabilmeleriydi. 1991 yıkımından evvel, askeri darbelerin ardından bir yandan asgari gereklilik olan direnişleri örgütlerken “Ne yapmalı?” sorusunu da tartıştılar. Sözgelimi Tupamaro’lar gelen karşı devrimci dalgayı karşı çıplak örgüt-

sel güçle karşılamak gibi siyasal intiharı değil yerel alanlarda yarı amatör biçimlerle ve her halükarda halkla birlikte davranma yolunu seçti ve sonuç aldı. El Salvador’da yine esaslı tartışmalarla bir başka yol seçildi ve o da önemli kazanımlar sağladı. Türkiye’de konu yorgunluk-militanlık, tasfiyecilik-devrimcilik ikiliklerinin dışına taşırılarak tartışılmadığı için birkaç indirgemeci hüküm cümlesiyle meseleden genellikle uzak duruldu.

Karşı devrim cenahı ise 1990’lardaki yenilgiyi stratejik zafere çevirme amacıyla “tarihin sonu”nu ilan etti. Bu durum devrimci hareketi stratejik bir hataya sürükledi. O söz ve argüman düellosunda devrimcilik yanlışların üstünden atlamak, geçmiş olduğu gibi sahiplenmek, bazı isimleri sosyalizmle bir tutmak, belli tarihlere/isimlere sadakati varoluş sebebi haline getirmek ile adeta bir tutuldu ve doğrusu devrimci hareket bileşenleri ağırlıklı olarak bu izlenimi kanaate dönüştürecek çabalardan imtina etmedi. Sosyalizm, kapitalizme karşı hamle, ileri çıkma, saldırarak aşma teorii politikasıyken tarihsel yenilgi ardından devrimcilerin defansif muhafazakarlığa mahkumiyeti denklemin yanlışlığını ortaya koymaktaydı ancak o dönem aralığında buna karşı bir dikkat geliştirilmedi. Pek çok ülkede bir önceki dönemin devrimcilerinin davranış çizgisine baktığımızda, geçmiş muhafazakarca savunuların hızla daraldığını, kapalı devre düşünen propagandif sektörlere gerilediklerini ve otuz yıl sonra bugün artık gençlerin iltifat etmediği, yaş ortalaması iyice yükselmiş ümitsiz, asabi çevreler halini aldıklarını ve bir gelecek tasavvurundan ziyade tarihin tozlu sayfalarında gün tükettiklerini görebiliyoruz.

Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin handikapı meselenin adını koyma cesaretsizliği idi. Ancak bunu salt bir reddiyecilik olarak açıklayamayız. Onların sekter-muhafazakarlığı keyfi değildi. Zira 1980'lerin sonunda, sosyalist hareketin bir damarı, açık biçimde kendi yorgunluklarının, utangaç tövbekarlıklarının, bir daha hapsilere girmemenin düşünsel temellerini oluşturmak için, dünya ölçeğindeki yıkım konjonktürünü araçsallaştırdı. Devrimciliğin alenen tasfiyesi olan, bütün idealleri ve devrimci yaşam ölçülerini aşındıran, hedonist bir fiziksel ve ruhsal açıklıkla “hayatımızı yaşayalım” yüzeyselliğiyle el ele ilerleyen bu çirkinliğin dışında durma iradesi göstermek devrimci olmayı, o şartlarda devrimci kalmayı, anlatıyordu. Bütün bir 1990'lar dönemi devrimciliğini omuzlayan gruplar, büyük oranda böyle bir tercihin sonucu olarak kendilerini yeniden yapılandırdılar ve bu gibi durumlarda ortaya çıkan, önemli bir bölümü anlaşılır olan bütün aşırılıkları içlerinde barındırdılar. Bu ayırmada durdukları yer kıymetliydi ancak bu mazeret üreticisi bir mağduriyet söyleminin meşrulaştırıcısı da değildir. Manevra kabiliyeti bulunmayan, tekdüze, eleştirip hücum eden, ama hücumu konu olan sistemi veya rejimi çözümlenemeyen, dolayısıyla sonuca ulaşmanın gün be gün değişebilecek imkanlarını daha baştan kaçıran rutin devrimcilik de kendi halinde bir tasfiye jeneratörüne dönüşebilir.

12 Eylül öncesinin bazı devrimci grupları, bizzat grupların koordinasyonlarında yer alanlarca tasfiye edilip devrimcilik değersizleştirilirken uygulanan metot, onlara karşı dururken tersinden üretilince bir başka labirente hapsolme riskini

beraberinde getirdi. Bunun pratik karşılığı Türkiye devrimci hareketinin dilinde ve dar etki sahasında hızla öne çıkan askerleşme eğilimidir. Son derece sınırlı kadro, mali ve teknik kaynaklarla yol alırken öne çıkan bu dil ve yönelim siyasal özgürlük mücadelesinin kısa zamanda devlet-halk çelişkisinden koparak devlet-devrimciler mücadelesi halini almasına yol açtı. Siyaset teorisine ve ezilenlerin binlerce yıllık deneyimine aykırı olarak devrimci hareket bileşenlerinin birbirlerine karşı güç gösterisine dönüşen, tam tersine yapmaları gerekirken, hazır olmadıkları şartlarda güçlerini abartarak rejimin alarmize olmasına yol açan mücadele pratiklerine bakıldığında 1970'lerden pek ders çıkarılmadığı görülebilecektir. Semtlerde devrimci yaşamı bütün boyutlarıyla inşa etme ihtiyaç ve görevinin “kontrol”lerle sınırlı tutulması, meselenin dar askeri kavrayışın ötesinde bir yeni yaşam kurma ihtiyacı üzerinden ele alınmasını engelledi. Nitekim, karşı devrim cenahı bir tür teyakkuzla oralara yönelindiğinde halk ve devrimciler iç içe geçemedikleri için lokal alanlar hızla dağıtılabildi.

Yanı sıra, 1990'larda Alevi halk özgürlük mücadelesi de önemli bir dinamikti. Ancak devrimci harekette Kürdistan'a karşı siyasal ve pratik yabancılaşmanın benzerinin Alevi halk dinamiğine karşı da geliştirildiğini gözlemek mümkündür. Konu özelinde sembolik değeri olduğu için vurgulamak gerekiyor: Devrimci sosyalistler Alevilerin hak ve özgürlük talepleri doğrultusunda örgütlenmesi için bütün imkanlarını kullandığında durum yadırganmış, küçümsenmiş, hatta “Alevicilik” gibi ipesapa gelmez yaftalarla değersizleştirilmeye çalışılmış ve fakat daha sonra bu kez

tek yanlı biçimde bütünüyle oraya yönelinmiştir. Buradaki handikap yöneliminin günlük politik ihtiyaçlarla sınırlılığı nedeniyle o kültürün ve olanakların geliştirilmesi değil adeta tarumar edilerek öylece bırakılmasıdır ki somut sonuçlarından biri Alevi halk kitleleriyle devrimciler arasında oluşan mesafedir.

1990'lar kadrosu olarak tariflenebilecek, pratikçi yanı kuvvetli ama teorik kör noktaları kendinden önceki kuşaklar kadar derin devrimci kuşak pek çok ağır görev omuzladı, erken sorumluluk aldı, uzun hapisliklerle tanıştı: dönemin sekter-grupçu şartlanmalarıyla yaratıcı enerjisi köreltilmese kendi eylem hattının yaratıcı teori-politik soyutlamalarını yapabiliirdi ancak bu pek mümkün olmadı. O yılların üzerinden geçen her iki on yıl kendi konjonktür eğrileri olan, esaslı analitik değerlendirilmelere konu olacak farklılıklar içeren dönemlerdir.

Siyasal mücadelede hiçbir şey kendiliğinden, birikimsiz, aniden oluşmaz ve siyasal kültür hatasıyla sevabıyla bir tür siyasal determinizmle çevrelenir ve onu aşma deneyimleri de o kültürün içinden yük-

seltilen düşünsel-pratik eleştirilerle mümkün olur. 1990'larda 1960'ların sonundan bu yana gelen esintiyi gördüğümüz gibi bu günkü reel devrimcilikte de 1990'ların etkisi şu veya bu düzeyde gözlemlemek mümkün. Kahramanlık anlatılarından yapısal zaafllara dek her anlatımda belli ölçülerde haklılık payı olduğu kadar özgünlükleri kaçırın tekdüzelikler de bulunur. O nedenle "bizim zamanımızda" ile başlayan, bir ucu nostaljiye, diğeri koçaklamaya ya da melankoliye açılan cümleler aslında hiçbir devrimci kuşağın kendine has yalıtık bir zaman olmadığı cevabıyla yanıtlamayı hak eder. Hem bir bütün olarak hem çeşitli uğraklar, evreler, virajlar özelinde Türkiye devrimci ve sosyalist hareketi üzerine cesurca düşünmek henüz tüketilmemiş tartışma başlıklarındandır. Türkiye ve Kürdistan ezilenlerinin özgür geleceği olan sosyalizm mücadelesine içerilecek dersler ve deneyimler olarak bütün bu tarihle ilişkilenecek en küçük bir olanağı dahi zayı etme lüksü bulunmayan devrimci ve sosyalist hareketin teorik, kültürel olgunluğunu arttıracaktır.

Faşizm, kurumsallaşma ve anayasa eksenli mücadele

Ziya Ulusoy

En önemlisi de şudur ki, devrimci hareket ve onu oluşturan devrimci yapılar bahsedilen dönemde “kendi yollarında” yürümüşler hatta kimileri kendi yolunda nitelik ve nicelik olarak derinleşmiştir. 1995 ve 1996 1 Mayıslarına, tasfiyeci “Kuruçeşme toplantıları” sürecinin, Ali Efe’nin ifadesiyle “devrimci proleter örgütlenme ve mücadelenin gereğini inkar eden bir zeminde yasalci, kendiliğindenci, aydınlanmacı ve liberal bir çerçevede örgütlenmeyi esas” alanlar, bunun en somut örgütsel ifadesi ÖDP değil başta MLKP ve DHKPC gelmek üzere eksikleri ve hatalarıyla devrimci hareket damgasını vurmuştur.

Liberal faşizm teorisinin küçük burjuva versiyonu, kısaca faşizmi yalnızca Hitler-Mussolini tipiyle sınırlayan görüş, ülkemizde de o denli yaygın ki, devrimci hareketin artan sayıda parti ve örgütleri bu görüşün etki alanına giriyor.

Marksist Teori dergisinin 50. sayısında EMEP ve SYKP dahil bazı sosyalist parti ve örgütleri paylaştıkları bu görüşü nedeniyle eleştirmiştik.

Bu sayıda da Toplumsal Özgürlük Partisi’nin (TÖP) benzer ama daha özgün görüşünü inceleyeceğiz.

TÖP sitesinde Oğuzhan Kayserilioğlu’nun “Devlet krizinde Son Durum” ve “Yol Ayrımı” yazılarını esas alarak tartışmamız isabetli olur.

Yazar, kriz, devlet krizi, kaotik ortam, kaos üzerine çokça yazdı. Bu

yazılarında aynı zamanda Erdoğan iktidarının faşist bir rejim dayattığını ama kitlesel aktif ve pasif mücadeleler nedeniyle henüz faşist bir rejimin, faşist bir devlet biçiminin kurulmadığı görüşünü temellendirmeye çalıştı. Bu çabasına devam ediyor.

İktidar da, faşizmi dayatıyor, ama kurumsallaşma tamamlanmamıştır

“Aslına bakılırsa, devletin fetihinde epey yol alınmasına rağmen halen bir faşist kurumsallaşma sürecinden bahsediliyorsa, süreç bir türlü kendisini bütünüyle gerçekleştiriyorsa”

“Faşist bir iktidar söz konusu ama bunu kurumsallaşmasını tamamlayıp bir devlet biçimi haline dönüştürmek ve böylece ancak bir ‘fili dayatma’ olabildiği şimdiki zayıf konumundan

kurtarıp kalıcılaştırmak bir türlü başarılamiyor.”¹

Yazar, yazısının değişik yerlerinde ifade ettiği görüşlerini bu iki paragrafta özet olarak formüle etmiş.

Erdoğan liderliğindeki iktidar ittifakının faşist nitelikte olduğunu kabul ediyor. Faşizmi dayattığını da vurguluyor. Fakat kurumsallaşma tamamlanmamıştır. Ya da zayıflığından ötürü -ayrıca mücadele güçlerinin varlığı nedeniyle de- kurumsallaşmayı bir türlü tamamlayamıyor. Bu nedenle de faşist bir rejim henüz yoktur. Faşist rejim değil, tarihsel tıkanma içinde olan “egemen fraksiyonları da içinde barındıran ‘despotik devlet’ gerçekliği” var.²

Faşist iktidarın kurumsallaşmasını tamamlamadığı yanılgısından başlayalım. Faşist bir rejimin kurumsallaşmasının esası, yazarın da belirttiği gibi kendi niteliğini “devlet biçimine” dönüştürmesidir.

Erdoğan liderliğindeki faşist ittifak, yalnızca hükumettir ama devlete hakim değildir denebilir mi?

Devlete hakim olmaya ve devletin biçimini faşistleştirmeye çalışıyor ama devletin sivil ve silahlı bürokrasini faşistleştirememiştir denebilir mi?

Elbette ki hayır!

Erdoğan, Bahçeli ve Ergenekoncularla ittifak içinde, onları yedekleyerek, kendi liderliğinde İslamcı Türkçü faşist bir rejimi devletin sivil ve silahlı bürokrasisine hakim kıldı, sivil ve silahlı bürokrasinin rejim biçimi haline getirdi ve halklarımıza da dayattı.

Belirtmek gerekir ki, Ergenekoncular TSK ve yargı içinde kısmen var olsalar da iktidarda etkili bir güç değildiler. Erdoğan ve Bahçeli liderliğindeki güçler devletin sivil ve silahlı bürokrasisine hakim.

Bu hakimiyet üst kademelerle sınırlı kalmadığı gibi yalnızca kaba bir hakimiyet de değil. İdeolojik olarak da devlet kurumlarında İslamcı ve Türkçü hakimiyet var. Örneğin silahlı bürokrasinin asıl kurumu TSK’nın yalnızca üst kademesinin ele geçirilmesiyle sınırlı kalmadı.

TSK Personel Kanunu’nun 14. maddesinde 21.01.2015 tarihli 6586/39 maddeyle, 06.01.2017 tarihli KHK /681-madde 14 ile yapılan değişikliklerle 4 yıllık fakülte mezunlarından TSK’ya muvazzaf subay alınmasının yolu tamamen açıldı.³

2016-2017 yıllarında AKP ve MHP’lilerden binlercesi, hatta bazı iddialara göre on binlercesi TSK subay kadrosuna alınarak alt kadrolarda da etkinlik sağlandı. Mülakatların doğrudan SADAT şefinin eline verilmesiyle kadrolaşma güvenceye de alındı.

Dahası, TSK’ya öğrenci yetiştiren okullar ve eğitimin içeriği de Saray tarafından belirlenen biçimde değiştirildi. 31 Temmuz 2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Milli Savunma Üniversitesi (MSÜ) kuruldu. Aynı KHK ile Harp Akademileri

¹ Oğuzhan Kayserilioğlu, <https://sendika.org/2021/10/yol-ayrimina-dogru-633095>

² <https://sendika.org/2018/09/saray-rejimi-ve-kutsal-ittifak-oguzhan-kayserilioğlu-5113533>

³ Notlu Askeri Kanunlar ve Yönetmelikler, Em. Alb.İsmet Polatcan

Kanunu yürürlükten kaldırdı. Harp Akademileri, Askeri Liseler ve Ast-subay Hazırlama Okulları kapatıldı. Fatih Harp Tarihi Araştırmaları Enstitüsü ve Milli Savunma ve Güvenlik Enstitüsü açıldı.⁴

Eğitimin İslamcı ağırlıkta olması bu yolla güvenceye alındı.

Polisin AKP ve MHP'li kadrolaşması zaten başından güvencedeydi. Bu devam ediyor.

Sivil bürokraside yargı Saray'ın hakimiyetine verildiği gibi AKP'li, MHP'li ve Ergenekoncu avukatlar yargıya doldurularak kurumsallaşma pekiştirildi.

Akademide, KHK tasfiyeleri ve rektör atamalarıyla Saray'ın hakimiyeti sağlandı. Kadrosal pekiştirmede ve ideolojik aygıt yaratmada zayıflıklarla birlikte var olsa da hakimiyet sağlandı. Kabul etmek gerekir ki faşist kadrolaşmanın yetersiz kaldığı yerlerde, milliyetçi muhafazakar kadrolar da kurumsallaşmaya gönüllü katılarak güçlendiriyor. Bireysel ikbal için faşizme hizmet sunanların çokluğu bu hakimiyeti ayakta tutmaya hizmet ediyor.

Faşizmin medyadaki tekeli de açık ortada.

Erdoğan liderliğindeki faşizmin devlet kurumlarında hakimiyeti ve hakimiyetin alt düzeylere değin kadrosal olarak pekiştirilmesi büyük oranda gerçekleştirilmiş durumda.

Devlet kurumlarındaki durumun fotoğrafı bu gerçeklik iken, "Kurumsallaşma tamamlanmamıştır" demek, öncelikle kötü bir yanılgı. Aynı zamanda kurumsallaşma ile toplumun büyük çoğunluğunda ideolojik hakimiyet sağlamış olmak birbiriyle karıştırılıyor anlamına da geliyor.

Bu karıştırmanın eleştirisini sonraki alt başlığa bırakarak, devlet biçimi meselesine gelelim.

Faşizm devlet biçimi olmadı mı?

İktidarın faşist niteliğini reddedenler, Dimitrov ve Komintern'in, "Faşizm basit bir hükümet değişikliği değil devlet biçimidir" doğru fikrini saçmalık düzeyine vardırıyorlar.

Kayserilioğlu da faşist iktidarın "kurumsallaşmasını tamamlayıp devlet biçimine dönüştürme"yi başaramadığı tespitini yaparken hem

⁴ <https://www.msu.edu.tr/tarihce.asp>

gerçeği göremiyor hem de devlet biçimi sorununu fetişleştirerek, adeta ulaşılmaz bir hedef olarak sunuyor.

Faşizmin bu amacına varmasını aktif ve pasif halk barajı/direnşininin engellediğini vurgulayan devrimci formülasyonla ifade etse de, devlet kurumlarına hakim olmayı ve niteliğini vermeyi iktidar açısından ulaşılmaz kılan saçmalığı benimsemiş oluyor.

Erdoğan, Gülen cemaati ve MHP düzeyinde ideolojik kadro militanlığı güçlü olmasa da, gerek AKP'li gerekse AKP dışından kadroları, kendisine bağlı kıldı. İslami ve Türkçü ideolojik etkiyi kullanmasının yanı sıra, çıkar sunarak ve devletin yönetiminde olmasının gücüyle bunu yapabildi.

Kendisine bütünüyle bağlı olanları faşist şefflik rejimi içinde Saray diktatörlüğünün hiyerarşik kademelerinde mevzilendirdi. Saray bürokrasisi en üstte yürütme ve yasama gücü olarak mevzilendirildi.

Yargı, Erdoğan ve Saray'a bağlı olmak kaydıyla, iktidar bileşenlerine bölüştürüldü.

Polis ve TSK da iktidar bileşenlerine bölüştürüldü.

Sivil bürokrasi elbette iktidar bileşenlerine bölüştürüldü. Fakat yürütmenin yedeği/memurları olarak işlev gören bakanlar yine de diktatörün kendisine bağlı sivilleri ataması çerçevesinde tutuldu.

Buradan hareketle şu söylenebilir: Türkiye'de başkanlığa geçiş, basit bir hükümet değişikliği, devleti yönetme biçiminde basit bir değişiklik olmadı. Örneğin burjuva devletin biçiminde ABD'deki gibi başkanlığa veya Fransa'daki gibi yarı başkanlığa, bu yolla yürütmeyi hızlandırmaya geçişten öte, devletin yönetiminin niteliğini değiştirdi.

Bu niteliksel değişiklik önceki dönemlerdeki yarı askeri, askeri, askeri güdümlü parlamenter faşist rejimlerle faşist olmak bakımından ortak karaktere sahip. Fakat özgün olarak belirteceğimiz özellikleriyle farklı. Ayrıca kalıcı olma amacıyla da farklı.

Erdoğan ve AKP'nin bu niteliksel değişikliği gerçekleştirdiklerinin kanıtlarını şöyle sıralayabiliriz:

İslamcı Türkçü ideoloji devletin dünya görüşü haline getirildi.

Tüm yetkileri faşist şefte/diktatörde toplayan KHK yetkisiyle Erdoğan donatıldı. Parlamentaoya daha sonra bunları denetleme yetkisi fiilen uygulanmayan kağıt üzerinde bir pozisyonda bırakıldı.

Türkiye'de başkanlığa geçiş, basit bir hükümet değişikliği, devleti yönetme biçiminde basit bir değişiklik olmadı.

Devlet şiddet tekeli elinde bulundurup ihtiyaç duyduğunda kullanılan yönetme biçiminden öteye, şiddeti ve olağanüstü/sıkıyönetim halini sürekli kullanan yönetme biçimine kavuşturuldu. Bununla kalınmadı, polise ağır silahları TSK'dan transfer etme ve kullanma yetkisi verildi. MİT'e operasyon yetkisi verildi.

Daha önemlisi de devletin işlediği suçlarla, iktidarı devirmeye çalışanlara karşı iktidarın sivil güçlerinin işleyeceği suçların kovuşturulması iktidarın iznine tabi kılındı.

Osmanlı Ocakları, yabancı İslamcı ve milliyetçi çeteler, devlet mafyası, SADAT, iktidarın paramiliter gücü olarak örgütlendirildiler. Buna Ülkü Ocakları ve Alperen Ocakları da dahil edildi. Ülke içinde ve işgal

alanlarında SADAT tarafından askerî eğitime alındılar.

Başta Kürdistan'ın diğer bölümleri olmak üzere işgalci savaşlar dönemi başlatıldı. İşgalci savaşlar büyük devlet şovenizmini yüceltmenin aracı, Yeni Osmanlıcılığın, ümmetin ve Türklüğün yeniden zaferden zafere koşmasının simgesi olarak da kullanılıyor. Böylece faşizmin kitle desteği tahkiminin aracı yapılıyor.

Bu değişiklikler, burjuvazinin sınıfsal baskı aracı olarak devleti yönetmesinin yeni bir niteliğe, politik İslamcı Türkçü, işgalci, açık terörist ve savaşçı nitelikte bir rejime, bu rejimi pratiğe uygulayacak örgütsel biçimlere kavuşturulduğunun somut, elle tutulur kanıtlarıdır.

Kurumsallaşma mücadelesi ve kalıcılık ilişkisi

Erdoğan faşizmi devlet biçimine kendi niteliğini verir ve kurumsallaşırken, mücadele kesin zafer kazanmasını engelleyebildi. Ama mücadelenin gücü kurumsallaşmasını önlemeye yetmedi.

Erdoğan faşizmine karşı direniş, iki koldan gerçekleşti ve devam ediyor.

Gerilla ve kitlesel direniş.

HDP'ye yönelen demokratik eğilimi ve devam eden kitlesel direniş, Erdoğan faşizmi ancak 5 Haziran Amed, Suruç ve 10 Ekim katliamları ve Cizre-Sur vahşetiyle geriletebildi. Devamında OHAL, polis terörü, işgalci savaşlar ve zindanla, geniş kitlesel eylemleri engelleyebildi.

Erdoğan faşizmine karşı olan geniş kitleler, Erdoğan'a ve diktatörlük referandumuna hayır eğilimi de göstermelerine rağmen ağırlıklı olarak faşizmin seçimle çöpe atılabileceği beklentisine girdiler.

Türkiye metropollerinde faşist terör ve zindanla geriletelen kitlesel direniş şimdi yeniden kadın hareketinin cesur girişkenliği, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin tekil ama sürekliliği sağlayan eylemli çağrısı, artan tekil işçi eylemleri, yaşam alanlarını sermayenin talanına karşı savunma eylemleri, tütün üreticisi köylülerin eylemi vb. eylemlerle,

geri çekilişten yeniden yükselmenin yollarını arıyor.

Cizre-Sur vahşeti, kitlesel katliamlar, işgalci savaşlar, Kürt halkında da geri çekilmeye yol açtı. Fakat Kürt halkı Newroz'larda tavrını ortaya koydu ve HDP'nin siyasal destek kitlesi olmaya devam etti. Yeniden kitlesel direnişlerin veya devrimci direnişe akışın yolunu açmaya çalışıyor.

İnişli ve yeniden yükselişi zorlayan çıkışıyla kitle direnişi elbette faşizmin kesin zafer kazanmasını engellemede rol oynadı.

Fakat vurgulamak gerekir ki, daha fazla rolü silahlı direniş oynadı. Er-

Gerilla ve silahlı direniş, Dağda, kentte ve “sınır ötesi” Kürdistan bölgelerinde devam etti. Geriletildi, ağır kayıplar verdirildi ama faşizm gerilla direnişini ezemedi.

doğan faşizmi, Çöktürme Planı'ndan başlayarak bugüne değin kirli savaşın her türden yöntemiyle, işgalci savaşlarla, yüksek tekniğe dayanan hava silahlarıyla saldırmasına rağmen gerillayı ve silahlı direnişi yenilgiye uğratamadı.

Gerilla ve silahlı direniş, dağda, kentte ve “sınır ötesi” Kürdistan bölgelerinde devam etti. Geriletildi, ağır kayıplar verdirildi ama faşizm gerilla direnişini ezemedi.

Mücadelenin en büyük gücü elbette Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi (KUÖH) oldu. Gerilla mücadelesinin asıl hatta neredeyse tamamına yakın yükünü taşıdı. KUÖH ile birlikte devrimci hareketin enternasyonalist kanadı silahlı mücadelede

direnişe ortak oldu. HBDH birleşik örgütlenme olarak silahlı direnişe daha alt boyuttan destek verdiği gibi mücadelesini sürekli kılabildi. THKP-C de silahlı mücadele yürüttü ama sürekli kılamadı.

Erdoğan faşizminin devlette ve belirli düzeyde paramiliter örgütlenmelerde kurumsallaşabilmesine rağmen, geleceğe doğru kalıcı olmasını silahlı direnişin sürüyor olmasını engelledi. Kitlesel direniş de bu engellemede rol oynadı.

Kayserilioğlu, faşizmin kendisini kalıcı kılacak düzeyde tahkim etmesini asıl önleyen silahlı direnişin rolünü es geçmekle, yadsıma, devrimci gözünü kapatıyor.

Sadece bu hataya düşmekle kalmıyor. Kitle desteği inişte olan faşizm yenilmemek için kurumsallaştığı devlet güçleri ve örgütlediği çetelerle saldırdığında onu yenmek için gerekli olan silahlı ayaklanma bilincini de köreltiyor.

Rejim nasıl kalıcı olamadı?

Gerek Erdoğan ve AKP hükümeti, gerekse önceli generaller, faşist baskıları ve yasaklamaları ve devlet terörünü yoğunlaştırma işini, yakın devrimci tehlike olarak “bö-lücülüğü”, Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi'ni ezmek amacına bağladıkları için şovenist kitle desteğini de alabiliyor ve artırabiliyorlardı.

Erdoğan faşizmi, KUÖH'nin merkezinde durduğu gerillayı ve silahlı mücadeleyi bitiremeyince, planladığı diğer faşist adımları atamadı. Örneğin legal alandaki kazanılmış yasal hakları tümüyle bir çırpıda gasp edip yasal emekçi sol partileri, sendikaları, TTB ve TMMOB gibi meslek örgütlerini kapatma adımına geçemedi.

İşgalci savaşlarla büyük devlet şovenizmini tırmandırarak bunu diğer bir yolla da yapmayı denedi. Ama gerek Rojava'da direniş, gerekse Medya Savunma Alanları'nda çakılıp kalması sonucu, ihtiyaç duyduğu şovenizm patlamasını yeterince yaratamadı. Olası büyük çaplı şovenist rüzgarı arkasına alamadı, planladığı yasaklar ve zindan silahını zirveye çıkaramadı.

Cizre-Sur vahşetine karşı direniş de, Çöktürme Planı'nın öngördüğü konteynır toplama kamplarının kurulmasını ve daha geniş seçici kitlesel katliamı önledi. Ayrıca olası teslim alınmış ritüeliyle Kürt halkının moralinin daha derinden sarsılmasını durdurdu.

Kitle direnişi alanında, diktatörün kitlesel katliamlarına rağmen Kobanê'ye köprü olmak için devrimci gençlerin Suruç'ta buluşması, 10 Ekim'de Ankara'da onbinlerin kirli savaşa karşı yürümesi, Erdoğan faşizminin kısa sürede zafer kazanarak rejimi kalıcı hale getirecek diğer saldırı adımlarını atabilmesinde cesaretini kırdı.

Elbette bu direnişlere Gezi Ayaklanması da esin, enerji ve cesaret verdi.

Sonrasında Kürt halkının Newroz'larda kitlesel tavrı da temkinli ama faşizme karşı mücadeleyi bir adım öne taşıyıcı oldu.

Sonuçta bu mücadeleler, Erdoğan-Bahçeli'nin rejimi kalıcılaştırma stratejisini bozdu. Erdoğan faşizminin kısa sürede sert saldırılarla silahlı ve silahsız direnişi yendikten sonra, hızla legal alanı tasfiye ederek, hatta burjuva muhalefete de yönelip yasaklayarak rejimi uzun süreli kılabilmesini engelledi, kalıcı olmasını önledi.

Bu durum Erdoğan faşizminin kitle desteğinin çözülmeye başlamasına yol açtı.

Yeniden güncel taleplerle işçi sınıfı, kadın, LGBTİ+, gençlik, ekolojik hareketlerin gelişmesine zemin hazırladı, cesaret verdi.

Faşist Anayasa değişikliklerine "hayır" tavrı gibi geniş kitlesel tutum ya da adalet yürüyüşüne destek vererek Erdoğan faşizmine karşı kitlesel tutum gösterme, yerel seçimde burjuva muhalefet adaylarını destekleme gibi temkinli ve burjuva muhalefete bulaşık tutumların, Erdoğan faşizminin kitle desteğinin çözülmesinde rolü yok denemez. Ama kabul etmek gerekir ki, Erdoğan faşizmine

karşı olan geniş kitlelerin burjuva muhalefete bulaşık tutumları, seçimle Erdoğan faşizmini yenilgiye uğratma beklentisi ve yanılığısıyla, burjuva muhalefeti, hatta MHP'nin bir doz hafifi İYİP'i bile kolayca benimsemesiyle iç içedir.

Kayserilioğlu silahlı direnişin Erdoğan faşizminin kalıcılaşma stratejisini bozan rolünü reddetmenin yanı sıra faşizme karşı demokratik halkçı ve devrimci kitle direnişiyile, burjuva muhalefete bulaşık ve onun seçim kazanmasına umut bağlamayla içiçe var olan kitle tutumunu faşizmin zaferini önlemede oynadıkları rol bakımından ayırt etmiyor.

Bu iki tutumun oynadıkları rolü birbirinden ayırmak, burjuva muhalefetten ve ona eklenen politikardan bağımsız halkçı devrimci mücadeleyi geliştirmek açısından önemlidir.

Kayserilioğlu elbette faşizme karşı aktif ve burjuvaziden bağımsız halkçı devrimci mücadeleyi amaçlıyor. Fakat, halk kitlelerinin faşizme karşı birleşik burjuva muhalefetle bulaşık, kararsız ve CHP-İYİP barajında kalmaya eğilimli mücadelesi ile faşizme karşı direnişçi ve onu yenilgiye uğratma isteğindeki kitlesel mücadeleyi karıştırmak, bu devrimci amaca hizmet etmiyor. Tersine burjuva muhalefetle bulaşık eğilimin zaaflarını örtmeye yarıyor.

Birleşik mücadelede zayıflıklar

TÖP ve yazarları yoldaşlarla faşizme karşı kitle tutumu ve direnişinde yol ayırımına geldiğinde birleşiyoruz.

Erdoğan faşizmine karşı olan kitlelerde iki eğilim var: Faşizmin rejim olarak yenilgiye uğratılması, tasfiyesi, halkçı iktidar hedefi ve programı

çizgisindeki devrimci eğilim. Diğeri birleşik burjuva muhalefetin seçim kazanması yoluyla Erdoğan ve faşizmden kurtuluş beklentisindeki eğilim.

Bu ikinci eğilim faşizmi yıkmak için direnişin yükseltilmesini söndürücü rol oynuyor. Tabii ki Millet İttifakı'nın (Mİ) programından daha ileri isteklere sahip. Ancak gerek örgütsüz oluşu ve gerekse beklentiyle bağlandığı birleşik burjuva muhalefetin gerici faşizan parlamenter restorasyon programının etkisi nedeniyle demokratik isteklerini bile dile getirmeyen sakınganlık içinde. Ayrıca Mİ içindeki ulusalcı, milliyetçi tabanla geçici duygudaşlığı da bu kesimler içinde demokrat olanları tutukluğa itiyor.

Birinci eğilimin gelişmesi için, Mİ'den ve herhangi burjuva güçten bağımsız halkçı devrimci programa sahip antifaşist odak yaratmak gerekir. Odağı gerçekleştirmeye antifaşist güçlerin halkçı programı etrafında demokratik bir cepheyle birliğiyle başlanabilir.

Bu sorunda emekçi sol harekette farklı ideolojik yaklaşımlar var. Bir kesim, örneğin TKP ve DHKP/C, Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi'yle (KUÖH) ittifaka karşı. Sosyal şovenizmin etkisinde kalan bu kesim esasen sınırlı eylem birlikleri hariç diğer devrimci ve emekçi sol kesimlerle eylem birliğine de taraftar değil. Grupçu sekterizmle KUÖH'ye karşı sosyal şovenizmi belirgin özelliği haline getirmiş durumda. Bu kesimin iki belirgin partisi biri reformist ve diğeri silahlı mücadele çizgileriyle birbirinden ayrı konumda yer alıyorlar.

İkinci bir kesim, KUÖH ile ittifakı ilke olarak kabul etmesine rağmen,

öncelikle Türkiye cephesinde emekçi sol hareketin (KUÖH ile birlik kurmaksızın) bir cephe oluşturmasını öngörmekte. Bu kesim içinde KUÖH ile ittifaktan yana, örneğin TÖP gibi stratejik ittifaktan yana olanlar da var, fakat CHP ile ittifakı KUÖH ile ittifaka tercih edenler (Sol Parti) de var. Nitekim bu kesim içinde yer alan EMEP ve Sol Parti, diğerleriyle değil sosyal şoven TKP'yle ittifak çalışmasına girmeyi tercih etti. KUÖH'den ayrı durmayı öne geçirdi.

Üçüncü kesim, KUÖH ile ittifakı gerekli gören, uygulayan ve antifaşist birliği kararlılıkla sürdüren kesim.

Çünkü ulusalcı TKP ile CHP kuyrukçuluğu yapan Sol Parti'nin sözünü ettiğimiz eğilimleri emekçi sol bir Türkiye ittifakı/odağı yaratmayı dinamitleyici rol oynadı.

Emekçi soldaki birleşik mücadele açısından eğilim farklılıkları birleşik mücadelenin örülmesi ve işçi sınıfıyla ezilenlerin etrafında toplanacakları odak yaratılması açısından engelleyici rol oynuyor.

Birinci eğilimdekiler ile antifaşist birleşik cephe kurmak pek olası görülüyor. En azından şimdilik mümkün değil.

İkinci kesime gelince. Daha önce KUÖH'yi dışlayarak Türkiye cephesiyle sınırlanan ittifak denemesi olarak Haziran Hareketi'ni (HH) kurdu. Fakat sürdüremedi. Kısa süre sonra dağıldı. Çünkü ulusalcı TKP ile CHP kuyrukçuluğu yapan Sol Parti'nin sözünü ettiğimiz eğilimleri emekçi

sol bir Türkiye ittifakı/odağı yaratmayı dinamitleyici rol oynadı.

Fakat tabii ki aynı zamanda anti-faşist pratik mücadele, kitleleri bu mücadeleye seferber etme yeteneği ve sonuçta da bu yoldaki pratik gelişme böyle bir odağın oluşmasının harcı olabilirdi. HH bunu başarmaktan elbette uzaktı. Bugün EMEP'in de dahil olduğu ve çalışması yapılan ittifak da kitleleri mücadeleye seferber eden bir pratik geliştiremezse ya dağılır ya da kötürüm halde kalır. Cepheden umulan ve beklenen işlevi oynayamaz.

Bu tehlike elbette Birleşik Mücadele Güçleri (BMG), HDP ve HDK için de geçerlidir.

Bu engellerine rağmen emekçi solu faşizme karşı mücadelede birleştirmek faşizmin yenilgisinde temel öneme sahip. Birleşik mücadele, faşizme karşı olanların etrafında mücadeleye atılacakları odak yaratmayı elverişli bir yöntemdir. Tekil birimlerde ve kısmi taleplerle mücadelede yer alanları faşizmi yıkma ve özgürlüğü kazanma mücadelesinde birleştirir. Tek tek parti, kitle örgütü ve kişilerin faşizme karşı güncel mücadelesini yöneten birleşik merkez oluşturur.

Demokratik anayasa eksenli mücadele

Faşizme karşı birleşik mücadelenin programı elbette faşizmi yıkmak, halkçı devrimci bir iktidar kurmak ekseninde olmalı. Politik özgürlüğü kazanmakta birleşen bütün hareketlerin, komünist, devrimci, Kürt özgürlük hareketleri, kadın, LGBTİ+, işçi hareketi, emekçi köylü, gençlik hareketlerinin ve temsil ettikleri sınıf hareketlerinin başlıca önemli taleplerini program kapsamalı. Bu

hareketleri faşizmi yıkmak politik özgürlüğü kazanmak hedefinde birleştirmeli.

Elbette güncel taleplerle küçük-büyük kitle mücadeleleri geliştirmeyi başarmalı. Doğal ve temel görevi olarak bu mücadeleleri faşizme karşı birleşik mücadele cephesinin etrafında toplamayı başarmalı.

Birleşik mücadele cephesi Erdoğan diktatörlüğü şahsında faşizme ve yönetimindeki kapitalizme karşı mücadelenin odağı haline getirilmeli. Faşizme ve kapitalizme öfke duyan daha geniş kitleler arasında yürüttüğü mücadelelerle sempatisini yaymalı.

Mücadeleye seferber edeceği kitleler kendilerine öncülük edecek birleşik mücadele cephesi aracılığıyla da, cephede yer alan partilere güven duyarak da, ayrıca mücadelenin eğiticiliği ile de faşizmi yenme ve özgürlüğü kazanma mücadelesinin programını benimseyecektir.

Birleşik Mücadele Güçleri bu iddiayla kurulmuş cephedir. HDK-HDP yine demokratik programa sahip bir ittifaktır. Her ikisi de genişlemeye açık.

Fakat TÖP ve yolda olan Halk İttifakı güçleri (EMEP, Sol Parti, TKP) farklı olarak öncelikle HDP ve demokratik Kürt güçleriyle mesafeli durarak birliği inşa etmek istiyorlar.

TÖP ve yazarları, bu mücadelenin demokratik anayasa talebiyle ve bu talep ekseninde yürütülmesi gerektiği fikrinde. “Demokratik bir anayasa ve demokratik bir cumhuriyet hedefi, muhalifleri ortaklaştırabilecek bir ‘kutup yıldızı’ olarak öne çıkıyor..”⁵

Mücadele deneyimlerinden çıkan dersler bu fikri çürütüyor. Birincisi öncelikle partiler ve cephele belirlenmiş bir program hedefiyle mücadele yürütür. Hedefledikleri iktidarı elde ettiklerinde program maddelerini gerçekleştirme kararlılığı gösterirler. Gerçekleştirdikleri program maddelerinin ileriye doğru kalıcı olmaları

⁵ <https://sendika.org/2018/09/saray-rejimi-ve-kutsal-ittifak-oguzhan-kayserilioglu-511353>

için yasa katına çıkarılırlar. Bunu şimdiden vaat edebilirler. Program ilanı, gerçekleşmesi için mücadele, iktidar, iktidarın programı gerçekleştirilmesi ve gerçekleştirilenlerin ileriye doğru tahkimi için anayasa-yasa düzeyine çıkarılması dizgesi izlenir.

Anayasa vaadini program ilanı ve iktidar önüne almazlar. Çünkü Stalin'in de vurguladığı gibi; "anayasanın programla karıştırılmaması gerek"ir. "Bir programla bir anayasa arasında esashi bir fark" vardır. "Program, henüz gerçekleşmemiş, gelecekte gerçekleştirilmesi başarılması hedeflenen söz ederken, anayasa şimdi olandan, bugün gerçekleşmiş, başarılı olmuş olandan söze"der.⁶

Ayrıca anayasa yalnızca siyasi yapıyı değil ekonomik toplumsal yapıyı da kapsadığı için "Demokratik Anayasa" talebi eksenindeki mücadele, komünistler açısından şu bakımdan da sorunludur: Demokratik anayasa talebini gerçekleşmesi iktidarı değiştirir ama işçi sınıfı lehine bazı ekonomik önlemler olsa bile kapitalizmin sürdüğü bir toplumsal-ekonomik temele dayanır, "demokratik kapitalizm" sınırları içindedir.

Gerçekten de devrimde önderliği yapmasını öngördüğümüz işçi sınıfı ve komünist harekete ekonomik toplumsal düzen programı olarak kapitalizmi önermek komünistlerin işi olamaz, olmamalıdır. Ekonomik-toplumsal düzen olarak komünistlerin önerisi sosyalizmdir, kapitalizm değil. Devrimin kesintisizce sosyalist devrime dönüştürülmesi ve sonuçta da sosyalist iktidar altında toplumsal mülkiyetin gerçekleştirilmesi teorisi bunu ifade eder, demokratik anayasayı değil.

Bu bakımdan demokratik anayasa talebi ekseninde mücadele komünistler açısından sorunludur.

Mücadele süreçlerinde kimi zaman anayasal krizin olduğu süreçlerde faşist anayasa karşısında demokratik anayasa ajitasyonu gündeme gelmiştir. Ya da fiilen/mücadeleyle elde edilen demokratik kazanımların uzun süreli hale getirilmesi için yasa/anayasa katına çıkarılmalarını talep ederler, etmişlerdir. Ama birleşik cephenin demokratik anayasa eksenini etrafında

Demokratik anayasa talebini gerçekleşmesi iktidarı değiştirir ama işçi sınıfı lehine bazı ekonomik önlemler olsa bile kapitalizmin sürdüğü bir toplumsal-ekonomik temele dayanır, "demokratik kapitalizm" sınırları içindedir.

mücadelesi ve bu yolla çok geniş kitlelerin harekete geçirilebilmesi pek rastlanan deneyim olmadı.

Kaldı ki geniş kitlelerin mücadeleye katılımları eşitsiz hızda ve zamanda, değişik düzeyde ve içerikte, küçük büyük mücadelelerin birikimiyle gerçekleşir. Bu mücadeleler de büyük çoğunluğuyla kısmi taleplerle başlar/başlatılır. Eylemlere katılan kitleler mücadele içinde eğitilir, mücadele kitleleri eğitir. Kitleler, mücadelelere önderlik eden komünist ve devrimci güçlere güvenerek de onların programlarını

⁶ Stalin Eserler, cilt. 14, sf. 80, İnter Yay.

bilince çıkarır, deneyimle bu programların doğruluğuna inanırlar ve bağlanırlar.

Yoksa geniş kitleler, burjuvazinin medya tekeli ve devletin ideolojik aygıtlarının baskınlığı koşullarında salt programların veya “demokratik anayasa”nın propagandasından etkilenecek devrimci cephe ve partiler etrafında toplanmazlar.

Bu açıdan da devrimci antifaşist cephe birliğinin “Demokratik Anayasa” talebi ekseninde mücadele etmesi önerisi isabetli ve pratiksel geliştirici değildir, bilakis devrimci güçleri yön kaybına çağırır.

Sonuç yerine

TÖP ve yazarları, Türkiye’de rejimin faşist olmadığı tezini, iktidarın faşizm olduğu ama devleti faşistleştirmediğini özgün biçimiyle ileri sürüyor. “Halk barajı”nın bunu sağlayarak faşizmin kurumsallaşmasını engellediği tespitini ise, özgün sağ tezinin sol yanılıcı dayanağı yapmaya çalışıyor.

Sol dayanak gösterip sağ tezi haklı ve etkili kılmaya çalışmak da ilginç.

Fakat ne bu yetenek ne de faşizmin kesin zafer kazanamaması ve kendisini kalıcı kılamamasını kurumsallaşamamaya karıştırmak, gerçekte bu tezin liberal faşizm teorilerinin küçük burjuva versiyonu olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Faşizmi Hitler-Mussolini tipiyle sınırlayan bu küçük burjuva sağ teorinin devrimci harekete sirayet ettiğinin bir örneğini de TÖP göstermiş oluyor.

Faşizme karşı birleşik mücadeleye önem veren TÖP, önceliği Türkiye cephesinde birlik kurmaya vererek, Kürt hareketinden güncelde de olsa mesafeli durma kervanına katılıyor.

Erdoğan faşizmi ve faşist şeffik rejiminin kalıcı olmasını önlemede KUÖH’nin ve komünist, devrimci hareketin silahlı direnişinin rolünü yok saymakta mahzur görmüyor. Bu tutumu gericilik döneminde kibri kabaran reformistleri ve onların devrimci harekete ideolojik saldırısını cesaretlendiriyor.

TÖP’lü yoldaşlar, faşizme karşı mücadelenin birleşik burjuva muhalefetin manivelası yapılmasına karşı duyarlı davranıyor, bu yöndeki eğilimlere karşı mücadele ediyorlar.

Fakat faşizme karşı “halk barajı” övgüsel teziyle, burjuvaziden bağımsız antifaşist kitle direnişiyle, Millet İttifakı ile bulaşık biçimde faşizme tutum alan halk eğilimini aynı sepete, “halk barajı”na koyuyorlar. Bu analiz ve övgünün de reformcuları birleşik burjuva muhalefeti Mİ’ye seçim desteğinde cesaretlendireceğini belirtmeden geçmeyelim. Nitekim TÖP de HDP’nin burjuva muhalefeti Erdoğan faşizmine karşı destekleyerek seçim kazandırmama taktiğini övmekten geri durmadı.

Faşizme karşı birleşik devrimci mücadelenin önüne demokratik anayasa talebi ekseninde mücadele görevleri önererek, politik pratik bakımdan da anlamlı olmayan bu yönelimiyle de liberal anayasacı ceyranın, restorasyoncu muhalefetin ekmeğine yağ sürüyor.

Üçüncü ittifak ya da üçüncü cephe

Inan Özgür

Türkiye emekçi sol hareketinden bütün partiler ve örgütler için Kürt ulusal demokratik hareketiyle ittifak kurma konusu, faşist şefflik rejimine karşı mücadelede bugün asgari bir kararlılık ve tutarlılık sınavıdır. Çünkü Kürt ulusal demokratik hareketi, hem fiili meşru mücadele sahasında aktif Kürt halk kitlesiyle hem de sömürgeci ve işgalci saldırılara karşı kahramanca direnen gerilla gücüyle, halklarımızın faşist politik İslamcı saray iktidarına karşı mücadelesinin en örgütlü ve en etkili politik dinamiğidir. HDP de, birleşik demokratik cephe partisi formuyla, mücadelecü Kürt halk kitesinin başlıca yasal toplanma adresidir.

Son birkaç hafta içinde, emekçi sol hareket bünyesindeki çeşitli parti ve örgütler arasında ittifak arayış ve temaslarının hız kazandığını görüyoruz. Peki, bunu emekçi sol hareket için hayırlı bir gelişme sayabilir miyiz? Öyle ya, faşist şefflik rejimine karşı mücadelenin zaferi için antifaşist cephenin genişletilmesi güncel bir ihtiyaç. Ve ne de olsa, antifaşist nitelikli kimi partiler düne kıyasla daha fazla yan yana gelme eğilimindedir.

İttifaklar politik strateji ve taktiklerin başlıca konularından biridir. Politik partiler programatik amaçlarına ve dönemsel hedeflerine bağlı politik ittifaklar kurarlar. Emekçi sol hareket saflarındaki güncel ittifak yönelimleri de, hatta çapı genişleyen “sosyalist strateji” ve bir

bakıma “öncülük” tartışmaları da bu kapsamdadır. Gündeme gelen politik ittifak yönelimlerinin faşist şefflik rejimine karşı mücadelede tuttukları ve tutabilecekleri yerin ne kadar hayırlı olduğuysa, elbette ancak bu yönelimlerin somutlukları dahilinde incelenip değerlendirilebilir.

Bugün emekçi sol harekette politik ittifak yönelimine sahip parti ve örgütler, bir aradayken dahi ittifak kurma ve cepheleşme kapasitesi açısından sergiledikleri çarpıcı eşitsizlikler, program ve strateji açısından taşıdıkları köklü farklılıklar saklı kalmak kaydıyla, iki genel kümeye ayrılıyorlar.

Birinci kümenin eksenini, anti-faşist ve antişovenist birleşik parti formu olarak HDP'nin ve çeşitli toplumsal ve siyasi mücadele

dinamiklerinin ortak potası olarak HDK'nin devrimci ve halkçı demokratik damarları, fiili meşru mücadele sahasında öncü devrimci inisiyatif ortaklığı olarak BMG'deki devrimci güçler, devrimci mücadelenin silahlı biçimlerini uygulama kulvarı olarak HBDH'de birleşmiş devrimci parti ve örgütler meydana getiriyor.

İkinci kümede ise, burada inceleme ve değerlendirme konusu yapacağımız yeni ittifak yönelimleriyle, TİP, EMEP, Sol Parti, TKP ve TKH gibi bir dizi parti ve örgüt yer alıyor. Geniş bir demokratik seçim ittifakı oluşturma doğrultusunda yeni adımlar atmaya başlayan HDP'nin parlamentarist ve reformist damarı da bu kümenin bazı politik özellikleriyle örtüşüyor. Bu ikinci küme henüz somut bir ittifak formuna kavuşmuş değil.

İttifak politikalarının muhtevaları, her iki kümede de, "üçüncü cephe", "üçüncü yol", "üçüncü ittifak", "üçüncü blok", "üçüncü kutup", "üçüncü seçenek" gibi kavramların biriyle veya birkaçıyla ifade ediliyor. Bu kavramlara, egemen sınıfların iki siyasi blokundan, Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı'ndan ayrı olarak, emekçilerin ve ezilenlerin ortak siyasi alternatifini yaratma iddiası yükleniyor. Buna karşın, iki kümeyi birbirinden ayıran, faşist şeflik rejimi karşısında birincinin birleşik antifa-

şist mücadelenin reel odağı ve ama ikincinin burjuva muhalefetin potansiyel yedeği olmasını sağlayan çok önemli politik farklar bulunuyor.

Seçim ittifakı mı özgürlük cephesi mi?

Bu soru ilk bakışta zorlama bir ikilem kuruyormuş gibi görünebilir. Malum, diğer bütün yasal mücadele biçimlerinden olduğu gibi, seçimlerden de politik özgürlük uğruna savaşımında pekala yararlanılır. Fakat bu yararlanmayı mümkün kılan, her şeyden önce, seçimleri her belirli durumun somutluğunda tahlil eden ve devrimci mücadeleye tabi ele alan bir politik çizgiye sahip olmaktır.

Seçimlerde ortak bir siyasi blok oluşturmak, ikinci kümedeki ittifak arayışlarının en karakteristik özelliği. TİP, EMEP, Sol Parti, TKP ve TKH gibi örgüt ve partiler, sosyalistleri aynı ittifak çatısı altında toplamaktan ve seçimlerle sınırlı kalmaktan bahsediyor olsalar da, ittifak kurma çalışmalarının pratik başlangıcının da sözel açıklanışının da seçim tartışmalarıyla beraber olması rastlantısal değil. Onların burjuva muhalefetin gerici parlamenter restorasyon programına karşı çıkmakta ve Millet İttifakı'na angaje olmamakta buluşan beyanatları, burjuva meclis seçimlerine egemen sınıfların her iki siyasi blokundan ayrı bir blok halin-

de katılmaktan başka bir somut siyasi hedefe bağlanmıyor. Hangi vurgularla açıklanırsa açıklansın ve ne tür farklılıklar taşırsa taşısın, buradaki “üçüncü ittifak” anlayışı aslında bir seçim ittifakına denk düşüyor.

Seçim ittifakı mı yoksa özgürlük cephesi mi ikilemi işte bu noktada anlam kazanıyor. Çünkü emekçi sol hareketin yeni bir seçim ittifakı arayışındaki bu kesimi, burjuva muhalefet tarafından estirilen ve faşist şeflik rejimine karşı ezilenlerin antifaşist mücadelesini sadece silahsızlandırmaya hizmet eden “AKP sonrası döneme hazırlık” rüzgarına kapılıyor. İlkin, ittifaka mevcut siyasi iktidarın seçimlerle el değiştirebileceği ihtimaline göre bir politik pozisyon aradığı için, ikinci olarak, ittifakı seçimlerden öte ortak bir politik mücadele ufkuyula tasmalamadığı için.

Başta CHP olmak üzere burjuva muhalefet blokunun, ikide bir “ilk seçimde gidecekler” diyerek, siyasi iktidarın seçimler yoluyla el değiştireceğini tekrarlayarak, AKP döneminin tüm tahribatını seçimin ardından onaracağını vadederek, faşist şeflik rejimine karşı her demokratik tepkiyi nasıl tamamen seçimlere endekslemeye çalıştığı ortada. Faşist şef Erdoğan’ın yığın tabanının hızla daraldığı ve faşist AKP-MHP blokuna ait oyların hızla azaldığı, faşist saray iktidarının erken ya da zamanında yapılacak seçimlerde cumhurbaşkanlığı koltuğunu ve parlamento ağırlığını koruyacak bir sonucu olağan yollardan elde etme şansını kaybetmekte olduğu da açık bir gerçeklik. İşte tam burada, “AKP sonrası döneme hazırlık” nosyonu Millet İttifakı’nın güncel politik söyleminin temelini oluşturuyor. Bunun politik programı da, “güçlendirilmiş parla-

menter sistem” hedefiyle özetlenen, Batılı emperyalist devletlerle dünya tekellerinin ve işbirlikçi Türk sermayesinin desteğine mazhar olacağı hesaplanan, Erdoğan diktatörlüğünden kurtuluş arzusundaki emekçi ve ezilen on milyonlarıysa ipliği çoktan pazara çıkmış burjuva meclise tekrar bağlamayı amaçlayan gerici burjuva parlamenter restorasyon oluyor.

Faşist saray iktidarını bir an önce başından savmayı ümit eden emekçinin ve ezilenin kendiliğinden siyasi bilinci bakımından, düzenlenecek burjuva seçim müsamesesinin tayin edici bir önem taşımasını, “AKP sonrası döneme hazırlık” rüzgarının- sa ciddi bir dalgalanma yaratmasını

Kendini ebedi özne, Kdoğayı ve kitleleri, tarihi, zamanı nesne sayan anlayış aydınlanmanın kötü miraslarından biriydi.

normal sayabiliriz. Fakat emekçilere ve ezilenlere politik rehberlik yapma iddiasındaki partiler ve örgütler bakımından, bunu hiç normal sayamayız.

Öncelikle de, faşist saray iktidarının son yıllardaki bütün seçim ve referandum muharebelerinde zora dayalı biçimlerde gerçekleştirmiş olduğu politik manevralar yeterince hesaba katılmadığı için normal sayamayız. 2015’teki faşist saray darbesinden itibaren, seçimlerin politik anlamı ve işlevi tedricen erimedimi? 7 Haziran 2015 seçim sonuçlarının düpedüz iptal edilmesi, 1 Kasım 2015 seçimlerinin büyük kitle katliamları gölgesinde gerçekleştirilmesi, HDP’li seçilmiş vekillerin hapisshaneye konulması ve HDP’li seçilmiş

belediyelerin kayyumla gasp edilmesi, 16 Nisan 2017 başkanlık referandumunun hileyle sonuçlandırılması, 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanlığı seçiminde HDP adayının hapis hane- de tutulması, 31 Mart 2019’da İstanbul belediyesi seçiminin zorla tekrarlattılması bu erimenin belli başlı uğrakları olmadı mı?

Bütün bu süreçteki politik olgular toplamında, tabii ki parlamentarist bir pencereden bakmadığımızda, Erdoğan’ın faşist şeflik rejiminin, siyasi yürütme gücünün seçimle el değiştirmesine kapıları kapatan bir yönetim biçimi olarak yapılanmasını tamamladığını görüyoruz. Bir yandan seçim yasasını değiştirme hazırlıkları ve burjuva muhalefet partilerine dönük artan saldırı tehditleri, diğer yandan CHP’nin bile seçimlere girmesinin engellenebileceğine dair Erdoğan yanaşması gazeteci müsveddelerince yayılan saray rivayetleri, bugün de tekrar tekrar, faşist şefin kaybedeceği bir seçimi kollarını kavuşturup izlemekle yetineceğini ve faşist şeflik rejiminin ilk seçimlerde son bulacağını beklemenin son derece kaygan zeminine işaret ediyor.

Düzen solu CHP ise, bu beklentiyi burjuva siyaset tezgahında işleyip ışıldatarak, nesnel bakımdan bir kez daha, faşist şefe koltuk değneği olma rolünü oynuyor.

Bu politik koşullarda “üçüncü ittifak” yönelimini esasen seçimler temelinde inşa etmek, Millet İttifakı’na angaje olmama sözlerine rağmen, burjuva muhalefet blokunun siyasi çekim alanında dolanıp durmak demek. Zira yüzeydeki “üçüncü ittifak” cilasını biraz kazındığında, bunun altından, seçimlerin yeni bir dönemi başlatacağı öngörüsü, burjuva parlamenter restorasyonun kaçınılmaz ama yetersiz olacağı kavrayışı, politik yığınağı bu post-AKP dönemine göre yapmak gerekeceği fikri çıkıyor.

Mesela, Millet İttifakı’na karşıtlık deklare edişteki çarpıcı iç tutarsızlık, TİP’ten EMEP’e değin “üçüncü ittifak” iddiası sahiplerinin politik söylemlerinde, cumhurbaşkanlığı seçiminde burjuva muhalefetin ortak adayını destekleme kararının daha bugünden açıkça vurgulanışında hemen yansıyor. TİP Genel Başkanı Erkan Baş’ın yeni dönemde burjuva mecliste ana muhalefet konumuna

geleceklerini belirtmesi, siyasi iktidar gücünün seçimler sonucunda CHP'nin ve Millet İttifakı'nın eline geçeceği hesabından başka bir şeye dayanmıyor. Burjuva muhalefet bloğunun siyasi hegemonya alanında düşünüp konuşmanın bir başka tipik örneği de, HDP'nin birçok sözcüsünce mütemadiyen yapılan erken seçim çağrılarında kendini gösteriyor. HDP'nin tutsak edilmiş Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş ise, sol ve sosyalist güçlerin bir konferansta bir araya gelmelerini, seçim taktiğini ve ittifakını tartışmalarını, böylece solu iktidar ortaklığına taşıma gayreti göstermelerini, hatta nitelikli sol kadroları bürokraside ve iktidarda konumlandırmayı hedeflemelerini önererek, "üçüncü ittifak" yöneliminin Millet İttifakı'na yaklaşımını çok daha dolaysız şekilde dile getiriyor.

Biz de en dolaysız şekilde belirtelim: Emekçilerin ve ezilenlerin güncel politik önceliği, faşist şeflik rejimi karşısında yalnızca bugünkü antifaşist mücadeleleri birleştirip büyütmekte somutlaşır. Faşist politik İslamcı saray saltanatına hakikaten son vermeyi amaçlayan antifaşist bir siyasi ittifakın ayırt edici niteliği, somut politik hedeflerini seçimlerle sınırlamamak, ezilenlerin birleşik antifaşist direnişini güçlendirmeye odaklanmak, seçimlere de ancak bu odaklanışa bağlı bir rol biçmektir. Anlamı ve işlevi hayli erimiş olan seçimlerin içerdiği herhangi bir demokratik imkan da, ancak ve yalnızca sokaktaki antifaşist mücadelelere tabi biçimlerde ele alındığında, halklarımızın politik özgürlük talebi lehine değerlendirilebilir.

Bu durumda, politik yelkenleri "AKP sonrası döneme hazırlık" rüzgarıyla şişirmeye kalkışmak, "üçün-

cü ittifak" olgusunu aslen seçimlere bağlı tasavvur etmek, seçimleriye politik mücadelenin odağına yerleştirmek, hele de seçimlerin ardından burjuva parlamenter bir iktidar ortaklığı düşlemek, olsa olsa, "AKP sonrası" denebilecek bir dönemi bizzat bugünkü antifaşist mücadeleyle hazırlayıp gerçekleştirme görevine, "üçüncü ittifak" yönelimini emekçilerin ve ezilenlerin dışı dış antifaşist mücadeleleri temelinde oluşturma görevine sırt çevirmeye götürür.

İyi bilinir ki, bir siyasetin içeriğinden ve niteliğinden, eylem söylemden önce gelir. Faşist şefi siyasi iktidardan uzaklaştıracak muhayyel geçiş döneminde gerici bir burjuva parlamenter restorasyonu ehveni şer sayan bir politik hareket içindeyseniz, Millet İttifakı'na karşı sarf ettiğiniz sözler ne olursa olsun, gerçekten "üçüncü ittifak" olamazsınız. Millet İttifakı post-AKP döneminin siyasi iktidarı olmaya heves ederken siz de post-AKP döneminin yeni siyasi iktidarında demokratik muhalefet rolüne hazırlanıyorsanız, Millet İttifakı dışında kalmak adına ifade ettikleriniz ne olursa olsun, egemen sınıfların bu ikinci ittifakına siyaseten eklemekten kurtulamazsınız. Ne yazık ki, soyut sosyalizm söylemi de, somut antifaşist mücadele pratiklerinin politik kuvveti haline gelme yöneliminin yokluğunda, bir partiyi veya örgütü burjuvazinin bir cephesine yedeklenmekten alıkoyacak bir tılsım işlevi görmez.

Seçimler konusunda devam edelim. Sadece seçim muharebesi çerçevesinde değerlendirilse bile, burada tartışmaya ve eleştiriye konu ettiğimiz "üçüncü ittifak" yönelimleri, faşist şefin muhtemel bir seçim yenilgisini resmileştirebilecek yegane

fili gücün, yani milyonlarca emekçinin ve ezilenin, çoğunluk oylarını antifaşist bir isyanla kabullendirme olasılığını gerçek kılmaya da hizmet etmiyor. Çünkü legalizm ve parlamentarizmden köklenen “üçüncü ittifak” anlayışı, faşist şefflik rejimine karşı tek çarenin ezilenlerin birleşik antifaşist direnişini büyütmek olduğu gerçeğini bayraklaştırmıyor. Bayraklaştırmadığı için de, burjuva muhalefetin faşist şefflik rejiminde yangın söndürücü olmaktan ileri gidemeyen burjuva seçim siyasetinin manyetik alanından çıkamıyor.

Hasılı, emekçi sol hareketin reformist kesimleri arasında gündemleşen bu “üçüncü ittifak” yönelimlerinde, CHP’nin HDP’yi ve emekçi solu resmen ittifak içine almaksızın Millet İttifakı’nın politik yörüngesine çekme planı, en azından nesnel olarak, özgün bir politik karşılık bulmuş oluyor. Zira bu planda, emekçi sol hareket, deyim uygunsuz, gerici burjuva parlamenter restorasyonun sol muhalefeti rolünü üstlenmeye davet ediliyor.

HDP’li mi olsun

HDP’siz mi olsun?

Bu soru daha baştan “üçüncü ittifak” yönelimine sahip olan reformist parti ve örgütlerin farklı yanıtlarıyla karşılaşılıyor. Başlangıçta tanımladığımız ikinci kümenin bileşenleri, soruya verdikleri yanıtlarla iki alt gruba ayrılıyorlar. “Üçüncü ittifak”, örneğin, TİP’e göre HDP’yle beraber olmalı, ama Sol Parti ve TKP’ye göre HDP’siz olmalı.

Hemen vurgulayalım: Türkiye emekçi sol hareketinden bütün partiler ve örgütler için Kürt ulusal demokratik hareketiyle ittifak kurma konusu, faşist şefflik rejimine karşı

mücadelede bugün asgari bir kararlılık ve tutarlılık sınavıdır. Çünkü Kürt ulusal demokratik hareketi, hem fiili meşru mücadele sahasında aktif Kürt halk kitlesiyle hem de sömürgeci ve işgalci saldırılara karşı kahramanca direnen gerilla gücüyle, halklarımızın faşist politik İslamcı saray iktidarına karşı mücadelesinin en örgütlü ve en etkili politik dinamiğidir. HDP de, birleşik demokratik cephe partisi formuyla, mücadeleciler Kürt halk kitlesinin başlıca yasal toplanma adresidir.

Bu toplumsal ve siyasal gerçeklere gözlerini yuman bir ittifak arayışının, dahası parlamento seçimleri sınırlılığında bile HDP’yle siyaseten yan yana gelmekten kaçınmanın, halklarımızın faşist şefflik rejiminden kurtuluş mücadelesine de, seçimlerde faşist şefflik rejimine karşı demokratik mevziler kazanma gayretine de herhangi bir katkısı olmaz. Emekçiler ve ezilenler adına faşist şefflik rejimine son vermeyi amaçlayan bir “üçüncü ittifak” yöneliminin faşizme karşı mücadelenin halihazırdaki en büyük gücünü müttefik kabul etmemesi, “üçüncü ittifak” söylemini sosyalizm sosuyla süslenmiş bir laf salatasından ibaret kılacağı gibi, emekçilerin ve ezilenlerin gerçek politik çıkarları bakımından da hiçbir meşruiyet taşımaz.

“Üçüncü ittifak” yönelimi sahiplerinin, HDP’ye baktıklarında, en büyük bileşeni Kürt ulusal demokratik hareketi olan bir birleşik demokratik cephe partisini değil, sadece Kürt ulusal demokratik hareketinin yasal partisini görmeleri, kendi çarpık siyasi algılarının ürünüdür. Ve burada uzun uzadıya eleştiri gerektirmeyen tipik bir siyasi yanılısamadır. Fakat “üçüncü ittifak” diye nitelendirilen bir seçim ittifakı girişiminin haber-

leştirilişinde HDP'nin sadece adının geçmesine verilen alerjik reaksiyonun ciddiyetle üzerinde durulması gerekir.

Söz konusu alerjik reaksiyonu gösterenlerden Sol Parti ve TKP'ye göre, "üçüncü ittifak" yönelimi HDP'yi muhatap saymamalıdır. Peki neden? Çünkü "üçüncü ittifak" güya sosyalist solun bir araya geldiği bir platform olmalıdır ve HDP bu niteliğe kesinkes haiz değildir! Hatta sosyal-şovenizmin en has partisi olan TKP, Kürt ulusal demokratik hareketine uzak duruşu meşrulaştırmak için, HDP'yi Millet İttifakı'nın bir parçası gibi lanse etme düzenbazlığından medet umacak denli düşkünleşebilir.

"Üçüncü ittifak" yönelimleri dahilindeki bu sosyal-şoven akım gayet tanıdık. İzini, bu son yıllar boyunca, "çöktürme planı" kapsamındaki ırkçı ve soykırımcı saldırganlığa sessiz kalışta, Cizre bodrumlarındaki sömürgeci vahşeti kayıtsızlıkla geçiş-

tirişte, Rojava devrimine değil Esad gericiliğine arka çıkışta, Erdoğan'ın şefliğindeki Türk burjuva sömürgeciliğinin Başûr ve Rojava Kürdistanı'ndaki işgallerini görmezden gelişte, üstelik bir de Türk milliyetçiliği ile Kürt milliyetçiliğinin aynı derecede zararlı oldukları palavrasını geveleyişte sürebiliriz.

Faşist saray darbesinden günümüze, sosyal-şoven çizgideki reformist partilerin faşist Erdoğan diktatörlüğüne karşı politik mücadelede anlamlı hiçbir etkinlik gösterememiş olmaları ile Kürt ulusal demokratik hareketine mümkün olduğunca mesafeli durmaları arasındaki sınıksız nedensellik ilişkisi adeta göz çıkarır netlikte. Ezilen ulusun mücadelesine yaklaşımdaki sosyal-şovenizmin egemen ulus solcusunu kendi burjuva devlet ideolojisine ve siyasetine bağlayan en büyük siyasi günah olduğu defaatle kanıtlanıyor. Kürt ulusal demokratik hareketiyle siyasi

ittifak konusu, hem sömürgeciliğin ideolojik etkisi altındaki Türk emekçilerin şoven bilinç basıncını göğüsleme zorunluluğu ve hem de faşist devlet terörünün çabucak menziline girme riski anlamına geldiğinden, sosyal-şovenizm bataklığında debelenenlerde derhal politik alerji yaratıyor. Sosyal-şovenizm bayraktarlığı ile antifaşist mücadele kaçkınlığı işte tam burada özdeşleşiyor.

Özetle, HDP'siz bir "üçüncü ittifak" arayışını sosyalist solun birleşik mecrasını kurma ve bunun ilk adımını da seçimlerde atma iddiasıyla içeriklendirmeye çalışmanın, sözünü

Öyleyse, antifaşist ve antişovenist nitelikteki cepheleşme görevinden sıvışmak için başvurulan kupkuru sosyalizm söyleminin de bir kıymeti harbiyesi yok demektir.

ettiğimiz berbat özdeşleşmeyi "sosyalist" ve "sınıfçı" bir örtünün altına itmekten başka bir özelliği yok.

Böyle bir "üçüncü ittifak" girişiminin, Kürt ulusal demokratik hareketinin de yer aldığı farklı işlevlerdeki mevcut siyasi ittifaklardan, mesela HDP ve HDK'den, mesela BMG ve BGM'den, mesela HBDH ve KBDH'den daha etkili tarzda yürütmeye aday olduğu herhangi bir politik mücadele var mı? Faşist şefflik rejiminin art arda gasp ettiği demokratik hakları savunmak uğruna, sıraladığımız birleşik mücadele kulvarlarından ayrı ve ama daha ileri bir ortak politik savaşım geliştirme anlayışı var mı? HDP'yi dışlayan

ve seçimleri temel alan geçici bir reformist blok kurmanın ve muhayyel burjuva parlamenter restorasyon sürecinde sol adına parlamenter pazarlık gücü biriktirmenin ötesinde bir politik amacı hakikaten var mı? Olmadığı ayan beyan ortada. Öyleyse, antifaşist ve antişovenist nitelikteki cepheleşme görevinden sıvışmak için başvurulan kupkuru sosyalizm söyleminin de bir kıymeti harbiyesi yok demektir.

Devrim ve sosyalizm iddialı bir siyasi akımın faşizme karşı mücadelenin yasal ve yasadışı, barışçıl ve şiddete dayalı, silahlı ve silahsız bütün biçimlerini eşgüdümlü kullanma iradesinden ve kararlılığından yoksun oluşunu tartışmaya burada hiç girmeyelim. İnkarcı sömürgeci boyunduruk altındaki Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı ilkesini açıkça tanıma, Kürtlerin ayrı devlet kurma ve ulusal birlik sağlama hakkını ikirciksiz savunma tutumundan yoksun oluşunu tartışmaya da şimdi hiç girmeyelim. Sadece şu basit gerçekliğe dikkat çekmekle yetinelim: Sosyal-şovenizm bataklığına batışı ve faşizme karşı mücadelenin herhangi bir bedelini göğüslemekten kaçışı sosyalizm gevezeliğiyle maskeleyenle çabasının varıp varabileceği yer, dolaysız veya dolaylı biçimde ama her halükarda, burjuva düzen solu CHP'nin ideolojik ve politik yörüngesidir. Mesela ÖDP'nin, "sosyalist" etiketli seçim taktikleri dahilinde, HDP adayları için yapmaktan imtina ettiği oy verme çağrısını CHP adayları için gönül rahatlığıyla yapmasının arsız örnekleri halen hafızalardadır.

Hasılı, "üçüncü ittifak" arayışlarının "HDP'siz olsun" varyantı, her iki burjuva ittifakın dışında kalma laf-

zına rağmen, bugün emekçi soldan burjuva düzen siyasetine bağlanışın en kestirme güzergahıdır.

Üçüncü cephe nedir?

Bu soru ilk anda bir üçüncü cephenin zaten mevcut olduğu gerçeğini ıskalama riski taşıyor. Oysa, egemen sınıfların iki siyasi cephesinden ayrı olarak, emekçilerin ve ezilenlerin üçüncü cephesi bugün zaten politik mücadele sahnesinde. Eleştirel değerlendirmemizin girişinde tanımladığımız birinci küme, aynı zamanda halklarımızın üçüncü cephesine te-kabül ediyor.

Tekrar pahasına belirtelim: Anti-faşist ve antişovenist birleşik parti formu olarak HDP, çeşitli toplumsal ve siyasal mücadele dinamiklerinin ortak potası olarak HDK, fiili meşru mücadele sahasında öncü devrimci inisiyatif ortaklığı olarak BMG ve devrimci mücadelenin silahlı biçimlerini uygulama gücü olarak HBDH, birbirinden farklı politik işlevlere ve örgütsel biçimlere sahip olan ve nesnel bakımdan birbirini bütünleme imkanları taşıyan bu ittifakların hepsi bir arada, üçüncü cepheyi meydana getiriyorlar.

Üçüncü cephe ne bir demokratik seçim ittifakından, ne bir politik kitle çalışması ortaklığından, ne bir anti-faşist birleşik eylem kulvarından, ne de bir silahlı mücadele birlikteliğinden ibaret. Üçüncü cephe bunların hepsinin toplamı, politik özgürlüğün cephesi. Yani üçüncü cephe, burjuva meclis seçimlerine endeksli “üçüncü ittifak” veya “üçüncü seçenek” kavramlarına daraltılamaz. Keza, biri burjuva egemen sınıfın bütün bloklarına ait kapitalist yol ve diğeri işçi sınıfıyla ezilenlere ait sosyalist yol olmak üzere, toplumsal ve siya-

sal düzlemde en nihayetinde iki ana yol bulunduğu gerçeğini karartan, aslında burjuva liberalizmin ideolojik cephaneliğine özgü olan “üçüncü yol” kavramıyla da tanımlanamaz.

En önemlisi, üçüncü cephe hiç yokmuşçasına, burada üçüncü cepheyle ilişkileri bağlamında sıralan siyasi ittifaklar hiç yokmuşçasına, üçüncü cepheyi hayata geçirme doğrultusunda şimdiye değin atılmış siyasi ittifak adımlarınca yaratılan bir cepheleşme birikimi hiç yokmuşçasına, bütün bunlara sırtını dönerek bir “üçüncü ittifak” argümanı peşinde koşmanın, faşist şefflik rejimine son verme mücadelesinde politik saflaşmayı ve cepheleşmeyi geliştirme şansı olamaz. Bilakis bu türden arayışlar, üçüncü cephe siyasetinin yalnızca altını oymakta, böylece faşist saray iktidarının işini kolaylaştırmakta ve burjuva muhalefet blokuna yedeklenmekte ortaklaşırlar.

Üçüncü cephenin kapsamı itibarıyla tamamlanmaktan halen uzak olduğu, genişletilmeye ihtiyaç duyduğu elbette doğru. Bünyesinde, bilhassa birleşik yasal örgütlenme zemininde, devrimci ve mücadeleciler politik çizgi ile reformist ve uzlaşmacı politik çizgi arasında bir hegemonik olma sürtünmesi barındırdığı da doğru. Politik olarak çok daha fazla etkinleşmesi ve politik mücadelenin bütün biçimlerini ahenkle kullanmakta yetkinleşmesi gerektiği yine doğru. Devamla, halkçı demokratik bir seçim ittifakında emekçi soldan diğer parti ve örgütlerle buluşmanın elzem oluşu da öyle. Demek ki, üçüncü cephe hem siyasi hem de fiziki oluş halinde.

Bu oluş halinin kritik bir boyutu, üçüncü cephenin yeni katılımlarla büyütülmesi, bir başka deyişle, fiili

meşru mücadele sahasında antifaşist cephenin genişletilmesi. Bir yanda emekçi sol hareketten partiler ve örgütler, diğer yanda toplumsal ve siyasal mücadelelerin kitlevi demokratik örgütlülükleri, her biri nesnel olarak, antifaşist cepheyi genişletme görevinin muhatabı durumunda. Hakeza faşist şeflik rejimine karşı kararlı antifaşist mücadele güçlerini birleştirmenin yeni formlarını keşfetmek, seçimlerde emekçilerin ve ezilenlerin antifaşist seçeneğini kapsayıcı tarzda inşa etmek bu genişletme görevinin gerekleri arasında.

Özetleyerek bitirelim.

Halklarımızın üçüncü cephesi, siyaseten faşist şeflik rejimi cephesini yıkma amacına bağlı olmakta ve bunun için burjuva muhalefet cephesini yalıtma hedefiyle hareket etmekte, yani ancak bu iki siyasi nitelikte cimsileşebilir.

Fiili meşru mücadele sahasında faşizme karşı cepheleşmeyi genişletmek, birinci olarak, seçim mücadelelerini değil sokak mücadelelerini temel almayı, ikinci olarak ise, Kürt

ulusal demokratik hareketi dahil antifaşist mücadelenin bütün kararlı güçleriyle bir araya gelmeyi şart koşar.

Yapılacağı artık o kadar berrak görünmese bile seçimler için, faşist şeflik rejimine karşı mücadeleyi gerici burjuva parlamenter restorasyon programına prim vermeksizin örgütleyen, antifaşist cepheyi genişletmeye hizmet eden halkçı demokratik bir seçim ittifakı tabii ki gereklidir.

Sosyal-şovenizmin lanetli toprağına basmayı sürdürecektir, faşizme karşı mücadelenin en basit hâşşane uğrağına bile göze almaktan aciz olacak, seçimleri politik varoluşunun merkezine yerleştirecek yeni bir ittifakınsa, sırf Millet İttifakı'na katılmamaktan bahsediyor ve sosyalizm sözcüğünü sıklıkla tekrarlıyor diye, sırf kendisini "üçüncü ittifak" olarak tanımlıyor diye, emekçilerin ve ezilenlerin politik özgürlüğe susamışlığına derman olacağına, burjuva parlamenter restorasyonun sol kanadını oluşturmaktan bağışık kalacağına ihtimal verilemez.

TKP'nin sosyal şoven ittifak siyaseti

Yücel Yıldırım

TKP faşizme karşı mücadeledeki başarısızlığını ittifak alanında da kanıtladı. Birincisi ve temel olanı faşizme karşı en önde direnen Kürt hareketiyle demokratik alanda ittifaka kaşıt pozisyonda yer aldı. TKP'nin ittifak karşıtlığı bununla kalmadı. Kürt hareketiyle ittifakın alternatifi olarak örgütlenen Haziran Hareketi'nden (HH) de ilk ayrılan TKP oldu.

HTKP, HE ve diğer bazı bileşenlerin seçimde HDP'yi desteklemeleri nedeniyle veya bahanesiyle HH'yi hemen terk etti. Oysa seçimde kendi bağımsız parti tavrını takınır ama HH ile yürüyebilir, Kürtlerden ayrı duran HH'yi faşizmle mücadelenin ciddi bir ittifak gücü olarak geliştirmeyi deneyebilirdi.

Erdoğan faşizmi, kalıcılığını sağlayacak zafer(ler)i kazanamayınca kitle desteğini kaybetmeye başladı, kaybetmeye devam ediyor. Bu durum ekonomik krizle birleşince kitle desteğinde heyelan olarak yansıyor.

Bu güncel koşullarda burjuva cep-hede Millet İttifakı (Mİ) saflarını sıklaştırır ve AKP döküntülerini de toplayarak genişlemeye hız verirken, iktidarı seçimle devralacağını yüksek sesle dile getiriyor.

TÜSİAD yeni yaklaşım gerektiğini yüksek olmayan bir sesle de olsa dile getiriyor. Millet İttifakı'na kapıyı açıyor.

Emperyalist cephede, ABD “demokrasi zirvesi”ne Erdoğan'ı çağırılmayarak burjuva muhalefetin kazanmasına katkıda bulunma tavrı

takınıyor. AB'den Fransız emperyalistleri eleştiri-kucaklaşma zikzakı çizerken, Alman emperyalistleri Erdoğan'a açıktan desteği sürdürmeyi çıkarları açısından daha yararlı görüyor, fakat sınırlı eleştirilerle olası yeni iktidar imkanına açık kapı bırakıyor.

Emekçi solda da yeni ittifak görüşmeleri başlıyor. Bunlardan biri EMEP-Sol Parti-TKP arasındaki ittifak görüşmesi. Şimdilik “Halk İttifakı” adıyla andıkları “birlik” çalışması anlaşılın sonuçlanmak üzere.

İttifak ihtiyacı seçim döneminde akla gelirse

Seçime yönelik de ittifak elbette dışlanamaz. Fakat emekçi sol hareketin asıl mücadelesi parlamenter

alandaki değil, işçi sınıfı ve emekçilerin pratik kitle eylemlerini geliştirme alanında olmalı.

“Halk İttifakı”nı inşa etmekte olan 3 parti, ittifak ihtiyacını kitle eylemlerini geliştirmede değil seçimin yaklaştığı zamanda akıllarına getirebildiler. Ve hızla harekete geçebildiler. Demek ki kitle eylemlerini geliştirme üzerine ilgileri güçlü değil ki, daha önce değil de ancak seçim yaklaştığında ittifak üzerine yoğunlaşıyorlar.

TKP Genel Sekreteri Kemal Okuyan’ın röportajında dile getirdiğine göre İttifak, “seçimleri de içine alan ama kesinlikle seçimlerden ibaret olmayan” bir birlik.

Bu hareket tarzı iki yaklaşımı gösteriyor. Birincisi; başta TKP gelmek üzere üçlünün faşizmi yıkmak için mücadele üzerine değil seçim üzerine anlaştığını. İkincisi; seçimde Erdoğan faşizminin burjuva muhalefete yenilgisi yoluyla faşizmden kurtulmayı ve sonrasında daha risk-

siz mücadele, görece hızlı gelişme koşulları öngördüğünü.

Oysa dün de bugün de faşizme karşı kitle eylemlerini örgütlemek, geliştirmek bütün emekçi sol hareketin başlıca görevlerinden önde geleniydi, gelenidir. Emekçi solun birlikte mücadelesi, cephe birliği kurması esasen bu görev üzerine olmalı. Bu görevde başarılar kazanarak faşizmi yenilgiye uğratmak hedefiyle yürümeli.

Kitlesel direniş ne denli geliştirilebilirse, özellikle 2015’ten beri İslamcı-Türkçü faşizme, faşist şeflik rejimine karşı ağır bedellerle yürütülen silahlı direnişle birleşerek faşizmi yenilgiye götürebilir.

Aynı zamanda Erdoğan faşizminin yeniden 7 Haziran-1 Kasım kanlı sürecine benzer bir süreci tekrarlamasını püskürtebilir. Seçimde ağır baskılar ve hilelerle sonuç ilan edip, faşizmin kitle desteğinin sürdüğünü göstererek devam etmesine dayanak yapmasını da, birleşik örgütlü kitlesel direniş önleyebilir.

Dahası birleşik Millet İttifakı'nın parlamenter restorasyonla burjuvazinin bu kez de gerici faşizan diktatörlükle hakimiyetini sürdürme manevrasını zayıflatabilir. Bu manevra karşısında güçlü bir halkçı odak bu yolla oluşturulabilir.

Seçim alanında emekçi solun birleşik mücadelesi önemsiz değil. Fakat ancak bu, faşizmi yıkma, özgürlüğü kazanma ve halkçı iktidar kurma amacındaki kitle mücadelesini geliştirmeye tabi olursa devrimci rol oynayabilir. Vurgulamak istediğimiz bu ve bu nedenle TKP'nin tavrındaki seçimciliği eleştiriyoruz.

Oysa TKP'nin lafızda bile Üçlü İttifak'a biçtiği rol seçimde ittifaktan ibaret olmasa da seçimde ittifakı esas alıyor. Şimdiye değin ittifak ihtiyacı pek hissetmeyip ancak seçim sürecine girince ittifakı hatırlaması mücadele açısından başlı başına seçimciliği gösteren bir tavır. Seçim sürecinde de faşizme karşı kitle direnişini geliştirmeyi esas almaması TKP'nin seçimciliğinin bir başka kanıtıdır.

HDP'yi dışta bırakma: Sol gösterip sosyal şovenist sağcılığı örtmek

TKP Genel Sekreteri Okuyan, "HDP'siz ittifak"ı tercih ederken, neden olarak Demirtaş'ın solu küçümseyen mizahi sözünü ve Erdoğan'a seçimde yenilgi aldirmek için Millet İttifakı'nın devlet başkanı adayını destekleme taktiğini gösteriyor.

Asıl neden tabii ki bu değil.

Önce vurgulayalım. Bugünkü TKP'yi kuranlar 1995'ten sonra ulusalcılıkta karar kılınca, Kürt ulu-

sal özgürlük mücadelesine ve genel olarak çok uluslu bağımlı ülkelerde ezilen/sömürge ulusların ayrılma özgürlüğüne karşıt, ulusalcı ihtiyaca uygun sosyal şoven teoriler üretti. Kongre kararları haline getirdi. Tabii ki Marksizm Leninizm'in soruna ilişkin bakış açısı ve tezlerini ulusalcı ihtiyaca göre kesip biçti: Günümüzde ulusların kendi kaderini tayin hakkı gerici rol oynuyor. Emperyalizme yarıyor. Türkiye emperyalizmin bölme ve parçalama tehdidi altındadır. Bu tehlide karşı mücadele komünistlerin asıl görevidir. Kürt ulusal özgürlük hareketi burjuvazinin temsilcisi haline gelmiştir, emperyalizmle uzlaşma içindedir. İlerici rol oynamıyor. Desteklememek ve onunla ittifak içinde olanlar dahil ittifaka girmek gerekir.¹

Bu tezler Marksizm Leninizm'in ulusal soruna ilişkin görüşlerinin, üçüncü dünya devletçisi ulusalcılık uğruna bozulması, revizyona tabi tutulması, ters yüz edilmesiydi. Eleştirisini başka yazılara bırakalım, ittifaklar açısından oynadığı role geçelim.

Bu tezler ışığında TKP Yurtsever Cephe kurmayla uğraştı.

Uzun yıllar ulusalcı çizgide yürüdükten sonra çok da yararlı olmadığını görünce 2014 bölünmesinden sonra saflarını korumak için bu kez saf sosyalizm lafazanlığını çizgi edindi.

"Sonuç alınması mümkün biricik mücadele sosyalizm mücadelesidir. Faşizme, savaşa, şuna buna karşı demokrasi mücadelesi koskoca bir yalandır."²

¹ Bakınız, <https://www.tkp.org.tr/uncategorized-tr/turkiye-cumhuriyeti-felaketin-esiginde-2008/>; <https://www.tkp.org.tr/uncategorized-tr/8-kongre-raporu/>

² <https://haber.sol.org.tr/yazarlar/aydemir-guler/fasizmle-demokrasi-arasindaki-fark-226552>

TKP, sosyalizm lafazanlığı dönemine geçince de Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşıtlığını, üçüncü dünya devletçiliğini sürdürdü. Rojava devrimini karaladı ancak Suriye Arap burjuvazisinin devlet başkanını “yoldaş Esad” diye övmekten kendini alamadı.

Daha önemlisi Kürt özgürlük hareketine düşmanlıkta ve onunla ittifakı öngören enternasyonalist devrimci harekete eskisinden geri kalmayan sosyal şoven karalama tezlerini yükseltti:

“Bugün ise Kürt siyaseti, bir yandan geride bıraktığımız yıllarda ABD ile ilişkilerde elde ettiği olanakları yitirmemek için bu ülkenin bölge ve Türkiye operasyonlarına kirli ve kanlı bir biçimde dahil olmakta”dır.³

TKP'nin HDP'yle ittifakı reddinin nedeni Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşıtlığı ve sosyal şoven düşmanlığıdır.

Selahattin Demirtaş'ın solu küçümseyen mizahı ve HDP'nin seçimde diktatöre kazandırmamak için burjuva muhalefet adayını, belediye seçimlerinde büyük kentlerde AKP'ye kaybettirmek için CHP adaylarını destekleme taktiği değil.

Eğer öyle olsaydı Sol Parti ve EMEP de 2019 seçimlerinde büyük kentlerde aynı taktiği uygulamışlardı. Hatta Sol Parti CHP'den belediye adayı bile göstermişti.

TKP lideri Okuyan, sol gösterip Kürt özgürlük mücadelesi karşıtlığını, üçüncü dünya devletçisi sosyal şovenizmini örtmeye çalışıyor. Sosyal şoven saldırınlığının sol örtüsü

olarak da HDP'nin AKP'ye seçim kaybettirme sağ taktiğine eleştiriyi kullanıyor.

ABD devirmeye çalışırsa Erdoğan'ı savunacağını yazmakta mahzur görmeyen⁴ Okuyan, seçimdeki bir hatalı taktiğine rağmen HDP'yle faşizme karşı mücadelede ittifak kurabiliriz demekten kaçabiliyor. Bu, Okuyan ve TKP'nin inşa ettiği Kürt özgürlük mücadelesine düşman sosyal şoven tezlerin yol açtığı pratik bir tavidir ve HDP'yi ittifak dışında bırakmasının da gerçek nedenini izah ediyor.

TKP güncel temel belgelerinde Kürt siyasetiyle ve enternasyonalist emekçi sol, devrimci, komünist partilerle ittifakı reddettiğini açıkça formüle de ediyor:

“Kürt halkının eşitlik ve özgürlük taleplerini uluslararası sermaye ve emperyalist merkezlerin stratejik hesaplarına eklemeyip gömen Kürt siyasetinin Türkiye işçi sınıfı hareketinin bir müttefiği olduğunu ileri süren “sol”un aynı eklemelenmenin parçası olduğu aşıkardır.”⁵

Faşizme karşı mücadelede ittifak ihtiyacı

İttifak, esasen faşizmi yıkma, özgürlüğü kazanma ve halkçı bir iktidar kurma mücadelesinin zorunlu kıldığı bir ihtiyaç. Seçimde de bu mücadeleye katkı sağlamanın aracı olarak, bu mücadeleyi geliştirmeye tabi olacak tarzda ittifak gerekli.

TKP, rejimi faşist değil otoriter olarak görüyor. Liberallere ateş püs-

³ <https://www.tkp.org.tr/uncategorized-tr/2017-guncel-tezler-ve-gorevlerimiz/>

⁴ “Erdoğan'ı iktidara taşıyan ... uluslararası bir operasyondur. Buna zamanında karşı duranlar, aynı operasyonla Erdoğan'ın köşeye sıkıştırılması veya alt edilmesine de karşı dururlar.” (31.10.2017) <https://haber.sol.org.tr/yazarlar/kemal-okuyan/erdogan-ata-turkcu-olursa-215369>

⁵ <https://www.tkp.org.tr/uncategorized-tr/2017-guncel-tezler-ve-gorevlerimiz/>

kürmesine rağmen onların “otoriter iktidar” tezini benimsemekte mahzur görmüyor. Antifaşist duyarlılığı Erdoğan faşizmine karşı mücadelede değerlendirmeyi bir yana bırakıyor.

Erdoğan diktatörlüğünün seçimle gidiciliğini öngörerek Üçlü İttifak’la sürece katılıyor. Durumdan bu yolla daha etkin yararlanmaya çalışıyor.

TKP'nin faşizme ve Erdoğan diktatörlüğüne karşı, 2015'ten bu yana pratik mücadelesi sifıra yakın. Yasal 1 Mayıs mitingi, Suriye'ye savaşa karşı yasal mitingi dışında bir pratiği yok.

Erdoğan faşizminin neden gidici olduğuna dair bir analizi de yok. “İktidar eğer toplum çapında tahkimat yapabiliyorsa faşizmdir, AKP bunu yapamadığı için kurduğu rejim faşist değildir” analizinden yine bu nedenle gidici olduğu tahliline sahip olduğu çıkarılabilir.

TKP'nin söylemeye dili varmıyor ve kabullenemiyor ama biz vurgulayalım: Erdoğan faşizmi Kürt özgürlük hareketini ezemediği için, Hitler ve Mussolini rejimlerinin başardığı düzeyde, rejiminin toplumsal desteğini tahkim edemedi. Eğer Kürt hareketini ezebilseydi, tüm demokratik

ve sosyalist parti, sendika ve kitle örgütlerini kapatır, zindan silahını zirveye çıkarır, ayrıca burjuva muhalefete de yasak getirirdi.

Erdoğan faşizmi işgalci savaşlarla büyük devlet şovenizmini tırmandırarak da kitle desteğini toplumun büyük çoğunluğu arasında tahkim etmeyi hedefledi. Fakat yetmedi, çünkü hep bir şey eksik kaldı; Kürtlerin silahlı direnişi sürdü! Bu direnişin elbette Türk halkını veya işçi sınıfını mücadeleye çekme yeteneğinde olması beklenemezdi. Fakat Erdoğan faşizminin Türk halkının büyük çoğunluğunu “bölücülüğe karşı” zafer sarhoşluğuna çekerek kendisini “toplum çapında” tahkim etmesini, kesin zafer kazanmasını engelleyebildi.

Komünist ve devrimci hareketin bir bölümü de antifaşist silahlı direnişe katıldı.

Ayrıca 2015'te başlayan süreçte komünist ve devrimci hareket, kitle eylemleriyle de direnişi sürekli kılmaya çalıştı. Ağır bedeller de ödedi.

TKP'nin kendisine biçtiği misyona göre bu direnişlerin kitlesel eylemlerinde yer alması gerekirdi. Fakat ne bu kitlesel direnişlerde yer

aldı, ne de silahlı ve silahsız kitle-
sel direnişlerin varlığını ve Erdoğan
faşizminin kesin zafer kazanmasını
önleyen rolünü kabul edebiliyor.

Diğer faktörler ancak direnişlerin
yanı sıra etkisini gösterebildiler. Ve
şimdi Erdoğan faşizminin gidiciliği
gündeme gelebiliyorsa asıl bu dire-
nişler sayesinde olabildi.

Ne burjuva muhalefetin en kritik
anlarda Erdoğan faşizmini destekle-
yerek can suyu veren uzlaşma/işbir-
liği çizgisi ne de TKP'nin sosyalizm
lafazanlığını antifaşist mücadeleden
kaçmanın aracı yapan mücadelesizli-
ği bunda önemli bir rol oynayabildi.

TKP faşizme karşı mücadelede-
ki başarısızlığını ittifak alanında da

TKP Türkiye'nin bölünüp parçalanma tehdidine karşı mücadeleyi eksen alma paranoyasını terk etse de antiemperyalist ulusalcılığı terk edemiyor.

kanıtladı. Birincisi ve temel olanı
faşizme karşı en önde direnen Kürt
hareketiyle demokratik alanda it-
tifaka kaşıt pozisyonda yer aldı.
TKP'nin ittifak karşıtlığı bununla
kalmadı. Kürt hareketiyle ittifakın
alternatifi olarak örgütlenen Haziran
Hareketi'nden (HH) de ilk ayrılan
TKP oldu. HTKP, HE ve diğer bazı
bileşenlerin seçimde HDP'yi destek-
lemeleri nedeniyle veya bahanesiyle
HH'yi hemen terk etti. Oysa seçimde
kendi bağımsız parti tavrını takınır
ama HH ile yürüyebilir, Kürtlerden
ayrı duran HH'yi faşizmle mücade-
lenin ciddi bir ittifak gücü olarak ge-
liştirmeyi deneyebilirdi.

Fakat TKP faşizm karşısında pa-
sifist bir çizgiye sahip olduğu gibi,
faşizme karşı cephe yoluyla başarı-
lar kazanılmasından çok kendi gru-
bunu sürdürmek ve parlatmakla daha
fazla ilgili olması nedeniyle Haziran
Hareketi ittifakından kaçtı. İttifak
bozucu ve ittifaktan kaçıcı özelliğini
pratikte de kanıtlamış oldu.

Dün de, bugün de, faşizme karşı
halkçı bir odak oluşturarak kitlesel
direnişi yükseltmenin ihtiyacı vardı
ve devam ediyor. Bu odağı oluşturma-
da kitle eylemleri örgütlenme ye-
teneği, girişkenliği ve kitle bağları
ve kitle içinde örgütsel gücün varlığı
dinamo rolü oynar. Ama aynı zaman-
da faşizme karşı olan komünist, dev-
rimci, demokrat sol parti ve güçlerin
ittifakı diğer temel bir rolü oynar.

HDK-HDP bu amaçla kuruldu.
Birleşik Mücadele Güçleri (BMG)
bu amaçla kuruldu.

Bu ittifak güçlerini kitleleri faşiz-
me karşı direnişe seferber etme yo-
lunda daha yetenekli kılmak ve hem
ittifakı bu yolla daha etkili kılmak
hem de daha genişleterek etkisini ar-
tırmak elbette güncel bir görev.

TKP, Üçlü İttifak'la bu göreve al-
ternatif oluşturarak veya HDP'yi it-
tifak dışında tutma propagandasıyla
gerçekte faşizme karşı halkçı odak
oluşturmayı bozan bir rol oynu-
yor. Üçlü İttifak'ı Kürt hareketiyle,
HDP'yle, BMG'le birlikte hareket
etmeye içeriden yöneltenler olacağı
zaman, muhtemeldir ki TKP, HH'de
yaptığı gibi ittifak bozucu rol oyna-
yacaktır.

İttifakın programatik eksenini antiemperyalizm olursa

Okuyan, röportajında bu eksenini
antiemperyalist, laik ve sınıf temelli
olarak belirliyor:

“Antiempyalist, sınıf karakterli, laikliğe vurgu yapan bir çerçevede konusunda yol aldık”, “Çok açık bir antiempyalist vurgunun olduğu, bugünkü sömürü düzenini sorgulayan”

“Özgürlük ve demokrasi kavramları da ayrıştırıcı değil ... antiempyalizm, laiklik ve emek eksenini fazlasıyla netleştirici.”⁶

Tabii ki antiempyalizm ittifak için gerekli. Fakat laiklik ve antiempyalizm programatik eksene ve en önüne konabilir mi? Anlaşılan TKP Türkiye'nin bölünüp parçalanma tehdidine karşı mücadeleyi eksen alma paranoyasını terk etse de antiempyalist ulusalcılığı terk edemiyor. Dili hep ulusalcılığa kayıyor.

TKP “otoriter” dese de Türkiye’de faşist rejim var. Empyalist bir işgal gerçekleşmediği sürece faşizmi yıkmaya ve halkçı bir iktidarı kurma güvencesinde politik özgürlüğü kazanma mücadelesi devrim mücadelesinde merkezi görevdir. Antiempyalist görevler bu göreve tabidir.

Bunun tersine adeta empyalist bir işgal varmış gibi antiempyalizmi devrimin merkezi görevi olarak almak, diğer görevleri ona tabi kılmak, açık ki TKP'nin ulusalcılığının nüksetmesi.

“Emek eksenini” talepler bakımından kısmi talepleri daha çok kapsıyor ama sınıfsal dayanak olarak emekçi sınıflar faşizme karşı mücadelenin temel dayanakları. Fakat “antiempyalizm ve laiklik” faşizmi yıkmaya mücadelesinin programatik eksenini yapılırsa ulusalcı antiempyalizmden başka bir sonuç çıkmaz. Nitekim aynı cümlede “özgürlük ve

demokrasi”yi ittifak açısından yeterince netleştirici görmeyerek, “antiempyalizm, laiklik”i “emek” le aynı düzeyde öne çıkararak da Okuyan kendisinin ve TKP'nin ulusalcılığını sergiliyor.

Sonuç olarak; TKP, bölünme ve parçalanmaya karşı mücadele paranoyasını terk etse de Kürt ulusal özgürlük mücadelesine ve enternasyonalist devrimci harekete karşıtlığını, sosyal şoven ulusalcı çizgisini sürdürüyor. Üçlü “Halk İttifakı” çalışmasına bu çizgide ve Kürt hareketinden uzak tutma hedefiyle katılıyor. HDP'nin seçim taktiğindeki bir sağ hatasını veya benzer yöndeki sağ hatalarını, kendi sosyal şoven ve pasifist sağcılığının örtüsü olarak kullanıyor.

Bu çizgide güncelde faşizmin destek yitirerek sonunun başlangıcı sürecine girmesi durumundan yararlanmaya çalışıyor.

İttifaka yaklaşımı seçimleri esas alıyor. Şimdiye değin ittifak ihtiyacı duymayıp seçim süreci yaklaşırken ittifak çalışmasına girmesi bunu gösteriyor.

TKP faşizme karşı mücadelede şimdiye değin pasif çizgide ve kitle direnişinden uzak kaldı. Sosyalizm lafazanlığını pasifizmini de sosyal şovenizmini de örtmenin aracı olarak kullanıyor.

Faşizmin kesin zafer kazanmasına engelleyen direnişi, bugün, kitlesel direnişi yükseltmekle birleştirerek faşizmin yenilgisini sağlamak güncel görevdir. Bu mücadelenin eksenini elbette faşizmi yenmek ve halkçı devrimci iktidar güvencesinde özgürlüğü kazanmaktır. Antiempyalya-

⁶ <https://www.gazeteduvar.com.tr/tkp-genel-sekreteri-okuyan-kurulacak-yeni-bir-hukumette-aksesuar-olmayiz-haber-1543354>

list ve diğer güncel mücadele görevleri bu eksene tabidir.

Komünistler, bu mücadelenin zaferinden geçerek sosyalizm mücadelesini başarıya ulaştırabilirler. İşçi sınıfı ve ezilenler bu mücadele okulunda eğitimlerini başarıyla alarak sosyalizm için mücadeleyi zafere ulaştırabilirler.

Bu mücadelede var olan antifaşist ittifakları, direnişe kitle seferber etme yeteneklerini güçlendirip geliştire-

rerek, bütün antifaşist güçleri katma yönünde genişleterek, faşizmi yenilgiye uğratma mücadelesini başarmak güncel mücadelenin öne çıkan görevidir.

Bu görevde başarı kazandığı ölçüde, işçi sınıfı ve halklarımız için çekim odağı yaratılabilir, ancak bu yoldan faşizme burjuva alternatif olarak Millet İttifakı'nın hegemonyasına karşı da başarı sağlanabilir.

Erkeklik bariyer mi olacak, erkekler bariyeri mi yıkacak?

Bahar Mavi

Kadına karşı işlenmiş suçların varlığından ve artışından rahatsızlık duyma, bunu devrimci sosyalistlerin ideolojik sorunları olarak görüp sorumlulukla hareket etme ve değişimi kendinden başlatma sorumluluğu her bir partili erkeğin yapması gereken bir görevdir. Ancak bu sorumlulukla hareket etmek yerine soruşturma ve suçların duyulmasından "örgütü koruma" adı altında rahatsızlık duymak, kadınların cinsel suçlarla mücadelesini örgüt içinde Demokles'in kılıcı gibi algılama kendi cins çıkarlarını ve egemenlik alanını korumaktan başka bir şey değildir.

Kadın özgürlük mücadelesinin 21. yüzyılda ulaştığı düzeyin devrimsel nitelikte olduğunu her fırsatta dile getiriyoruz. Kadınlar dünyanın her yerinde tarihsel ezilmişliklere karşı mücadele ediyor. Erkek egemenliğinin sadece burjuvaziye ait bir özellik olmadığını ve erkeklik halinin toplumdan yalıtık-sınıflar üstü olmadığını, bu yönlü iddiaların aksine herkese için bir hal olduğunun bilincinde davranıyor. Bu devrimsel nitelik elbette içinde sadece erkek egemen sistemin kurumlarını, toplumsal düzenini, toplumsal cinsiyet rollerini alt üst etme gücü barındırmıyor. Toplumsal düzeni ve burjuvaziyi alaşağı etme iddiasındaki komünist partileri, devrimci demokratik örgütleri, kadın-erkek ilişkilerini ve 21. yüzyılda gerçekleşecek toplumsal devrimlerin olanağını, ömrünü ve

rengini de belirleme niteliği taşıyor. Yani kadının özgürleşme mücadelesini bilinmeyen bir devrim sonrasına ertelemek gibi kadınların özerk-özgün-eş düzey mekanizmalarının olmadığı, karar alma süreçlerinde yok sayıldığı/kısmi yer aldığı örgüt modelleri de toplumsal mücadelede karşılık bulmuyor. Burjuvazinin kadın cinsini üst yapı kurumları ile ezdiğini, sömürdüğünü söylemek yetmiyor; işçi sınıfından erkeklerin kadın cinsini sömürmesine ve erkek şiddetine karşı politika üretmek gerekiyor. Kadının devrimci demokratik kurumlardaki görünmezliğini alt etmek, komünist bir partideki kolektif varlığının ve politika yapmasının güvencesinin örgütsel mekanizmalarını oluşturmak, dahası bunu somut bir politikaya ve örgütsel işleyişe dönüştürmek gerekiyor.

Bu aynı zamanda komünist partilerin ve devrimci demokratik örgütlerin söz-eylem tutarlılığının ve toplumsal devrimi gerçekleştirme iddialarının turnusol kağıdı oluyor.

Bu turnusol kağıdının renginin en fazla belirginleştirdiği yer ise kuşkusuz cinsel suçlarla mücadele oluyor. Çünkü devlet-erkek işbirliğinin en fazla ortaya çıktığı yer kadına yönelik şiddete cezasızlık politikasıdır. Erkek egemen sistemin bugünkü örgütlü ve kurumsallaşmış hali olan burjuva devlet, üretim ve yeniden üretim için emeğini, bedenini ve cinselliğini sömürdüğü kadının itiraz

Bu görevi bilinçli tercihle üstlenmek kadın düşmanlığıdır. Aynı zamanda kadın özgürlük mücadelesinin ve kadının devrimci şiddetinin hedefindedir.

etmesini engellemek için erkeği kendine işbirlikçi olarak seçer. Toplumsal yaşamdaki her bir erkeğe kendi egemenlik sahasını kadın üzerinde kurma olanağı tanır ve teşvik eder. Böylece erkek egemen sistemle mücadele etmeden önce kadın cinsinin önüne milyonlarca bariyer diker. Bu bariyerlerin her biri bir erkektir. Evdeki, sokaktaki, iş yerindeki, okuldaki, otobüsteki, sinemadaki her bir erkek; feodal ilişkiler, toplum baskısı, devlet korkusu, bilinç seviyesi, gelenek ve görenek, somut durumların somut tahlili, adil veya gerçekçi olma gibi türlü bahanelerle, kadın cinsinin özgürleşme mücadelesinde devletin bariyerleri olarak konumlanır. Karşılığında ise kendi ezilmiş-

liğini unutarak özgürlüğü için kader birliği yapması zorunlu olan bir başka ezileni yani kadın cinsini ezer. Erkek şiddetinin ve kadına karşı işlenen cinsel suçların karşısında devletin vaat ettiği cezasızlık politikası, işçi sınıfından erkeklerin, bireysel egemenlik sahası için nihai özgürlüğünü kendi elleri ile engellemesi anlamına gelir.

Komünist Erkeklerin Bariyer Olma Halleri

Erkekler, kadın özgürlük mücadelesini engelleyen bariyer olma görevini bilinçli veya bilinçsiz olarak üstlenmektedir. Bu görevi bilinçli tercihle üstlenmek kadın düşmanlığıdır. Aynı zamanda kadın özgürlük mücadelesinin ve kadının devrimci şiddetinin hedefindedir. Bu erkeklerin doğrudan bireysel sorumlulukları olmakla birlikte çalıştıkları kurum, sahip oldukları konum veya sosyal statü ile de bu tercihin görevlerini yerine getirmektedirler. Bir de bu "görevi" bilinçli tercih etmeden erkek egemen sistemin içinde yetişmiş olmakla edindikleri özellikler nedeniyle bariyer olan erkek vardır ki; bu bariyer olmaya iradi bir son verecek değişim ve dönüşümün muhatabı olan erkekler onlardır.

Kadın özgürlük mücadelesinin devrimci niteliğinin işçi sınıfının yıkıcı gücü ile birleştiğinde sınıfsız, sınırsız ve cinsiyetsiz bir dünya kurma mücadelemizin zafere ulaşacağını bilen komünist erkeklerin 'bariyer' olma halleri nelerdir?

Komünistler kolektif yaşamlarını ve bireysel gelişimlerini sosyalist bir toplumun özelliklerine göre belirler ve şekillendirir. Burjuva düzeninin çürümüş insan ilişkilerinden, yaşam koşullarından kopuşmak ve bu deği-

şimi iradi yönetmekle görevlidirler. Ancak erkek egemen sistemin küçük bir minyatürünü bireysel yaşamında ve kolektif yaşamda oluşturmak düpedüz suçtur. Komünist erkeklerin kolektif içinde erkek ortamlarını meşru görmesi, bu ortamların ürettiği erkeklik hallerini gözardı etmesi ise en hafif tabirle sorumsuzluktur. Bu erkek ortamları cinsiyetçi, homofobik konuşmalar ile kadın özgürlük mücadelesinin ilkelerini küçümseyen ve hafife alan tartışmaların yapıldığı, kadın iradesinin tartışmaya açıldığı, kadınların özelliklerine, duygusal yaşamlarına, yöneticiliklerine dair dedikoduların üretildiği, erkek işbirliğinin vücut bulduğu ve “şaka” adı altında erkeklik hallerinin meşrulaştırıldığı bir dizi pratik ortaya çıkarıyor. Bu tablo içinde iç ortamımızın devrimcileştirilmesini ve erkek egemenliği ile mücadeleyi sadece kadınların görevi olarak görmek komünist erkeklerin görevini yapmaması, sorumluluktan kaçması ve erkek devletin bariyeri olma halini yok sayması veya bununla barışık olması anlamına geliyor.

“Kadın beyanı esastır, aksini ispat etme yükümlülüğü erkeğe aittir” ilkesini duyan bir erkeğin kuracağı ilk cümlenin “Ama yoldaş” ile baş-

laması veya “Ya kadın yalan söylüyorsa” diyerek adalet terazisi olarak konumlanması çok tanıdık ve yaygındır. Ancak bir o kadar da temelsiz bir tartışmadır. Komünist erkeklerin bir miras gibi birbirine aktardığı ve ikna olmamaya yeminli bir itiraz kalıbıdır aynı zamanda. Uzun uzun “Kadın beyanı esastır, aksini ispat etme yükümlülüğü erkeğe aittir” ilkesini anlatmayacağız ancak bu ilkeye dair yazılan birçok yazının tekrar tekrar okunmasını tavsiye ederek geçeceğiz.* Burada üstünde durulması gereken asıl sorun kadının tarihsel ezilmişliğine, erkek-devlet işbirliği ile emek, beden ve cinsel sömürüye maruz kalmasına dair onlarca kitap yazacak kadar söz tüketecek hakkı, bilgi ve birikimi kendinde bulan erkeklerin bu kadar kolay anlaşılacak bir ilkeyi ısrarla anlamaması ve “anlamak” adına “ama”lı, “fakat”lı cümlelerle tartışmasıdır. Bir kadın polis şiddetine veya devletin cinsel işkencesine maruz kaldığını söylediğinde kadına şüpheyle yaklaşmayan anlayışın kadının erkek şiddetine uğradığını söylediğinde şüpheyle yaklaşması ve kendini yargıç yerine koyan en gerici erkeklik halinin devreye girerek olayı tartışmaya açması ve “doğru karar vermek” adına büyük bir dedikoduculukla her türlü ayrıntısına kadar konuşma arzusu erkeklik halinin tezahürüdür. Devletin karşısında konumlanan devrimci bir erkek olarak aynı cinsel suçun devlet tarafından işlendiğinde kabul edilmesi, erkek işlediğinde önsel olarak reddedilmesi veya şüpheyle yaklaşılması izaha muhtaç bir durumdur. Erkek-devlet işbirliğini görmezden gelen, erkek egemenliğini burjuvaziye ait özellik olarak tanımlayan ve en önemlisi bir erkeği korumakla

sistemi korumak arasındaki ilişkiyi yok sayan bir bakış açısıdır.

Erkek egemen devletin bütün kuramları ile birlikte cinsel suça maruz kalan kadının hayatını, davranışlarını ve dünya görüşünü tartışmaya açarak erkeği aklama politikasının sayısız örneğini gördük, maalesef görmeye de devam ediyoruz. Erkeğin suçlarının tartışılmasından evvel suça maruz kaldığını beyan eden kadının, “destek olunmaya uygun” olduğunu ispatlamasını beklemek düpedüz erkek işbirlikçiliğidir. Erkek ile kadın arasında duygusal bir ya-

Bir kadının suça maruz kalmasından kendi cinsi adına en ufak bir sorumluluk hissedip ne yapabileceğini tartışmayan erkeklerin bir soruşturmaya konu olan erkekle kurduğu ilişki gerici erkek işbirliğinin en somut halinden biridir.

kınlık olup olmamasının tartışılması, kadının “ahlaki” sorgulamasının yapılması, suçun işlendiği yer-mekan-zaman denkleminde “Orada, o saatte ne işi varmış, aslında sevgililermiş, kadın onunla buluşmaya gitmiş” gibi savlarla kadının pozisyonun tartışılması; suça maruz kalmayı hak eden ve hak etmeyen kadın ayırımının en kaba halidir. Sevgilisi tarafından suça maruz bırakılan kadın için hep bir “ama, fakat” vardır, en hafifi haliyle “soğukkanlı olalım, belki altından başka bir şey çıkar” diyen ve erkeğin suçsuzluğu beklentisine odaklı bir düşünüş ürünüdür bu itirazlar.

Ama altını şöyle hafifçe kazıyınca duygusal ilişkilerdeki erkeklik halinin onaylandığı, kadından geleneksel davranışların beklendiği, burjuva toplumun aile içindeki erkek şiddetini yok saymasına benzer şekilde iki sevgili arasındaki erkek şiddetini meşru görme halinden, kadının hayatını ve “ahlaki” durumunu dedektif gibi araştırma ve erkeğin suçsuzluğuna veya kadının bu durumu hak ettiğine dair bir kanıt bulma umudu ve beklentisinden başka bir şey değildir. Burjuva mahkemelerin sayısız çarpıcı örneğini sunduğu, erkeğin suçundan kadını sorumlu tutan anlayışların değişik türden versiyonları olan bu yaklaşımlar, burjuva düzenle düşünsel ve duygusal dünyasını, aklını ve ruhunu tümüyle ayırma iddiasındaki komünist erkeği, burjuva düzenin kültürüyle, aklıyla, anlayışlarıyla yozlaştıran, sıradanlaştıran, devrimciliğini törpüleyen korkunç bir kaynaktır.

Bir kadının suça maruz kalmasından kendi cinsi adına en ufak bir sorumluluk hissedip ne yapabileceğini tartışmayan erkeklerin bir soruşturmaya konu olan erkekle kurduğu ilişki gerici erkek işbirliğinin en somut halinden biridir. Soruşturmanın süresinden tutalım da tedbirin ne olacağına, cezanın niteliğinden adalet tartışmasına kadar bir dizi söz tüketilir. Neredeyse her bir erkek adı konulmamış bir yargıç olarak ilgili olayda kadının yıpranmasını, maruz kaldığı suçtan güçlenerek çıkmasını, suça neden olayın erkek egemen davranış ve düşünce biçimlerini tartışmak yerine erkeğin en az zararlı çıkmasına yönelik bir pozisyon alır. Bu elbette her bir erkekte cisimleşen erkek egemenliğini koruma refleksinden başka bir şey değildir. Sanki

ortada suça maruz kalan bir kadın yokmuş gibi erkeğe durduk yere soruşturma açılmış da, bir an önce bu yanıltan dönülmesi gerekir gibi bir ruh hali hakim olur. Ya da bir hukukçu kesilen erkeklerin ilk argümanı masumiyet karanesi olur. Kapitalist toplumda bütün bireylerin eşit olduğu iddiası üzerine kurulu olan burjuva hukukun hangi ilkelerinin insanlığın o güne kadar ki ilerici birikiminin bir yansıması olarak sosyalistler adına sahiplenilmesi, hangilerinin, dün ilerici rol oynasa da geçmişi temsil ettiğini ve sömürülen ve ezilen sınıfların özgürlük mücadelesinin deneyimleri ve birikimiyle içerilip aşılması, hangilerinin burjuva düzenin sınıflı, adaletsiz, eşitsiz niteliğinin üstünün örtülmesine denk düştüğü için reddedilmesi gerektiğini, aklın ve devrimciliğin süzgecinden geçirilmeden, tedbirin tartışılması için neredeyse ezberlenen bu burjuva hukuk ilkesine dört elle sarılan devrimci erkekler, kadın özgürlükçü bakış açısının ilkeleri olan eşitsizler arasındaki hukuktan ve toplumsal erkekliğin suç işleme potansiyelinden hiç bahsetmezler. Burjuva hukuk sisteminin kadın düşmanı yasaları, erkek şiddetine cezasızlık politikaları, ağızlara pelesenk olan erkek yargı gibi tartışmalar hemen unutulur.

Cinsel suç soruşturması geçiren erkeklerin işlediği suçtan utanmasından çok bunun duyulmasından utanması veya korkması erkek egemenliği ile barışık olarak erkek kibrinin ve gururunun adıdır. Kadının yaşamını didik didik eden ve konuşan erkek, söz konusu kendisi olduğunda adalet tartışmasını devreye sokar. Kadın örgütünün kararları, soruşturma yöntemleri, soruşturmayı yürüten kadınların niteliği-adaleti-iradesi

tartışma konusu olur. Suça maruz kalan erkekmiş gibi bitmeyen bir mağduriyet tartışması alır yürür. Suça maruz kalanın yaşadıklarını görmeyen bu kibirle; suça nasıl “teşvik” edildiğinden, “iradesi” dışında gelişen olaylar sonucunda kendini bir anda suçu işlemiş bulduğundan, kadın örgütünün kendisine fazla yüklendiğinden, soruşturmanın açılmasıyla birlikte adının “tacizci, şiddet uygulayan” erkeğe çıktığından, çok yıprandığından, partinin adaletine güvendiğinden ama kadın örgütünün adaletine güven sorunu yaşadığına kadar saymakla bitmeyecek değişik tipte tartışma yapılır. Bu süreçte işlediği suça odaklanan, kendi iddiası ile devrimci gelişimi arasındaki açığı farkına özeleştirel yaklaşan, kadına yaşattıklarının altında ezilen erkek-

lerin sayısının çok az olduğunu ve asıl değişimin de bu az sayıdaki erkekte cisimleştiğini belirtelim.

Kadına karşı işlenmiş suçların varlığından ve artışından rahatsızlık duyma, bunu devrimci sosyalistlerin ideolojik sorunları olarak görüp sorumlulukla hareket etme ve değişimi kendinden başlatma sorumluluğu her bir partili erkeğin yapması gereken bir görevdir. Ancak bu sorumlulukla hareket etmek yerine soruşturma ve suçların duyulmasından “örgütü koruma” adı altında rahatsızlık duymak, kadınların cinsel suçlarla mücadelesini örgüt içinde Demokles’in kılıcı gibi algılama kendi cins çı-

Sosyalist bir erkeğin erkeklik hallerinden kopuşmadığı durumda teorik birikiminin, militanlığının veya emekçiliğinin rengi gridir.

karlarını ve egemenlik alanını korumaktan başka bir şey değildir. Bu davranış erkek egemen sistemin kutsallaştırdığı aileyi koruma adına aile içi şiddeti yok sayıp kadına aileyi korumak pahasına erkek şiddetine susmayı dayatmasının başka bir versiyonudur. Komünist bir örgüt; kadın özgürlükçü bakış açısı, ilkesi, kuraları ve programı olduğu müddetçe hem kadınlar hem de işçi sınıfı için anlamlıdır, özgürlüğün örgütleyicisidir. Toplumsal kurtuluş devrimini de ancak böyle örgütler. Bu gerçeği yok sayıp kendi egemenlik sahasını korumak adına örgütü savunuyor gibi yapıp erkek cinsinin çıkarlarını savunmak erkek egemenliğinin en sinsi ve tehlikeli biçimidir. Bir ko-

lektif cinsel şiddet konusunda açık ilkeler belirlemişse, cinsel suç örgütüne karşı suçtur, cinsel suçla mücadele örgütü koruma mücadelesidir. Ait olduğu kolektifin devrimi örgütlenme gücünü ve iradesini büyütme isteyen her bir komünist erkek, kendi erkek egemenliğini sorgulamadığı ve değiştirmedığı müddetçe hem işçi ve emekçilerin devrimci yürüyüşünü hem mücadelenin somut görevlerini ertelemiş olur.

Erkeklikten Vazgeçmek Tercih Değil Zorunluluk

Sosyalist erkeklerin pratiklerine baktığımızda kadın özgürlük mücadelesinin gündemlerinin, ilkelerinin, devrimci değişim ve dönüşümü örgütlenme yöneliminin gerisinde olduklarını söyleyebiliriz. Toplumun feodal ilişki biçimini kendi erkekliğine dayanak yapan, toplumun en geri bilinci üzerinden kendi pratiğini değerlendiren ve bu durumu devrimci nitelik olarak kabul eden bir yaklaşım söz konusu. Kadın özgürlük mücadelesi burjuva yasaların çapını genişletmişken, aile içi tecavüzün suç sayılmasını başarmışken, cinsel suçlarda somut delil aranmayacağını, cinsel suçlarda kadının beyanının yeterli olduğunu kabul ettirmişken, Şule Çet, Aleyna Çakır davalarında olduğu gibi tecavüzcü-katil erkekleri aklamak için kadının özel yaşamının didiklenmesine müsaade etmemişken sosyalist erkekler kadının yaşamını tartışamazlar.

21. yüzyılda kadın özgürlük mücadelesi ile kurulan ilişkinin devrimciliğin turnusol kağıdı olduğunu söylemiştik. Aynı zamanda sosyalist erkeklerin devrimci gelişimini yönetme, üretme ve sürekliliğini sağlama bakımından da en temel kriter

olduğunu belirtelim. Sosyalist bir erkeğin erkeklik hallerinden kopuşmadığı durumda teorik birikiminin, militanlığının veya emekçiliğinin rengi gridir. Dahası kadın devrimi programına sahip bir partinin, kadın iradesinin hakim olduğu bir kolektifin içinde erkeklik haliyle varlığını sürdüremez. Ayrıca erkeklikte, erkeklikten doğan ayrıcalıklarında ısrar ederek devrimciliğini üretmeyeceği, kendi devrimciliğini tüketeceği ve devrimci kalamayacağı da aşikardır. Burjuva sistemin özellikleri ve erkeklik hali, sosyalist erkekleri paçasından tutarak erkek egemen sistemin çürümüşlüğüne doğru çeker. Sosyalist erkeklerin devrimci gelişimlerini yönetmek için yapması gereken paçasına yapışan erkekliği silkeleyip atmak, erkek egemen sisteme bariyer olmaktan iradi olarak vazgeçmek ve yaşamında somut pratiklerle örgütmektir.

Yıllardır kadının ezilmişlik tarihini erkeğin egemenliğinden soyutlayarak tartıştığını gösteren lafazan, teorisyen ve bilmiş erkeklik halinden vazgeçip aynı tarihe erkeklik tarihi olarak bakmalı ve erkek-devlet işbirliğinin biçimlerini, yöntem-

lerini ve değişimin neden ve nasıl örgütlenmesi gerektiğini içselleştiren bir özgürleşme sürecini başlatmalıdır. Özellikle aileyi erkek egemen sistemin en küçük ve örgütlü yapısı olarak kabul eden, özel mülkiyet ilişkisini tarihin tekerleğinin ezilenler aleyhine dönmesi olarak kabul eden sosyalist erkekler, hem duygusal ilişkilerdeki erkek şiddetine hem de bir kadının bu şiddeti beyan etme, ifşa etme, itiraz etme gibi yöntemlerine karşı çıkmamalı, sevgili olmayı veya flört etmeyi kadının şiddete rıza gösterdiği ön kabulüne dönüştürme hatasından vazgeçmelidir.

Cinsel suça maruz kalan kadının yaşadıklarını görmezden gelmekten, suçla saflaşma ve suç işleyen erkeğe tutum alma saflaşma görevi karşısında en hafif ifadeyle büyük sorumsuzluk gösterirken, bir kadının sosyalist bir erkeğin işlediği suçu açığa vurmaya karşı saflaşmaktan ve suç işleyen erkeğin suçuna ortak olmaktan vazgeçilmeli ve devrimci bir örgütün itibarının, üyesi olan erkeklerin pratik değişiminde olduğunu bilince çıkarmalıdır. Örgütü korumak erkek cinsinin ayrıcalıklarını korumak değil, kadın cinsinin kolektif gücü olan

kadın örgütünün iradesini korumaktır, ki bu da örgüt içindeki erkek egemenliği ile mücadelede de kadın aklına, adaletine güvenmeyi gerektirir.

Sosyalist kadınların teorik ve politik yayınları, cinsel suçlarla mücadele ilkeleri, yönetmelikleri, yöntemleri ve mücadele anlayışları sosyalist erkeklerin takip etmesi, bireysel ve kolektif eğitime konu yapması gereken materyallerdir.* Yazınsal ürünlerin teorik birikim yapmak için okunacağı ve bunun da kadınların işi olduğu gibi kaba ve yanlış bir bakış açısından uzaklaşmaları önemlidir. Kadın özgürlük teorisini kendi pratiklerini sorgulama, değiştirme ve derinleşme bakış açısı ile okumalıdır.

Cinsel suçlarla mücadeleyi kendi dışında görme, örgütsüz erkeklerle ve kadınlara hasmı gibi algılama ve sadece fiziksel şiddet, taciz ve tecavüz gibi toplumsal görünülükle sınırlı tutma eğilimi; sosyalist erkekler bakımından en tehlikeli bakış açısidir. Çünkü bu bakış açısı kendini toplumsal olandan soyutlama, kendi düzeyiyle barışık olma ve erkek kibrini beraberinde taşır. Bu yüzden erkek şiddetinin toplumsal bir sorun olduğunu, aynı zamanda toplumdaki her bir erkek tarafından da bireysel olarak üretildiğini savunan sosya-

list erkekler; erkek şiddetinin sadece fiziksel ve cinsel şiddet ile sınırlı olmadığı, insan ilişkilerinin her biçiminde var olan erkeklik halinin değişik tipte şiddet biçimleri açığa çıkardığı bilinciyle hareket etmelidir. Psikolojik şiddeti, ekonomik şiddeti, dijital şiddeti, cinsel istismarı sadece örgütsüz insanlara has düşünmeyip devrimci yaşamımızı ve kişisel gelişimini buna uygun bir biçimde örgütlemeli, değiştirmeli ve sorumluluk almalıdır.

Kısacası 21. yüzyılda kadın devrimi ülke ülke, sokak sokak büyürken, özsavunma kadınların elinde silaha dönüşmüşken, devlet-aile-baba-koca-sevgili-abi zinciri her bir kadının isyanı ile hükmünü yitirirken sosyalist erkeklerin ne yapması gerektiği gün gibi ortadadır. Bu bir tercih meselesidir. Rosa Luxemburg'un dediği "Ya sosyalizm ya barbarlık" seçimidir. Sosyalist erkekler ya erkek egemenliğinin bariyeri olmaktan vazgeçerek kadın özgürlük mücadelesinin düzeyine göre kendini yeniden inşa edecek ve kadın devrimi ile toplumsal devrimi örgütleyecek ya da nihai özgürlüğünden vazgeçip sınıfının yarısına ihanet edip barbarlığı seçecek. Meselenin özü bu kadar yalın ve yapılan tercih bu kadar iradidir.

* *Sosyalist Kadın Dergisi'nin 28. ile Özgürlük İçin Sosyalist Kadın Dergisi'nin 1. sayısının okunmasını özellikle öneriyoruz.*

Gençlik hareketi için büyük bir imkan

Fadime Şewîn

Boğaziçi Direnişi sırasında yakıcı bir sorun olarak hissedilen gençlik hareketinin siyasal öznelerindeki dağılık ve parçalı duruş, eylemlerin birleşme potansiyeli ve gündemin saflaştırma potansiyeline karşı hareketin dar kalmasına, yurtlarda gelişen örgütsüz öğrenci tepkileriyle buluşamamasına, faşist demagoji ve gözaltı saldırısına cevap verilememesi sonucunu doğurdu.

“Gençlik “bugün” ile gelecek arasında bir köprü, “eski”nin bağrında filizlenen, onunla çatışma içinde gelişen “yeni”nin geleceğe taşıyıcısıdır. “Eski”nin değerleri, düşünüş ve davranış tarzı henüz onda kökleşmemiş ya da egemen hale gelmemiştir. Bu nedenle eskiyle bağları zayıftır. Geleneklerin, yasaların, dinin, okulun, ailenin (düzenin temel kurumları) baskısı onu -eskimiş olan- kurulu düzene tavır almaya yöneltir. Bu onun eskiyle çelişki ve çatışmalarının ifadesidir. “Eski”yle bağlarının zayıflığı nedeniyle toplumun öğrenmeye, değişmeye, yeniliğe en açık kesimidir.”

İdeolojisini toplumsallaştırmak, kurumsallaşmak ve süreklilik kazanmak; taban kazanmak isteyen yani iktidar hedefi olan devrimci siyasal öznelerden tutalım iktidarda kalmak isteyen karşı devrimci burjuvaziye

kadar her siyasal örgüt gençlik yığınlarını kazanmak ister. Gençlik; değişen dünyanın, toplumsal, bilimsel, teknolojik, kültürel her gelişimin hızla yanıt bulduğu bir kesimdir. Eskiyenden, paslanan ve çürüyenden kopma potansiyelini en güçlü taşıyan toplum kesimdir. Eski olana yeterince maruz kalmamıştır, dolayısıyla hızla kavrar, öğrenir ve değişir. Eylemine ve gücüne güveni vardır, harekete geçtiğinde değiştirme umudu taşır. Dolayısıyla risk alır ve harekete geçer. Gençlik emekçi insanlık için eskimiş düzenden kopuşun dinamik ve devrimci bir kuvveti olma potansiyeli ile karşı devrimci cephe için risk oluşturur. Gençlik, egemenler bakımından risk olduğu kadar gençlik yığınları kazanıldığı koşulda egemenler için restorasyon gücü ve dinamik, etkin kuvvet olanağıdır da. Faşist şefflik rejimi de gençlik yığınlarının kendisi bakımından hem cid-

di bir risk hem de ciddi bir olanak olduğunu kavramış durumda ve itiraz eden gençlik kitlelerini bastırmak, gençlik yığınlarını politik İslamcı faşist ideolojik siyasal çizgide saflaştırarak kazanmaya dönük politikalar uyguluyor.

Eğitim sisteminde piyasalaştırma ve özelleştirmenin yanı sıra uyguladığı politik İslamcı faşist müfredat düzenlemeleri, imam hatip ortaokulu ve lisesi zorlaması, eğitimin niteliksizleştirilmesi, antibilimsel uygulamalar, kız çocuklarının eşit eğitime erişimine dönük engelleme, cinsiyetçi müfredat, zorunlu din dersi baskısı, ortaokul ve liselerde politik İslamcı, ırkçı çetelerin yapılandırılması, kılık kıyafet yönetmeliği zorbalığı ve Erdoğan'ın yıllar önce beyan ettiği "dindar nesil yaratımı" hedefine bağlı uygulamalar. Yine bu kapsamda faşist şeflik ilk ve orta öğrenimde demokrat, devrimci, ilerici, yurtsever öğretmenlerin görevden alma, ortaokul ve liselerde devrimci-demokrat temelde söz, eylem, örgütlenme yasakları ile öğrencilere dönük faşist disiplin yönetmelikle-

ri ve disiplin cezalarını dizginsizce devreye soktu.

Üniversitelerde ise söz, eylem, örgütlenme yasaklarını derinleştirip, özel güvenlik birimi adı altında kampüs içinde baskı ve zor mekanizmalarını devreye sokarak, kampüsleri polis ablukasına alarak, üniversite içine gizli polis yerleştirip öğrenciler arasında işbirlikçileştirme faaliyeti örgütleyerek, kayyum rektör atamaları ile üniversite içindeki sosyal-siyasi topluluk ve etkinliği engellerek, genç kadın ve LGBTİ+'ların kazanımlarına saldırarak, ırkçı-politik İslamcı faşist örgütlenmeleri palazlandırarak, mücadeleci öğrencilere dönük gözaltı-tutuklama ve soruşturma saldırısı örgütleyerek, itiraz eden akademisyenlerin görevine son vererek, Kürt ve demokrat öğrencilere dönük saldırılar örgütleyerek faşist hakimiyet kurmak istiyor.

Yoksul semt ve mahallelerde, taşralarda ise faşist rejim; gençlik yığınları içinde uyuşturucu kullanımını yaygınlaştırma, gayrimeşru para kazanma yöntemlerine mahkum

etmeye çalışma ve çeteleştirme saldırısı ile mücadeleye katılan gençlere dönük kaçırma, tehdit, darp ve işkence, gözaltı-tutuklama saldırısı, ajanlaştırma saldırısı örgütlemekte.

Yoksulluk ve işsizlik girdabında, geleceksiz bırakılmış, faşist baskı ve yasaktan bunalmış durumda gençlik yığınları. Paralı, niteliksiz, faşist eğitim sisteminin çarkları arasında ezilmekte, iktisadi krizin derinleşmesi ile temel hakkı olan barınma, beslenme gibi ihtiyaçları karşılayamamakta. Öğrenimini devam ettirecek maliyeti karşılayamamakla beraber “öğrenim kredisi” adı altında faizle borçlandırılmakta ve mezun olduğunda işsizler ordusuna katılmakta. Her geçen gün üniversite mezunu işsizlik oranı artmakta ve gençlik yığınlar halinde örgün öğrenimine son vermekte. Lise ve üniversitelerde, semtlerde faşist baskı ve yasaklar derinleşmekte ve gençlikte AKP-MHP ile polis, bekçi ve ÖGB’ye karşı tepki birikmekte. Paralı, faşist, cinsiyetçi eğitim sisteminde karşı gençlik saflaşmakta, faşist baskı ve politikalara karşı tepkisini hızla faşizme karşı saflaşarak açığa çıkarma potansiyelinde. Geçtiğimiz yılda bu eğilimi Boğaziçi Direnişi, İstanbul Sözleşmesi eylemlerine katılımı, barınma hakkı için nöbetlerinde, derinleşen yoksulluğa karşı sokaktaki öncü ajitasyona katılımı ve tepkisinde gösterdi.

Gençlik yığınları içinde gelişen potansiyeli öngören faşist şeffik rejimi ise gençlik içinde faşist paramiliter kuvvetleri örgütlemeye, faşist devlet propagandasını derinleştirmeye, lise ve üniversitelerde, mahallelerde çeteleştirme saldırısına yeni biçimler kazandırmaya devam ediyor.

AKP-MHP faşist iktidarı gençliği baskılamaya ve kendine bir kuvvet

olarak kazanmaya dönük politikalarını sürdürürken burjuva muhalefet cephesi de gençliği kazanmaya ve düzen içinde tutmaya dönük politikalar geliştiriyor. Barınma hakkı için patlayan nöbet eylemlerinde İBB, ABB’nin öğrenci yurdu hamlesi, Boğaziçi Direnişi’ne katıldıkları için bursu kesilen öğrencilere İBB’nin burs verme vaadi, burjuva muhalefet partilerinin öğrenci gençliğe dönük talepleri ve gençliğin dilini bulma çabaları gençlik kitlelerini kendine yedeklemeye dönük. Aynı zamanda Boğaziçi Direnişi’nin kampüs sınırlarını aştığı anda bir belediye başkanı olan İmamoğlu’nun “Eylemler kampüs içinde devam etmeli” sözü ve Kılıçdaroğlu’nun eylemcileri “ebeveynlerine” şikayet ederek sakin kalmaya çağırması da burjuvazinin gençlikteki düzenin dışına çıkma eğilimini gördüğünü ve tüm klikleleriyle bu eğilimi düzen içine çekmeyi, kendine yedeklemeyi amaçladığını göstermekte.

AKP MHP iktidarı ve burjuva muhalefetin gençliğe dönük politikaları tam sonuç vermiyor, hem de gençlik kitleleri içinde devrimci-reformcu gençlik örgütlenmelerinin dağılık ve parçalı, iktisadi siyasi durum ve potansiyele nazaran zayıf bir örgütlülük düzeyi olmasına rağmen. Gençliğin en yakıcı ve acil sorunları yoksulluk ve geleceksizlik, faşist baskı ve yasaklar, faşist saldırılar; genç kadın ve LGBTI+’lar için erkek-devlet şiddeti ve haklarımıza dönük saldırılar, yaşam tarzına müdahale. Bu kapsamda gençlik kitlelerini faşist şeffik rejimine; polisine, ordusuna, kurumlarına, çetelerine karşı saflaştırarak ve dinamik bir kuvvet olarak örgütleme göreviyle karşı karşıyayız. Bu görevi başarmak; gençliği devrim mücade-

lesinin saflarına kazanmak için birleşik mücadeleyi örgütleme, antifaşist gençlik direnişini büyütme zorundayız.

Boğaziçi Direnişi öğrenci gençlik kitlelerinin faşist şefin politikaları karşısında hızla saflaşabileceğini gösterdi. Kayyum saldırısı sonrasında polis barikatını tanımayıp taarruz eden, hızla hareketin örgütsel araçlarını kurarak birleşen, faşist burjuva medyanın terör demagojisine karşı ilk andaki siyasal örgütleri dışlayan bilinci terk edip devrimci dayanışma örnekleri yaratan, ev baskınları ve tutuklamalara boyun eğmeyen, eylemlerde öğrencilerin kesimsel sorunlarıyla kendini sınırlamayaarak Kürt halkına dönük kayyum saldırılarına karşı tutum geliştiren, LGBTİ+ bayrağını onurla taşıyan, çeşitli toplumsal gündemlerle ilişki kuran, işçi direnişlerine ziyaretler örgütleyen, eylem yasaklarına karşı kararlı duruş sergileyen ve emekçiler bakımından saflaştırıcı bir gündeme dönüşen bir gençlik direnişiydi. Boğaziçi Direnişi'ne bakarak değerlendirdiğimizde gençlik kitleleri içinde

faşizme karşı saflaşma, kitle şiddeti araçlarını kullanma potansiyeli, toplumsal mücadele kesimleriyle birleşme eğilimi, öğrenci gençlik hareketinin örgütsel araçlarını yaratma yönelimi, koparıp alma istemi ve yenilenme kuvveti görüyoruz. Ancak direniş sürecinde gençlik hareketinin siyasal öznelerinin dağınık ve parçalı müdahalesi süreç içinde direnen gençlik kitleleri ile ilişki kurma, sevk etme ve somut siyasal talepler etrafında saflaştırmada; hareketi sürekli kılacak araçların yaratımında, birleşme ve birleştirmede ciddi bir zayıflık sergiledi. Gençlik örgütlerinin genel itibarı ile açığa çıkan harekete dair değerlendirmelerde etkileşimsiz olduğu, yer yer hareketin gelişimine ve potansiyellerine dair ilgisizlik ve küçük hesapçılığın görüldüğü, dağınık ve parçalı gelişen tabloya müdahalesiz olduğu, hareketin geniş kitle araçlarında açığa çıkan tartışmalarda dar grupçu ve dayatmacı bir tarzın geliştiğini değerlendirebiliriz. Gençlik hareketinin çeşitli siyasal öznelerinin gelişen kitle hareketini kesimsel sorun ve ta-

lepler sınırı içinde tutarak muhafaza etme gayretinde olduğunu, hareket kesimsel sorunlara sıkışmadığı anda da bu kuvvetlerin adeta hareketten çekildiğini söylemek mümkün. Son kertede bugün kayyumluğa ve siyasi iktidara karşı Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri, akademisyenler çeşitli eylemsellikler sergilemekte. Ancak ne yazık ki Boğaziçi direnişi somut hedefler ve hedeflere bağlı kanallar ile buluşamadı, hareketin iç gerilimleri sıçraticı bir niteliğe dönüştürülemediği için tırpanlayıcı bir nitelik olarak rolünü oynadı.

Boğaziçi Direnişi'nin yarattığı etki, pandemi döneminde öğrenci gençliğin niteliksiz eğitim koşullarının, yoksulluk ve geleceksizliğin derinleşmesi, yönetememe krizindeki faşist şeffik rejiminin saldırılarının yoğunlaşmasının biriktirdiği öfke ile beraber bu yıl eğitim öğrenim hayatı barınma hakkı için nöbet eylemleriyle başladı. Barınma hakkı için başlayan eylemler son dönem daha baskın olan öğrenci gençliğin öfkesinin kendiliğinden biçimlerde açığa çıkmasından farklı olarak örgütlü bir çıkışla başladı ve öğrenci gençlik kesimlerini de aşan ölçüde bir politik etki sahasına ulaştı. İlk nöbet sonrası barınma eylemleri bir çok kente yayıldı, bazı kentlerde 1 kişi bazı kentlerde birden fazla noktada ortalama otuz kişilik gruplar halinde nöbetler sürdü. Yalnızca öğrenci gençliğin yurt ve ev sorunu değil, toplamda emekçilerin barınma hakkının gasbı ve yükselen kiralar, zamlar ekseninde de eylemler bir tepkinin dışa çıkmasına önyak oldu. Farklı politik öznelerin farklı noktalarda benzer biçimler ve politik içerikle örgütlediği nöbet eylemleri faşist demagoji ve faşist polis terörü ile engellen-

mek istendi. Öğrenci gençlik kitlelerinin “Geçinemiyoruz” çılgılığının yükseldiği, paralı eğitim sorununun derinleştiği, Boğaziçi Direnişi deneyiminin hafızasında çok yeni olduğu koşullarda barınma hakkını koparıp almayı hedefe koyan bir sürecin örgütlenmesi, öğrenci gençliği geniş kitleler halinde kararlı bir mücadeleye sevk etme ve faşist sermaye düzenine karşı saflaştırma, toplumsal mücadelenin farklı kesimleri ile birleştirme olanağıydı. Kentlerde ve üniversite kampüslerindeki nöbet eylemlerinin yanı sıra çeşitli yurtlarda niteliksiz yurt koşullarına ve zamlara karşı kendiliğinden karakterde kitlesel eylemler düzenlendi. Ancak Boğaziçi Direnişi sırasında yakıcı bir sorun olarak hissedilen gençlik hareketinin siyasal öznelerindeki dağınık ve parçalı duruş, eylemlerin birleşme potansiyeli ve gündemin saflaştırma potansiyeline karşı hareketin dar kalmasına, yurtlarda gelişen örgütsüz öğrenci tepkileriyle buluşamamasına, faşist demagoji ve gözaltı saldırısına cevap verilememesi sonucunu doğurdu. Sosyalist gençlik, barınma sorununa müdahalede geç kalsa da eylemlerin birleşmesi; gençlik hareketinin siyasal öznelerinin ortak bir söz ve eylem hattında birleştirilmesi görevini önüne çekip gayret gösterirken sorunun siyasi muhatabını, faşist rejimi hedefleştirdi; zemini yakaladığında birleşik tipte, zemini oluşturmadığında ise kendi kuvvetine dayanarak nöbetler örgütledi.

Barınma sorunu ilk etapta “yurtsuzlar” ve “barınamayanlar” tarafından gündem olarak özel biçimlerde işlendi. Her iki çalışmanın da sözü, çalışma biçimleri, hareket tarzı hemen hemen aynıydı. “Barınamayanlar” çalışması (Gençlik Komiteleri)

sosyal medyadaki hareket tarzı, barınma sorununa dair özel bir hazırlık ve öngörü, ilk taşı vaktinde atması yani sokak nöbetini doğru zamanda başlatması ile hızla kendi sınırını aşan bir politik etki sahasına kavuştu. Peşinden “yurtsuzlar” çalışması (Öğrenci Kolektifleri) sokak nöbeti başlatsa da hali hazırda başlamış ve bir etki sahası yaratmış olan “barınamayanlar” nöbetinin başka parklardaki devamcısı, şubesi olarak yaşamda karşılık buldu.

Sosyalist gençlik, gençliğin içinde bulunduğu yoksulluk ve geleceksizlik girdabını, paralı eğitim sorunu etrafında öfke patlamaları gelişebileceğini öngörüyordu. Ancak barınma sorunu etrafında bir çalışmanın hızla karşılık bulacağını ve bu zeminde bir hak mücadelesinin hedefli, kararlı, militan tarzda bir kitle hareketi yaratma potansiyelini göremedi. Dolayısıyla gençliğin barınma sorunu ile ilişki kurmada gecikti, sorun tespiti ve gençliğin taleplerini belirlemede zafiyet gösterdi, bir mücadele programı öngöremedi.

“Barınamayanlar” bir çok gençlik örgütü gibi sosyalist gençliği de gündemle ilişki kurmaya zorladı, Sosyalist gençlik barınma hakkı mü-

cadelesinin gençlik kitlelerinin Boğaziçi Direnişi’nde de gördüğümüz mücadele istemini geliştireceğini, sermaye düzenine ve faşizme karşı saflaştırıcı bir hat, toplumsal mücadele bakımından da birleştirici bir hat olacağını öngördü. Doğal olarak; sokak nöbeti, park nöbeti, forum-buluşma, basın açıklaması, yürüyüş, sembolik eylemsellikler, yol kesme, kurum-yurt işgalleri, zincirleme vb. çok çeşitli biçim ve formları barınma hakkını kazanma hedefi ile bağ içinde hayata geçirmek istedi. Bu gündem etrafında yapılacak çalışmaların kitleleri etkilemesi, harekete geçirebilmesi ve kitle bilincini geliştirebilmesi için kuşkusuz kitleler bakımından etkili bir odak ihtiyacı vardır ve bu da belli bir kuvvet oluşturacak güç ve eylem birliği ile gerçekleştirilebilir. Barınma hakkını kazanma ortak hedefine ortak, birleşik kanallardan akmak gerekir. Sosyalist gençlik “barınamayanlar”, “yurtsuzlar” çalışmaları ve gençlik hareketinin bir çok siyasal öznesi ile hareketin birleştirilmesi, birleşik bir program ortaya konulması, en azından somut olarak gençlik örgütlerinin kendi çalışmalarının dışında ortak bir eylem biçimi (bir meydan-

da nöbet, bir üniversitede nöbet vb.) ortaya konulabilmesi için yaptığı görüşmelerden olumsuz cevap almış hatta devam eden nöbetlere örgütlü olarak kabul edemeyecekleri ama “birey” olarak katılabilecekleri/nöbetlerin belirlenen politikasının dışına çıkılamayacağı iletilmiştir.

“Barınamayanlar” ve “yurtsuzlar” çalışmalarında bulunan gençlik örgütleri de dahil olmak üzere geniş çağrısını yaptığı gençlik örgütleri toplantısına bu çalışmadaki örgütlerden büyük oranda katılım dahi olmamıştır. İlk haftadan sonra başkaca gençlik örgütlerinin, öğrenci dayanışmalarının gündem ile ilişki kurması “yurtsuzlar”, “barınamayanlar” dahil olmasa da birleşik zeminde yapılan basın açıklaması-forum, İzmir’de İzmir Öğrenci Dayanışması’nın park nöbeti, Eskişehir ve farklı kentlerde kentteki kuvvetlerin yan yana gelişi ile örgütlenen eylem biçimleri sonrası faşist şeflik rejimi demagoji ve yalan kılıcına hızla sarıldı, eyleme katılanların ailelerini arayarak, fişleyerek evinin,

yurdunun olup olmadığını açıklamaya başladılar. Hareketin parçalı, dağınık ve eylemlerin siyaseten de dar kalmasını, yer yer salt evi ve yurdu olmayan gençlerin sokakta kalması gibi görülmesini de fırsat bilen faşist polis her nöbeti farklı gerekçeler ile sınırlandırmaya, yalıtıma ve demagojiyle yalnızlaştırmaya gayret etti. Barınma hakkı için yapılan eylem ve nöbetlere farklı kuvvetlerin de ilgi göstermesi, örgütlerin çoğunun bir biçimde ilişki kurma, gündeme müdahale etme kanalları bulması ile dar grupçu, kesimci yaklaşımların zeminini de daralmaya başladı. Bu noktada faşist şef Erdoğan’ın devreye soktuğu gözaltı terörü hareketin önemli bir kesitiydi. Gençliğin ve emekçilerin güçlü sahiplenışı ve biriken öfkeye rağmen dağınık-parçalı tablonun ve kitleye karşı “muhafaza etme, koruma, tutma” basıncının getirisi ile bu saldırıya cevap verilemedi.

Bugün yüksek öğrenim gençliğinin geleceksizlik ve yoksulluk koşulları, faşist iktidara karşı öfkesi çeşitli biçimlerde açığa çıkıyor. Gençlik ha-

reketinin üniversitelerde palazlandırılan faşist çetelere karşı eylemli bir hegemonya mücadelesine girişmesi, kampüslerde gençliği esnek ve sıkı biçimlerde antifaşist formlarda birleştirme görevi var. Bu görev, her türden itirazın bastırılmaya çalışıldığı koşullarda paralı faşist eğitim sistemine karşı ajitasyon faaliyetini örgütleyebilmenin, genç kadın ve LGBTİ+'ları cinsiyetçi, fobik politikalara karşı aydınlatmanın, kayyum rektörlere karşı tutum geliştirebilmenin, barınma sorunu ekseninde yaratılacak örgütlenmelerin; özcesi siyasal öznelerin gençlik kitlelerinin sorun talep ve istemleriyle bağ kurabilmesinin, müdahale edebilmesinin bir koşulu olarak değerlendirilmelidir.

Sosyalist gençlik, liselilerin pandemide eğitim hakkının gasp edildiği, evlere kapatıldığı günlerin ardından biriken öfkesini örgütlenme görüş açısı ile hareket etmekte. Gençlik hareketinin nitelik sorunu, lise mücadelesinden kopukluk ve liseli kitlelerle temassızlık sorunu karşısında liseli kitleler ile temas kurma, devrimci gençlik mücadelesi saflarına çekme görevi; lise mücadelesinde birleşik bir hattı tutma ve örgütlenme kanalları yaratma görevi ile karşı karşıyayız. AKP-MHP'nin liselerdeki faşist hegemonyasını dağıtmak ve yeni kuvvetleri mücadele saflarına katabilmek için liseli yığınlara gitmek zorundayız.

Toplumsal mücadele kuvvetlerinin bastırılmak istendiği ve çıkış yolu aradığı bu dönemde gençlik hareketi eylemiyle yol gösterici olacaktır. Bu potansiyeli bağrında taşıdığını görmek için İstanbul Sözleşmesi ve kadın, LGBTİ+ eylemlerine katılımdaki yaş grubuna, zamlara ve yoksul-

luğa karşı bir çok kentte ve bir çok semtte sokağa çıkan öncü kuvvetlerin büyük oranda genç bir kuvvet oluşu, çağrılı eylemlere katılan ve barikatlara karşı direnerek gözaltına alınan kitlenin büyük çoğunluğunun genç oluşunda dahi görebiliriz, bu noktada bu topraklardaki mücadele tarihinde gençlik kitlelerinin anti-emperyalist mücadelesi, işçi-köylü eylemlerinde oynadığı rol, '71 devrimci atılımının zeminini tekrar hatırlatalım.

Buz kıran rolünü oynama görevini başarıya ulaştırmak için, ezilenler ve emekçiler cephesinde birleşik tarzın inşası için gençlik hareketinin dağılık ve parçalı tablosunun değişmesi gerekiyor. Temas edilen dar bir kitleyi faşizme karşı saflaştırma hedefinden uzak; muhafazacı bir yaklaşımla, geniş olanak ve potansiyeller içinde küçük hesaplar yaparak, dar grupçu yaklaşımları kemikleştirerek kazanmamız mümkün değil. Kazanmak ve sıçramak için birleşik mücadeleyi yükseltmek, safları sıklaştırıp çoğaltmak zorundayız. Kendisini amaçlaştıran grupçu sekterizm değil yaşamsal talepleri için gençliğin birleşik mücadelesini yayma, geliştirme görüş açısı ve eylemi on binler ve yüz binlerce gence güven ve devrimci bir mesaj verebilir. Faşist şeffik rejimine karşı kitlesel eylemlerin gelişim potansiyeli var, bu potansiyeli açığa çıkarmak için kitle şiddetini kullanma cüreti, eylemlerin sürdürülmesinde kararlılık ve burjuva muhalefetin emekçi ve ezilenleri kendine yedekleme planına karşı hareketi düzen dışında tutabilecek kuvvet antifaşist gençlik kuvvetleridir. Bu güç ve güvenle yürüelim, birleşik gençlik direnişini büyütelim.

Uluslararası güçler dengesinin değişim ve olası sonuçları

İbrahim Okçuoğlu

Amerikan emperyalizminin yeni jeopolitik konsepti kaçınılmaz olarak Çin emperyalizmi tarafından karşı bir konseptle dengelenmeye çalışılacaktır.

Bu, bir nevi karşılıklı jeopolitik restleşmedir. Bu restleşme bir taraftan silahlanmayı hızlandırırken diğer taraftan her bir taraf kendi adına bölgesel ve dünya çapında müttefiklik ilişkilerini ivmelendirecektir. Bu iki ülke arasındaki jeopolitik rekabet çok rekabet merkezli dünyanın iki kutuplu dünyaya doğru evrilmesini de hızlandıracaktır.

İngiliz emperyalizminin dünya hakimiyetinden farklı olarak Amerikan emperyalizminin hakim güç olduğu dönemin ayırt edici bazı özelliklerinin olduğunu görmekteyiz. ABD'nin hala devam eden hakimiyeti var olduğu süreçte dünya üç farklı dönemden geçmiştir:

İngiliz emperyalizminin dünya hegemonyasının henüz sürdüğü 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, Ekim Devrimi ile birlikte dünya sosyalist ve kapitalist sistem olarak bölündü. 2. Dünya Savaşı bir yandan ABD emperyalizminin kapitalist dünyada hakimiyetini getirirken diğer yandan bir dizi ülkede gerçekleşen devrimlerle birlikte SSCB önderliğinde sosyalist kamp oluştu. ABD emperyalizmi kapitalist dünyanın hegemon gücü oldu. Böylece dünya biri kapitalist ve diğeri sosyalist

iki kampa bölündü. 1956'da modern revizyonizmin SSCB'de iktidarı almasından sonra sosyalist kamp içerisindeki çelişkiler ve mücadeleler keskinleşti; 60'ların başında Çin ve Arnavutluk'un ayrışmasıyla sosyalist kamp modern revizyonist kampa dönüştü, 90'ların başında SSCB'nin tasfiyesine değin dünya modern revizyonist ve kapitalist kamplar biçiminde bölünmüştü. Bu dönemde de ABD emperyalizmi kapitalist dünyanın egemen gücüydü. 1991/1992'de revizyonist Sovyetler Birliği ve onun güdümündeki revizyonist blokun yıkılmasıyla kapitalist dünya pazarı yeniden bütünleşti. Şimdi bu dönemde yaşıyoruz.

Dünyanın siyasi haritasında Amerikan emperyalizmi ilk iki dönemde sadece ve sadece kapitalist dünyanın hakim gücü ve ancak üçüncü döne-

minde bütün dünyanın hakim gücü olduğunu göstermektedir.

Uzun zamandan beri Amerikan emperyalizminin gerileme/çöküş sürecine girdiği üzerine yazılmakta ve tartışılmaktadır. Özellikle bu durum, doların altınla bağının kaldırılmasından bu yana (1971) sürekli tartışılır olmuştur.

Diğer bir gerçek ise dünya üzerinde Amerikan hakimiyetinin hızlı bir gerileme sürecine girmesini engelleyen yegane olgu, SSCB ve revizyonist blokun dağılmasıydı. 1989-1992 arasında gerçekleşen bu dağılma/çöküş ve aynı zamanda Çin'in sorunsuz bir biçimde klasik kapitalist sisteme geçmesi, Amerikan emper-

ABD, kendi çıkarları için her ülkeye, her uluslararası kuruluşta istediğini yaptıracak durumda değildir artık.

yalizminin dünya hakim gücü olarak yeniden, geçici de olsa güçlenmesini beraberinde getirmiş ve böylece gerileme süreci yavaşlamıştı. Ancak bu da uzun sürmedi. Özellikle Çin'in hızlı yükselişi ve dünyanın çok rekabet merkezli oluşu Amerikan emperyalizminin geriye dönüşümü olmayan bir gerileme/çöküş aşamasına girdiğini göstermektedir. Amerikan emperyalizmi 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana oynadığı "dünya polisi" rolünü artık oynayacak durumda değildir. Hala birçok alanda hakim konumda, ama bu konumun, sarsılan bir hakimiyeti ifade ettiğini kendisi de bilmektedir. ABD, kendi çıkarları için her ülkeye, her uluslararası ku-

ruluşa istediğini yaptıracak durumda değildir artık.

Çin ve Hindistan merkezli Asya, 1000 yıl boyunca dünya üretiminin yüzde 50'den fazlasını sağlamıştı. Ama bundan dolayı bu her iki ülke gerçekte de dünyaya hakim olabilmişler miydi? Örneğin Çin'in Orta Asya yayılmacılığı; 15. yüzyılda amiral Zheng He'nin deniz seferleri bu ülkenin dünya hakimiyeti amacı bakımından dikkati çeker. Dünya hakimiyeti için Hollanda, Portekiz, İspanya, Devlet-i Aliyye (Osmanlı Devleti), Büyük Britanya da yaklaşık 1500'den sonra rekabet etmişlerdir. Ama bu ülkelerin sömürgecilik adımları dünya hakimiyetine götürmemiştir. Önlerindeki belirleyici engel, bu ülkelerin hem deniz gücü hem de kara gücü olarak dünya hakimiyetini sağlayacak ve sürdürecektir. Ancak ABD, hem deniz hem de kara gücü olarak dünyanın her yanında varlık gösteren, bu varlığını sürekli kılan bir konuma gelmiştir.

Büyük Britanya 1850'de "dünya atölyesi"ydi. 100 sene sonra bu rolü ABD devraldı. Şimdilerde bu rolü Çin üstlenmiştir. Bu üç ülke her biri kendi zamanında "dünya atölyesi" olmanın yanı sıra aynı zamanda dünya köylüsü ve madencisi durumundaydı. Yani tarım ve madencilikte de söz sahibiydi bu ülkeler. Diğer bir ifadeyle; ABD ve Büyük Britanya hem kendi sanayilerine ham madde temin etmek için ve aynı zamanda dünya pazarlarına ham madde, gıda maddeleri sürmek için (ihracat) dünya köylüsü ve madencisi durumundaydılar. Şimdi Çin bu

konumda, ama sürecin henüz başında. Daha önceki dönemlerle karşılaştırıldığında bugün üretim, ticaret, sermaye hareketi koşulları tamamen değişmiştir; tekellerin küreselleşme evresinde eski hakimiyet biçimleri de değişime uğramakta, mali ekonomik sömürgecilik ön plana çıkmaktadır.

Çin'in dışında ABD'nin yerini alabilecek başka bir hegemon güç yok; gelişmeler sadece ve sadece Çin'i işaret ediyor: Rusya ve diğer önde gelen bütün emperyalist ülkeler, günümüz koşullarında Amerikan emperyalizminin konumuna gelerek dünyanın ekonomik ve siyasi haritasına damgasını vuracak durumda değiller; Hindistan bağlamında en azından yakın gelecekte değiller.

Bu durumda dünya hakimiyeti için jeopolitik "oyun" iki ülke ABD ve Çin tarafından oynanacaktır. Her bir taraf rakibinin oyununu bozmak, boşa çıkartmak ve yenmek için yeni müttefiklik ilişkilerine girecektir; saflar yeniden belirlenecektir. Yeni

jeopolitik doktrinler geliştirilecektir; her bir müstakil müttefik ülkeye oyundaki rolüne göre görev ve pay verilecektir. Bunun ötesinde, bir kısım ülke, istemese de bu oyunun bir parçası yapılacaktır, zorlanacaktır, baskı altına alınacaktır; gerekirse darbeye hizaya getirilecektir. Öyle ülkeler var ki, coğrafi konumundan dolayı bu oyuna katılmak zorunda kalacaktır.

SSCB'nin dağılmasından sonra tek süper güç olarak kalan Amerikan emperyalizmi bütün dünyaya hakim olmak; dünya hegemonyası kurmak için o dönem yeni bir jeopolitik doktrin geliştirdi. Bu jeopolitik doktrine göre Amerikan emperyalizmi, müttefiklerini de kullanarak 21. yüzyılda, ama en azından 21. yüzyılın ilk yarısında dünya hegemon gücü olarak kalmalıydı. Plan bunun üzerine yapılmıştı. Bu jeopolitikanın oluşturucusu Z. Brzezinski'dir. 1997'de yayımlanan "Die einzige Weltmacht, Amerikas Strategie der Vorherrschaft - "Yegane Dünya Gü-

cü, Amerikan Hakimiyeti İçin Strateji” kitabında ABD’nin yeni jeopolitik doktrinini bütün ayrıntılarıyla açıklar.¹ Bu jeopolitika Avrasya üzerinde hakimiyet kurmaktan başka bir şey değildir.

Amerikan emperyalizmi bu jeopolitikasını gerçekleştirmek için mücadelesini ve rekabetini sürdürdü. Yeltsin dönemi Rusya’sı ABD’yi umutlandırdı. Ancak, 2000’de başlayan Putin dönemi umutları kırdı. SSCB’nin dağılmasından sonra gündemden düşmeyen “Amerikan yüzyılı” tarihin çöplüğüne atıldı. ABD’nin Avrasya jeopolitikası, bütün çabalarına rağmen başarılı olmadı, aynı dönemde iki dev gücün yükselişi Amerikan hegemonyasının sonunun geldiği üzerine analizlerin sıkça yapılmasını beraberinde getirdi. Özellikle Çin’in durdurulamaz yükselişi ve nükleer güç olarak Rusya’nın toparlanması ABD iddialarını sarstı. Buna ek olarak başka ülkelerin de rekabet merkezleri olarak gelişmesi ve ABD ile AB arasındaki ilişkilerin her zaman ABD’nin istediği gibi gelişmemesi son kertede ABD’nin gücünü sorgulanır hale getirmiştir.

SSCB’nin dağılmasından sonra Amerikan emperyalizmi devasa askeri gücüyle, rakiplerinin fersah fersah geriden takip ettiği ekonomik gücüyle, dünya çapında örmüş olduğu diplomatik ağıyla adeta tek başına kalmıştı. Sonlanan 20. yüzyıl, SSCB’nin varlığından dolayı tam anlamıyla bir “Amerikan yüzyılı” olmamıştı. Şimdi, 21. yüzyıl, gerçek anlamda

“Amerikan yüzyılı” olmalıydı. Bütün dünya, daha şimdiden tek süper güçlü yüzyıl düşüncesine alışmalıydı. Ama olmadı ve 21. yüzyılın ilk çeyreğinde Çin, dünyayı yeniden paylaşmayı talep edebilecek olan, gerçekten jeopolitika üretme ve uygulama yeteneğine sahip ülke olarak Amerikan emperyalizmine meydan okumaya başladı.

Brzezinski, Mackinder ve Spykman’ın SSCB’yi çembere alma teorisini, Rusya’yı çembere almak olarak geliştirdi. Şimdi bu jeopolitik doktrin; dünya hakimiyeti için jeopolitik kurgu iflas etti. “Avrupa Kıyı Bölgesi” veya “Batı” cephesi son sınavını Ukrayna krizinde verdi. ABD, yüklenmesine rağmen ne Karadeniz’de ne de Ukrayna sahasında istediğini alamadı ama henüz “pes” de etmedi.

“Yakın Ortadoğu” veya “Güney” cephesinde de durum aynı. Bu cephe de de Amerikan emperyalizminin Avrasya jeopolitiği iflas etti. Ortadoğu ve Afganistan’da yıllarca işgal savaşları yürüttü, İran’ı her zaman tehdit etti. Sonuç ortada: İran teslim olmadı. Afganistan’dan kaçmak zorunda kaldı. Irak’da çıkmak üzere. Suriye’deki gücü, Suriye’deki sorunlarıyla sınırlı. Bu cephe de iflas etti.

Geriye Güneydoğu (Hindistan) ve Doğu (Çin) cephelerinin kaldığını görüyoruz. Şimdi esas ağırlığı bu bölgelere vermektedir.

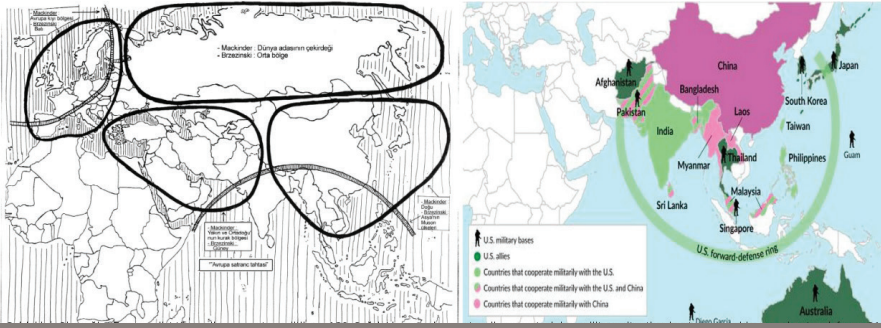
Her iki jeopolitik doktrin harita üzerinde karşılaştırması (Harita 1):

16 Eylül 2021’de ABD Başkanı Joe Biden, İngiltere Başbakanı Boris Johnson ve Avustralya Başbakanı

¹ Bu kitabın eleştirisi için bkz.: İ. Okçuoğlu, *Emperyalist Küreselleşme ve Jeopolitika*, Ceylan Yayınları, Şubat 2009

Eski: Avrasya jeopolitik doktrini (Rusya'yı çevrelemek ve parçalamak)

Yeni: Çin'i denizden çevreleme doktrini

Harita 1

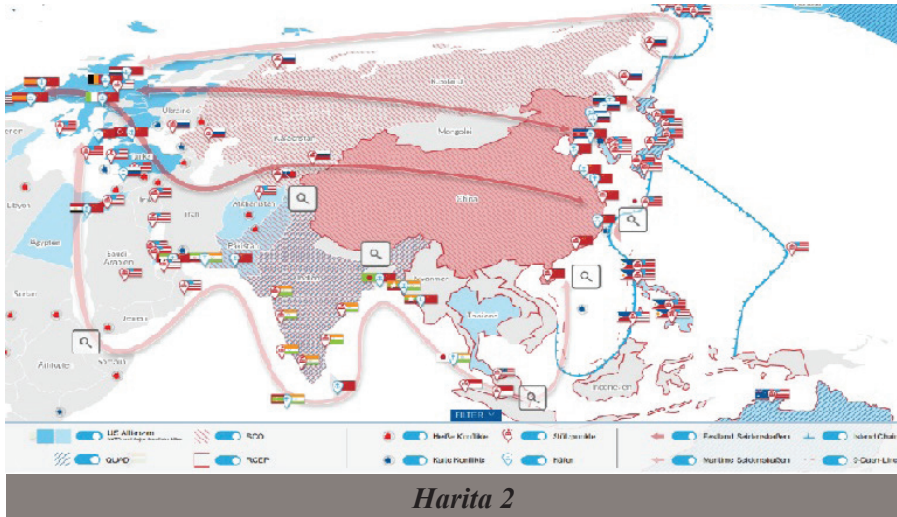
Scott Morrison ile görüşür ve yeni bir askeri ittifakın (AUKUS) kurulduğu açıklanır. Paktın amacı, Hint-Pasifik bölgesine odaklanarak Çin'i denizde çembere almaktır. Paktın kurulması Amerikan emperyalizminin Çin'e karşı bütün kozları oynayacağına açık bir ifadesidir.

İkinci haritada şunu görüyoruz: ABD, Pakistan'dan Japonya'ya Çin'i denizden çevreleyen bir ileri savunma halkası oluşturmaktadır. Bu savunma hattının tutulmasında öncelikle AUKUS belirleyici olacak. Ancak bu halkanın içinde yer alan ülkelerin bir kısmı ABD ile askeri işbirliği için-

deyken (Hindistan, Tayland, Filipinler, Tayvan, Güney Kore, Japonya), bir kısmı da Çin ile askeri işbirliği içindedir (Laos, Myanmar). Bir kısım ülke de hem ABD hem de Çin ile askeri işbirliği içindedir (Pakistan, Sri Lanka, Bangladeş, Malezya).

Yeni jeopolitik doktrinini ABD kendine sadık iki ülkeyi doğrudan yanına alarak oluşturmaya başlamıştır. Bunlardan biri İngiltere, diğeri de II. Dünya Savaşı'nda Japonya'ya karşı üs olarak kullanılan Avustralya'dır.

Çin'i çembere alma ve Çin'in bu çemberi parçalama durumuna yakından bakalım (Harita 2):

Harita 2

Avrasya, onun Pasifik'e uzanan doğu kısmı her zaman jeopolitika üretme yeteneğine sahip olan ülkeler arasında çatışma alanı olmuştur. Şimdi, iflas eden Avrasya jeopolitikasından sonra Çin merkezli (iflas eden Rusya merkezliydi) yeni jeopolitika Asya ve Avrupa arasında çatışma ve işbirliği dinamikleriyle doludur. Sayısız askeri üsler, kaşınan ve çelişkiye dönüştürülmeye çalışılan bölgeler (etnik ve dinsel gruplar), geçici olarak soğutulan sorunlar; dünyaya açılımı engellemek için (Çin) ablukaya alınan güzergahlar (deniz yolu), buna karşın Çin'in aradığı çıkış yolu (kara yolu ver demir yolu) dünyanın nükleer güce sahip 4 ülkesinin (Rusya, Çin, Pakistan ve Hindistan) aynı alanda olması bu alanda müttefiklik ilişkilerinin kolay gelişmeyeceğini göstermektedir. Başlı çeken ABD, Çin ve Rusya'dır. Ancak buna potansiyel de olsa yeni bir oluşum katılmaya aday gözükmektedir. Türkçe konuşan ülkelerin kurduğu Türk Konseyi, İstanbul'da gerçekleştirdiği son toplantısında "Türk Devletleri Teşkilatı" adını alarak işbirliği bir adım daha ileri taşındı. (Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan; gözlemci ülke olarak Macaristan ve Türkmenistan)

Bu yeni gelişme de zaten farklı ülkeler arasındaki rekabetin, karma karışık ekonomik durumun, askeri üstünlük sağlama çabalarının; müttefik elde etmek için havuç-sopa taktiklerinin; siyasi ittifak kurmak için güç ve diplomasi şovunun gelecekte dünyanın bu coğrafyasında nasıl bir

durumla karşı karşıya kalınacağı açıkça işaret etmektedir.

İkinci harita şunu göstermektedir: Amerikan emperyalizmi Hint-Pasifik alanında "ada zincirleri" (island chains) biçiminde oluşturduğu askeri varlığıyla Çin'in denizden tedarik ve ticaret yolunu kesmeye çalışmaktadır. Bu durum Çin emperyalizmini tedirgin etmenin ötesinde korkutmaktadır. Bu çevrelenmeyi engellemek için Çin'in yaptığı ilk iş askeri adım atarak "Dokuz çizgi" hattıyla; "Bu alan benimdir" diyerek Güney Çin Denizi'ni kontrol etmeye çalışmak olmuştur. "9 Çizi" alanı Çin'in Vietnam, Filipinler, Malezya gibi ülkelerle doğrudan karşı karşıya gelmesidir.

Amerikan emperyalizminin denizden çevrelemesinden kurtulmak için Çin, deniz yoluyla Batı, somutta da Avrupa açılımının (İpek Yolu İnisiyatifi) altyapısını kiralanan limanlarla, demiryolu inşasıyla, başkaca altyapı yatırımlarıyla, Cibuti'de kurulan deniz aşırı üsle oluşturmaya çalışıyor. Ancak, deniz yolunun ABD ve müttefikleri tarafından kesilmesi bu çabaların sonuç vermeyeceğini gösterir.

Çin, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) ve Şanghay İşbirliği Örgütü (SCO) üzerinden komşu ülkelerle ekonomik ilişkilerini geliştirmek ve onları ABD'ye karşı müttefik olarak kazanmak için uğraşiyor. Ancak, RCEP üyeleri arasında Çin ile çelişkili olan Vietnam, Filipinler, Malezya, Güney Kore, Avustralya gibi ülkeler de var. Çin, "dokuz çizgi" anlayışından vazgeçmediği müddetçe aynı bölgede hak iddia eden ül-

kelerle aynı cephede pek buluşamaz. ABD de bu durumu sonuna kadar kullanır.

Amerikan emperyalizmi, Çin'in meydan okumasını gördü. Bu nedenle böylesi durumlarda zaman alan strateji değişimini adeta apar topar gerçekleştirdi; Çin'e karşı silahlı gücünün ağırlık merkezini Hint-Pasifik alanına kaydırды. Şimdi, ABD ve Çin Hint-Pasifik alanının iki ana stratejik noktasında -Doğu ve Güney Çin denizlerinde ve Malakka Boğazı'nda-doğrudan karşı karşıyalar. ABD'nin elindeki ilk müttefiklik silahı QUAD (Çin'e karşı ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan arasında 2007'de başlatılan ve 2017'de dördü bir ittifak halini gelen Dördü Güvenlik Diyalogu) ve 15 Eylül 2021 tarihinde Avustralya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından yine Çin'e karşı kurulan üçlü bir güvenlik paktı AUKUS'dur.

Şimdi Amerikan emperyalizmi dünya çapında tarihinin en büyük meydan okumasıyla karşı karşıya. Daha önce, II. Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB ve sosyalist kampa

karşı, Kuruşçev modern revizyonizmin SSCB'de iktidara gelmesi ve sosyalist kampın revizyonist kampa dönüşmesinden sonra SSCB ve Varşova Paktı'na karşı "özgür" dünyanın jandarmalığını yapıyordu. Daha önce karşı karşıya gelen kamplar (sosyalist-kapitalist ve revizyonist-kapitalist) farklıydı. Şimdi ise kapitalist dünya içinde dünyayı yeniden paylaşmayı talep eden bir ülke olan Çin, ABD'ye meydan okuyor. Ve hegemonya değişiminin İngiltere-ABD arasındaki değişim gibi olmayacağı da oldukça açık.

Bölgesel Krizler ve Çatışmalar Yaygınlaşacak ve Yoğunlaşacak

Amerikan emperyalizminin yeni jeopolitik konsepti kaçınılmaz olarak Çin emperyalizmi tarafından karşı bir konseptle dengelenmeye çalışılacaktır. Bu, bir nevi karşılıklı jeopolitik restleşmedir. Bu restleşme bir taraftan silahlanmayı hızlandırırken diğer taraftan her bir taraf kendi adına bölgesel ve dünya çapında müttefiklik ilişkilerini ivmelendirecektir. Bu iki ülke arasındaki jeo-

politik rekabet çok rekabet merkezli dünyanın iki kutuplu dünyaya doğru evrilmesini de hızlandıracaktır. Her bir taraf kendi çıkarlarının ön planda olduğu müttefiklik ilişkilerini yaygınlaştırmaya çalışacaktır. Ancak, şu kadarı da açık ki, bu iki ülke kendi aralarındaki rekabeti kolay kolay savaş boyutuna çekemezler. Bunun tek nedeni her iki tarafın da nükleer silahlara sahip olmasıdır. Bunun yerine işlerine geldiği alanlarda gerginlik çıkartacaklar, mevcut gerginlikleri çatışmalara dönüştürecekler; vekiller üzerinde savaşacaklardır. Günümüzde ABD'nin, Rusya'nın, Türkiye'nin yaptığı gibi.

Doğu Avrupa, Ukrayna, Karadeniz, Gürcistan, Güney Kafkasya (Ermenistan-Azerbaycan); Afganistan, Orta Asya; Ortadoğu, Doğu Akdeniz, Libya, kıta olarak Afrika; Çin'in hak iddia ettiği "dokuz çizgi" alanı ve Malakka Boğazı mevcut ve yeni çatışma alanlarıdır. Buralarda şimdilik dondurulmuş/soğutulmuş etnik veya dinsel veya ekonomik çıkarsal sorun ocakları yeniden ısıtılabilir, mevcut olanlar alevlendirilebilir veya yenileri oluşturulabilir. Amaç, yeni krizlerle vekalet savaşlarını mümkün olduğunca uzatabilmektir.

Bu çatışma alanlarının hepsini burada ayrıntılı olarak ele almaya gerek yoktur. Belli başlı olanlarını biraz açalım.

Rusya-ABD, Rusya-Çin:

Burada üç değil iki olasılık var. Rusya, ABD ve Çin rekabetinde tarafsız kalmaz. Dolayısıyla ya ABD ile ya da Çin ile müttefiklik ilişkisine girmek zorunda kalacaktır.

Rusya ile ABD/NATO arasındaki çelişkiler bugün Ukrayna ve Karadeniz'de olduğundan daha da keskinleşmez veya doğrudan bir çatışmaya evrilmez. Çin'i çevrelemek ve onu yalnız bırakmak isteyen ABD'nin Rusya ile ilişkilerini daha fazla germe lüksü yoktur. Bunun ötesinde ABD, Rusya'yı müttefik olarak kazanmadan, en azından kendi yanında gözükmüyor duruma getirmeden Çin'i çevrelemesi imkansızdır. Denizden çevreleyebilir, ama Avrasya kara kütlesi (kıtası) Avrupa sınırlarına kadar tamamen açık kalır.

Rusya'nın Çin'den kopması halinde ABD'nin istediği olur, Çin yalnızlaştırılabilir. Ancak, böyle bir gelişme bugün ve yakın gelecekte pek mümkün gözükmemektedir. Rusya ve Çin'in yakın geçmişteki ilişkileri "soğuk" ilişkilerdi. İdeolojik mücadelenin ötesinde 15 Mart 1969'da Ussuri nehri ve o nehirde bulunan Zhenbao Adası için kısa süreli de olsa savaştilar. Daha o zaman ABD'nin SSCB'yi çevreleme stratejisine Çin fiilen katılmış oluyordu. Çin, zaten, Rusya ile ilişkilerinin bozulmasından bu yana ABD'ye hep yakın durmuştur. Ancak bugün durum değişti; bu sefer söz konusu olan Çin. Jeopolitik doktrin değişiminin bu aşamasında Rusya'nın ABD yanında yer alması veya en azından 1960'lı yılların sonundan bu yana Çin'in ABD'ye yakın durmasına benzer bir duruş Rusya'dan pek beklenmez.

Çin-Rusya ortaklığı veya müttefikliği sürecektir. Ancak, bunun bir sınırının olduğu da unutulmamalı. Çin'in, Rusya'nın en doğusunda,

Sibirya'da ezelden beri gözü vardır. Bunu ne Çin saklar ne de Rusya bilmezlikten gelir. Yarın Çin, dünyanın II. Dünya Savaşı'ndan sonraki ABD'si olursa Rusya'nın doğusuna doğru yayılma gücüne sahip olacaktır. Böyle bir Çin'i Rusya istemeyecektir. Dolayısıyla onun Çin ile müttefikliği ABD'nin geriletilmesinin, çöküşünün hızlandırılmasına yetecek kadar olacaktır. Rusya ve Çin, "sıradan" bir ABD isterler.

Bundan dolayı bir Rusya-Çin ayrışımından en azından bugün açınsından bahsedilemez.

AB-ABD, AB-Rusya/Çin:

AB'nin ABD, Rusya ve Çin karşısında jeopolitik bakımından hiçbir şansı yok, olamaz da. Çünkü AB, siyasal bir bütün değil, güçlü bir ekonomik entegrasyondur. AB'nin ABD, Rusya ve Çin gibi güç siyasetinin araçlarıyla, yani askeri olarak kendini ifade etme durumu yok ve olamaz da. Burada kimin sermayesinin çıkarı için askeri imkanlar kullanılacak sorusu gündeme gelir. Bunun ötesinde AB'nin askeri gücü de yok, sadece üye ülkelerin ulusal orduları var.

AB, ABD, Rusya ve Çin gibi jeopolitik düşünme ve bunu uygulama imkanına sahip değil, onun yapısı buna izin vermiyor. AB, bir Fransa, bir Almanya gibi jeopolitik düşünmez. Bu nedenle bir ABD, Rusya ve Çin gibi kutup olabilme durumu yoktur. Bu ülkeler arasında ezilmek için kendini jeopolitik olarak tanımlaması söz konusu değildir.

Böyle bir varoluşun sonuçları da açıktır: Jeopolitika geliştirme imkan

ve yeteneğine sahip olan ülkeler tarafından, somutta da ABD, Rusya ve Çin tarafından itilip kakılmak, tehditlere açık olmak. Bu nedenle AB, her hareketinde, katlanabileceği bir takım çıkışların ötesinde bu üç ülkenin ayağına basmamaya çalışacaktır. ABD istiyor diye ne Rusya ne de Çin ile ekonomik ve siyasi bağı sınırlandırmıyor, sınırlandırmayacaktır. Şüphesiz, ABD-Rusya/Çin arasında iplerin gerilmesinde ABD yanında yer alır, alıyor da. Ancak bu, bütün imkanlarıyla ABD'nin yanında yer almak anlamına gelmez. Bu konuda AB üyesi olan ülkeler arasında farklı görüşler var.

AB'nin ABD, Rusya ve Çin karşısında jeopolitik bakımından hiçbir şansı yok, olamaz da.

Doğu Avrupa-Ukrayna-Karadeniz-Gürcistan-NATO-ABD/Rusya:

Jeopolitik ağırlık merkezini Çin'e karşı Pasifik'e kaydıran Amerikan emperyalizmi, Doğu Avrupa ve Ortadoğu'dan bir kısım gücünü çekiyor. Ancak, çıkacağı alanlarda kontrolü sağlayabilmek için bu görevi hangi sadık uşaklarına vereceği henüz tam kesinleşmemiştir. Bu sadık uşaklar içinde Türkiye yok. Bunun olabilmesi için Türkiye, ABD'nin istediği eski Türkiye olmalıdır: Suriye, Libya ve Doğu Akdeniz'den çıkmak, Kıbrıs'da iki devletli yapıdan bahsetmemek, Rusya ile ilişkileri sınırlandırmak. Yunanistan'ın ABD tarafından askeri üsse çevir-

mesine ses çıkartmamak. Doğu Avrupa-Karadeniz-Kafkasya hattını tutmak, Rusya'ya bu hatta durdurmak! Bu durumda Baltık ülkelerinden Ukrayna'ya, oradan Karadeniz üzerinden Kafkasya'ya uzanan hattı Rusya'ya karşı savunmak NATO adına daha ziyade Türkiye'nin görevi oluyor.

Doğu Avrupa'da Rusya, Baltık ülkelerinden Ukrayna ve Karadeniz'e varan hatta durdurulmalıdır, Rusya doğu Ukrayna'da ayrılıkçı güçleri desteklemekten vazgeçmelidir.

AB, ister istemez bu bölgedeki çatışmanın içindedir. Polonya gibi bazı üye ülkeler açıktan ABD yanlısıdır. Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO'ya alınması için ABD, AB ve NATO üyesi ülkeleri sıkıştırarak, açıktan taraflı olmaya zorlayacaktır. Aynı taktiği Karadeniz'i NATO gölü yapmak, Montrö Anlaşması'nı zorlayan, delen askeri yığınak yapmak için de uygulayacaktır. Burada doğrudan hedef de Türkiye olacaktır.

Rusya'nın askeri gücünün bir kısmını bağlamak için ABD, Baltık ülkelerinden Kafkasya'ya uzanan bu hattı diri tutacaktır, bunun için elinden geleni yapacaktır.

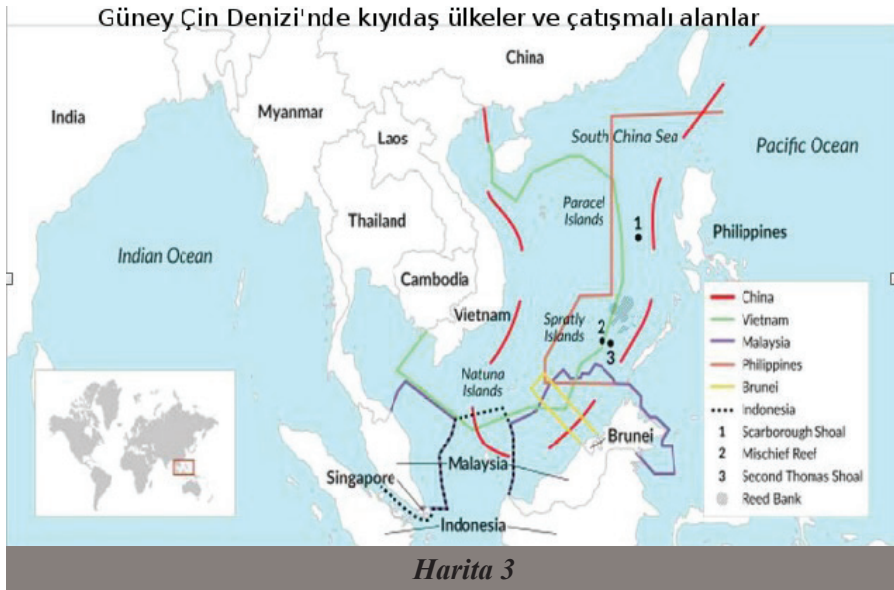
ABD-Rusya-Ortadoğu:

ABD bu bölgeden de çekiliyor, yerini ise Rusya dolduruyor. Ancak, Ortadoğu'da Türkiye ve İran da rekabet ediyor. Bu bölgede çatışmaların dinamiğinde bir eksilme, gerileme olmayacaktır.

Çin'in "Dokuz Çizgi" alanı-komşu ülkeler:

ABD ile Çin arasındaki Güney Çin Denizi'ndeki rekabet bir cümlede özetlenebilir: ABD, Çin'i denizden abluka altına almaya çalışırken Çin, ABD'yi bölgeden ötelemeye; Güney Çin Denizi ve Batı Pasifik'te kontrolü ele geçirmeye çalışmaktadır.

Güney Çin Denizi'nde çatışmalı alanlar ve kıyıdaş ülkeler (Harita 3):

Harita 3

Güney Çin Denizi, uluslararası deniz ticaret yolları ve enerji zenginlikleri bakımından oldukça önemlidir, stratejiktir. Çin, komşu veya burada hak iddia eden ülkelere sormadan çektiği “dokuz çizgi” sınıрыyla bu alana sahip çıkmaktadır. Yani Güney Çin Denizi’nin yüzde 90’ından fazlasına sahip çıkmaktadır. Hak iddia eden diğer ülkelerle anlaşmazlığı germektedir.

Çin’in Güney Çin Denizi’ndeki hak iddiası ve “dokuz çizgi” ile bu denizin yüzde 90’ının kendisine ait olduğunu açıklaması bir taraftan bu denize kıyıdaş ülkelerle ittifak kur-

“Bir kuşak bir yol” projesiyle Çin emperyalizmi, emperyalist yayılcılıkta emperyalizmin tarihinde şimdiye kadar görülmemiş yeni bir strateji geliştirdi.

masını engellerken, diğer taraftan da mevcut anlaşmaları yürütülemez hale getirmektedir. Çin’in bu tavırdan dolayı ASEAN (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği) filen ikiye bölünmüş durumdadır. ASEAN üyelerinden beşi (Brunei, Endonezya, Malezya, Filipinler ve Vietnam) söz konusu “dokuz çizgi” meselesinden dolayı Çin ile anlaşmazlık içindedir. Diğer beş üye (Kamboçya, Myanmar, Laos, Singapur ve Tayland) ise Çin’e karşı tavrı almaktan çekiniyor; Çin’in ticareti ve yatırımları durduracağından korkuyor.

Çin, harita 3’de gösterildiği gibi ABD tarafından “adalar

zinciri”yle kuzeyde Japonya ve Güney Kore’den, güneyde Singapur’a kadar denizlere serbest erişiminin sınırlandırıldığından, ABD’nin bölgedeki müttefikleriyle birlikte kendini kuşattığından hareket ediyor. Bu durumda Çin’in jeopolitik amacı bu sınırlandırmayı kırmak oluyor.

Güney Çin Denizi’ndeki hakimiyetinin önündeki en büyük engelin ABD donanması olduğunu Çin de görüyor. Bu deniz üzerine hakimiyet karşılıklı hamlelerle devam etmektedir, çatışma tehlikesi giderek artmaktadır.

Çin, Güney Çin Denizi’nde yapay adalar inşa ediyor, bu denize kıyıdaş olan ülkeler tarafından talep edilenler de dahil olmak üzere, bazı takımadalarda askeri gücünü arttırdı, arttırıyor; örneğin Vietnam ve Filipinler’in hak iddia ettiği Spratly Adaları’nda uçak pisti inşa etti ve Vietnam’ın da hak iddia ettiği Paracel Adaları’nda karadan havaya füzeler yerleştirdi. Bütün bunlar bir taraftan silahlanmayı hızlandırırken, Çin ile çatışmalı-çelişkili olan ülkeleri ABD’nin yanına itmektir.

Sonuç itibarıyla:

“Bir kuşak bir yol” projesiyle Çin emperyalizmi, emperyalist yayılcılıkta emperyalizmin tarihinde şimdiye kadar görülmemiş yeni bir strateji geliştirdi. Gayet “barışçıl”, sadece sermaye hareketi üzerinden söz konusu proje için stratejik görünen ülkelerde limanlar kiralamak, inşa etmek veya amaca uygun biçimde yenilemek, enerji (petrol, doğal gaz) sevkiyatı için boru hatları döşemek, telekomünikasyon ağları örmek; kı-

saca söz konusu ülkelerde altyapı kurarak veya yenileyerek Çin sermayesini dünya pazarlarına taşımaya çalışmaktadır. Tabii ki, bu sermaye ihracı sadece sermaye ihracı olarak kalmayacaktır. Çin sermaye ihracı kaçınılmaz olarak siyasi etkilemeyi, söz konusu ülkelerin siyasetinde söz sahibi olmayı da beraberinde getirecektir.

Emperyalizmin tarihinde şimdiye kadar İngiliz tarzı ve Amerikan tarzı yayılmacılık ve uluslararası bir düzen görmüştük. Şimdi de diğer ikisinden farklı bir yol izleyen Çin yayılmacılığı ve muhtemelen Çin'in

Bu jeopolitik boyunda Amerikan emperyalizminin başat amacı Rusya ve Çin'i dünya denizlerinden uzak tutmak, Avrasya karasına (kitasına) hapsetmektir.

damga vuracağı bir Çin tarzı uluslararası düzenle karşı karşıya kalacağız.

Çin emperyalizmi denizden kuşatılacağı endişesiyle "Bir kuşak bir yol" projesinin kara ayağını da deniz yolu adımlarına paralel olarak eş zamanlı geliştirdi, geliştiriyor. Mantık oldukça basit: Denizden kuşatılırsam karayolu ve demiryoluyla Rusya (Kuzey Koridoru), Orta Asya Türk cumhuriyetleri, Azerbaycan, İran ve Türkiye'ye üzerinden (Orta Koridor) Avrupa'ya bağlanırım. Çin'in Pakistan üzerinden denize (Hint Okyanusu) inme çabası da aynı amacı gütmektedir.

Çin, Latin Amerika ve Afrika'daki yatırımlarının ve bu yatırımlar üzerinden siyasi etkilemesinin boşa çıkartılmasını engellemek için denizden ablukayı kırmak zorunda olduğunu görmektedir.

Amerikan emperyalizmi rekabetin bu aşamasında istikrarsızlık ve güvensizlik kaynağıdır. Savunma durumundadır ve bunu NATO'daki ve başkaca müttefiklerine sormadan planlamaktadır. Meydan okuyan Çin, ABD'yi panikletmiştir. Amerikan jeopolitik aklı bu süreçte Çin ve Rusya ile sürekli gerginlik içinde olarak; bir taraftan müttefikler kazanarak, aynı zamanda Çin ve Rusya'yı yıpratarak yol almanın doğru olduğu görüşündedir.

Amerikan emperyalizmi, Çin'i denizden abluka altına almanın başarılı olması için deniz gücü üstünlüğünü devam ettirmek zorunda olduğunu bilmektedir.

Malakka boğazından geçerek Çin limanlarına sevk edilen günlük petrol miktarı 4 milyon varildir. Bu seviyatin durmasının ne anlama geleceğini hem ABD hem de Çin çok iyi biliyor. ABD bu sevkiyatı deniz ablukasıyla engellemeye çalışırken Çin de olası engelleme durumunda sevkiyatı karadan (boru hattı) sağlamak için "Bir kuşak bir yol" ile adımlar atıyor.

Kaosa neden olmayan hegemonya ve jeopolitik açılım olmaz. Bu nedenle ABD-Çin-Rusya arasında jeopolitik rekabet, yani siyasi, ekonomik, diplomatik, askeri alanlarda güç mücadelesi hibrid savaşlar, vekalet savaşları, yeni ittifak ilişkileri biçiminde devam edecektir; bu

süreçte çevrelenen çevrelemek için hamle yapacaktır. Bunların hepsi, karşılıklı yıpratmaya, güçten düşürmeye, vazgeçirmeye hizmet eden hamleler olacaktır. Bu hamleler istikrarsızlığı, savaşları kaçınılmaz kılacaktır.

Bu jeopolitik oyunda Amerikan emperyalizminin başat amacı Rusya ve Çin'i dünya denizlerinden uzak tutmak, Avrasya karasına (kıtasına) hapsetmektir. Karadeniz kıyısından öteye geçemeyen, Akdeniz'de sınırlı bir askeri (deniz) gücüyle kalmış bir Rusya; Güney Çin Denizi'ne hapsedilmiş bir Çin, ABD'nin istediği bir

Bu jeopolitik oyunda Amerikan emperyalizminin başat amacı Rusya ve Çin'i dünya denizlerinden uzak tutmak, Avrasya karasına (kıtasına) hapsetmektir.

Rusya ve Çin olacaktır. Amerikan emperyalizmi bu oyunu kendi lehine çevirene kadar devam ettirecek, böylece Çin ve Rusya'nın enerjisini tüketmeye çalışacaktır. Bu oyunu oynayabilmek için Amerikan emperyalizmi Çin ve Rusya'yı her alanda/bölgede veya çok alanda/bölgede sıkıştırmayacaktır. Buna gücü yetmez. Ancak, jeopolitik çıkarları bakımında Rusya ve Çin için önemli olan stratejik alanlara ağırlık verecektir. Bu nedenle Rusya'yı doğu Avrupa-Baltık ülkeleri-Ukrayna-Karadeniz-Gürcistan hattında sıkıştırmaya, Çin'i ise Pasifik'te Doğu ve Güney Çin Denizi'ne hapsedmeye çalışacaktır.

Doğu Avrupa-Baltık ülkeleri-Ukrayna-Karadeniz-Gürcistan hattında NATO en uygun araçtır. NATO üzerinden Karadeniz'i ısıtmasının, Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO'ya alınmasını gündemde tutmasının nedeni budur. Ancak, Ukrayna-Karadeniz-Gürcistan hattı Türkiye'siz tutulamaz. Bunu ABD bildiği gibi Rusya ve Türkiye de biliyor. Türkiye-ABD-Rusya ilişkilerinde bu cephe önemli bir rol oynayacaktır.

Çin'in denizden kuşatmak için yeni ittifakların (QUAD ve AUKUS) işlevsel olup olmayacağını, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki hak iddialarını kıyıdaş ülkelerle nasıl çözeceğini zaman gösterecektir.

Çin'in meydan okuması, Rusya'nın teslim olmaması, ABD'yi savunma konumuna itmiştir. Amerikan emperyalizmi mevcut hakimiyetini Çin ve Rusya'ya karşı her yolu deneyerek savunmak zorunda kalmıştır.

Özellikle Amerikan emperyalizmi başta olmak üzere klasik Batı dünyası hazmetmekte zorlandıkları bir Çin gerçeğiyle karşı karşıyadır. Çok rekabet merkezli dünya yeni ittifak ilişkileriyle üç kutuplu bir dünyaya doğru evrilmektedir: ABD, Rusya ve Çin arasındaki dünya hakimiyeti için rekabet uluslararası düzenin nasıl şekilleneceğini gösterecektir.

Geriye dönüşü olmayan bir jeopolitik oyun başladı. Rubicon geçildi!

Ancak emperyalizm her şeye muktedir değildir, tarih; sınıf mücadelesi, ulusal kurtuluş mücadeleleri, anti-emperyalist mücadeleleri bunu göstermiştir. 21. yüzyılın da kapitalizmin, dünya hakimiyeti için jeopolitik oyunların, baskı, faşizm ve sömürü-

nün yüzyılı olmaması için mücadele edecek sayısal bakımdan milyarlık bir ordunun olduğunu emperyalistler bilmeliler. Henüz büyük saldırılara geçmeseler de ülkesel bazda işçi sınıfı, emekçiler ve ezilenler baskı,

talan ve sömürüye karşı mücadelelerini sürdürüyorlar. Tekil ülkelerde ve bölgelerde dünya devriminin ateşleri tutuşturuluyor. Bu da emperyalistlerin korkusudur.

Hangi enternasyonalizm?

Veysel Güney

Ulus-devlet odaklı enternasyonalizmden komünal ve eşitlikçi bir enternasyonalizme doğru hareket eden enternasyonalizmi ayağa kaldırmanın (tabii çok geç değilse) zamanı geldi. Çünkü, faşizmin yükselişinin arifesinde İspanya iç savaşı İkinci Dünya Savaşı için neyse, yeni-muhafazakar statükonun çöküş çağında Filistin direnişi ve Rojava devrimi odur. Onların trajedisi de bizim olma riski taşıyor.

Lobicilik ve lojistik destek olarak enternasyonalizmin kökenleri

Enternasyonalist mücadelenin mekansal/siyasi birimi nedir? Kapitalist gelişmenin Avrosantrik (en dar anlamıyla) yorumuna göre the nation par excellence (ulus, çn.) birimidir.

İkinci (1889-1916) ve Üçüncü Enternasyonal (1919-1943) resmi kıtasal sosyalizmin örgütsel zirveleriydiler.

Her ikisi de, kapitalist emek sürecinin piramidal ve hiyerarşik modelini yansıtan piramidal ve aşırı merkezileştirilmiş bir aygıtın zirveleriydi. Kapitalist üretim, kökleri sanayi devriminden kaynaklanan üretim yönetimine dayanan temel modernleştirici paradigmaydı. Enternasyonaller de, devrimci deneyimlerin zirveleri değildi.

İkinci Enternasyonal, batılı ülkelerin işçi partileri kendi burjuvazi-

lerinin -başka bir deyişle kendi ulus devletlerinin güvenliği için- savaş bütçeleri lehinde oy kullandıklarında vurularak öldürüldü.

İkinci Enternasyonal partileri hala aynı misyonu sürdürüyorlar.

Üçüncü Enternasyonal'in mezar kazıcıları, Doğu Avrupa dışındaki işçi sınıfı partilerini lobi gruplarına dönüştüren "komünist partilerin adem-i merkeziyetçiliği"nin (1937) karar vericileriydi. Daha önce emperyalist zincirin "zayıf halkası" olarak görülen ulus-devletlerde devrimci müdahale yasaklandı. Enternasyonalizm, liderlerinin bir an önce ABD'yi ekonomik olarak "yakalamak" ve "gömmek" için çabalamaya başladığı Sovyetler Birliği'nin ulusal sınırlarını güvence altına almak için zincirlendi.

Dolayısıyla, sosyal kurtuluş bir ulusal ekonomik gelişme yolu olarak

düşünüldüğünde, enternasyonalist mücadeleyi örgütlemek için siyasi örgütleyicileri doğrudan işlevlendirmeye (örneğin bir yere göndermeye) gerek yoktu. Enternasyonalist çalışma, zaten kurumsallaşmış siyasi güçler için lobicilik ve lojistik desteğe indirgenmişti.

Sovyet liderliğinin İspanya’da (1936) cumhuriyetçi direnişi, Yunanistan’da devrimci mücadeleyi (1943) feda etmesinin nedeni budur. Birkaç trajediden bahsetmek gerekirse, Türkiye’deki (1920’lerden itibaren) Kemalist rejimin veya Arjantin’deki Videla’nın kirli savaş rejiminin (1976’dan 1981’e kadar) dolaylı ve çoğu durumda doğrudan desteklenmesi örnek verilebilir. Emekçi sol, komünist ve bazen ulusalcı kimi partilerin organizasyonunda farklı ülkelerde tutsak düşenler ile dayanışma veya idam edilen devrimcilerin anısına düzenlenen folklorik şöenler kültürel/duygusal bir teselli işlevi gördü. Bugün bu ritüelleri zaman zaman tekrarlıyorlar.

Bu enternasyonalizm geleneğini incelememiz gerekiyor.

Avrupa merkezli enternasyonalizm, aydınlanma realizmi ve sınır ötesi gerçekliğin pozitivist yorumundan kaynaklanan bir dizi uygulama ve fikirden ibarettir. Ulus-devlet sınırlarının belirli bir konfigürasyonu, uluslararası herhangi bir ilişki için referans teşkil eder.

“İlerici” ve hatta “Marksist” olması durumunda, enternasyonalist, çıkarları reel politik çerçevesinde belirlenen bir ulusun bir bölümü olarak halk ya da işçi sınıflarının bir bileşeni olmaktan başka bir şey değildir.

Uluslararası örgütlerin sonraki girişimleri, belirli siyasi mezheplerin yapılarıydı.

Sahada Enternasyonalizm

Etnik, dinsel, mezhepsel kırılmalar ile karakterize olan “Ortadoğu”nun değişken ve günlük ittifak ilişkileri, pragmatik işbirlikleri ve anlaşmaları, tehlikeli barış girişimlerinin gölgesinde Avrupa merkezli ve ulus-devlet odaklı enternasyonalizm geleneğinden gün geçtikçe kopan bir hareket var. Yani Kürt siyasi hareketi, “enternasyonalist mücadele” denilen şeyin

siyasi biriminin ulus-devlet değil, komün olduğunu düşünüyor.

Etnik arınmaların, soykırımların, sürgünlerin ve katliamların gerçekleştirdiği bir bölgede Kürt siyasi hareketi, dünyanın en büyük devletsiz ulusunun “bayrak bağımsızlığını” reddediyor. Halklar tarafından kendi kendini yöneten bir komünler konfederasyonunu arzuluyorlar. Kalvari dağına çımayı tercih ediyorlar.¹

Paris Komünü, komün hareketinin destansı doruklarından biriydi ama eşsiz değildi. Marx Almanya’da yaşadı, Fransa’ya geçti, Paris Komünü’nün yenilgisinden sonra İngiltere’ye sığındı. Marx, tüm bilgisini, “tarihi olmayan halklar” üzerine yapılan tüm çalışmaların sansürlendiği, küçültülen, sınıflandırılmış, yalnızca emperyalist sömürge devletlerinin resmi tarihlerine erişebilir kütüphanelerden aldı. Bugün bile İnkalar, Katharlar, Şeyh Bedreddin İsyani (1416) veya Mahabad Cumhuriyeti (1946), İran’daki şûralar, Rusya’daki mir toplumu hakkında British Royal Kütüphane’de bilgi edinmek mümkün değil.

Marksizm’in oluşumu ve gelişimi, başlangıçta entelektüel analitik alanda bir hareketti. Ancak bu hareket Hegel, Smith ve Ricardo üçgeninin sınırları içinde, aynı alana bir müdahaleyle ortaya çıktı. Toplumların gelişme yasalarının keşfi, Hegel’in sisteminden bir kopuş değil, Hegel paradigması içinde bir derinleşme anlamına gelir. Değerin keşfi,

Ricardo’nun analiz alanının tamamen dışına çıkararak değil, onun içinde derinleşerek ortaya çıkar.

Marx merkezden baktı, ki bu a priori Avrupa kıtasıydı ve dünyayı kapsamadı. Başka bir deyişle, Charles Darwin Avrupa’da kalsaydı, “Türlerin Kökeni”ni yazamazdı. Avrupa’ya sıkışıp kalmamaya karar verdiği için yazabilirdi.

Biri Avrupa merkezli “fabrika”nın ötesine geçtiğinde tarihsel özne olarak diğerlerini anlamaya başladı: “...Komün, (devrimci de olsalar) onu savunan savaşçıların sınırladığı bir alana ya da bölgeye indirgenemez: Komünarlar arasında örülmüş bir dizi bağlantı, siyasi örgütlenme araçları ve dayanışma bağları ve aynı zamanda dışarıya doğru yaydığı hareketler ve karşılıklı destekleyici ilişkiler aracılığıyla tanımlanır...”²

Güvenli enternasyonalizm ve saf Marksizm geleneğini sonlandırmak

Güvenli enternasyonalist kültür geleneği içinde, Londra veya Paris’ten Marksist entelektüel veya alternatif aktivist, ezilen halkları emperyalizmin entrikaları ve politikaları konusunda uyarır. Onlara sürekli öğretir. Yorumluyor, yargılıyor, geri kalmış insanları kınıyor. Yine, kurumsal Avrupa merkezli enternasyonalizmin benzersiz araçları olarak komünist ve işçi partileri, jeopolitik güçlerin güç oranını analiz etmek için her bir kaç yılda bir “yakınları” ile bir araya gelirler. Dahası, Ber-

¹ Peygamber İsa’nın omzunda taşıdığı haç ile işkenceler içerisinde çıkartıldığı dağ

² RAF üyelerinden mektup, Revolutionary Antifascist Front, Til Tamir, Rojava, 22 Kasım 2019

lin ya da Paris'teki ana akım beyaz feministler, Rojava'da cinsiyet özgürlüğü ve eşitliği için her gün ölen üçüncü sınıf kız kardeş savaşçılarına göz yuman yataкта zıplayan “üç bilge maymun”u oynuyor. Rojava, 2014-2019 yılları arasında Batı'daki sivilleri terörden, fanatizmden, selefi cihatçılıktan, köktendincilerden (ne dersiniz deyin) korudu ama kalenin ufkunun ötesinde uzak bir ülke olarak kalmalı! Görünüşte dokunulamayacak kadar soyut.

Kurumsal sol hareketlerin, sendika aristokrasisinin ve komünist partilerin yanı sıra ana akım alternatif grupların ve sivil toplum örgütlerinin bürokrasisinin gözünde “orta doğu”daki devrimci hareketler asla yeterince medeni, tamamen demokratik, liberal veya sosyalist değildir. Dolayısıyla, bir avuç çığır açan enternasyonalist kadın ve devrimci dışında, herhangi bir Kürt savaşçı, İranlı kadın veya Filistin direnişçisi güvenilmezdir. Bazı bağlamlarda, yerel veya emperyalist güçler tarafından maniple edilmedikleri takdir-

de sosyal ve politik geri kalmışlığın kurbanları olurken, bazı bağlamlarda folklorik dramatik olaylarda rol oynayabilirler.

Böylece orta sınıf beyaz solcuları, belirli bir kelime dağarcığı ve hatta jargon (yani insanların kendilerini tanımladıkları ve gruba ait olduklarını gösterdikleri bir dil) geliştirerek başkaca insanları dışladığı gibi anlamayı da daha zorlaştırır.

Evrensel Avrupa merkezli enternasyonalizm projesi, insanlığa yeni bir üst özgürleştirici kimlik sunarken, analitik çıkış noktası olarak (burjuvazinin egemen sınıf olduğu) verili burjuva ulusları değil, onların proleter sınıflarını aldı. Ancak bu sınıflar ve kurumsal sol, modern kapitalist düzenin yararlı bileşenleri haline geldiklerinde, sömürgeleştirilmiş halklara sırtlarını döndüler. Ulus-devlet odaklı enternasyonalizmden komünal ve eşitlikçi bir enternasyonalizme doğru hareket eden enternasyonalizmi ayağa kaldırmanın (tabi çok geç değilse) zamanı geldi. Çünkü, faşizmin yükselişinin

arifesinde İspanya iç savaşı İkinci Dünya Savaşı için neyse, yeni-muhafazakar statükonun çöküş çağında Filistin direnişi ve Rojava devrimi olur. Onların trajedisi de bizim olma riski taşıyor.

Enternasyonalizm, devrimcileri mükemmel olmayan, Avrupa klişelerinin günlük kültürel kodlarıyla zorunlu olarak uyumlu olmayan ve bazen rahatımız için korkutucu olan başka insanları anlamaya başladığı yerde başlar. Bu nedenle Rojava'da dünyanın herhangi bir yerinden çok daha fazla binlerce Anadolu, Ermeni, Yunan, Avrupalı, Kuzey Amerikalı, Avustralyalı, Afrikalı, Kafkasyalı, Kürt, yezidi, Arap ve Türkmen ile birleşti.

Bir kez olsun son sözü onlar söylesin:

“...Bu nedenle, devletlerin kendilerinin özerk hale gelen küresel

bir savaş makinesinin parçalarından başka bir şey olmadığı bir dünyanın boşluklarında sağlam duruyoruz ...”³

“...Şurada burada, yıkıntıların ve öfkenin ortasında, kapitalizmin soğukluğu ve korkunç tekdüzeliğinden var olma ve onu kırma erdemine sahip, kusurlu ve saf olmayan devrimci deneyimler doğar. Başka bir şeyi deneyimlemek isteyen bizler için buna hararetle katılma yeteneği, enternasyonalizm için büyük bir meydan okuma sunuyor. Bu açıdan bakıldığında Rojava, şüphesiz son yılların en başarılı deneyimi olmaya devam ediyor. Yatay dayanışmalar arasında bir mücadele topluluğu yaratmanın fizibilitesi somuttur...”⁴

“...Enternasyonalist dayanışma için bir mücadele yürütmüyoruz, devrimin her eve girmesi için halkların siper yoldaşlığını yaratıyoruz...”⁵

³ İbidem

⁴ İbidem

⁵ Bayram Namaz, MLKP Rojava Temsilcisi, Serekaniye'de 23 Mart 2019'da ölümsüzleşti

Sudan Devrimi'nin ikinci perdesi*

Sara Abbas

Darbeye karşı örgütlenmenin temel aktörü, internet olmamasına rağmen, etkin bir şekilde seferber olan mahalle direniş komiteleri oldu. Darbeden saatler sonra, Hartum'un büyük bir kısmı -Sudan'da denenmiş ve test edilmiş bir taktikle- barikatlarla donatıldı. Barikatlar esnek bir şekilde kullanılıyor, trafiğe izin vermek için zaman zaman kaldırılıyor ve sokak protestoları gibi herhangi bir tehlike yaklaştığında yeniden kuruluyor veya genişletiliyordu. Barikatları inşa eden gençler, ordu ve paramiliter RSF'nin şiddet tekeli ile doğrudan yüzleşmek yerine, onlarla kedi fare oyunu oynuyordu.

25 Ekim 2021 Pazartesi gününün erken saatlerinde Sudan ordusu bir kez daha en iyi bildiği şeyi yaptı: bir darbe düzenledi, radyo kanallarını ele geçirdi, başbakanı tutukladı, hükümeti feshetti ve olağanüstü hal ilan etti.

Bu, iktidarı ele geçirme eylemi, Sudan'da Aralık 2018'deki kitleli ayaklanmalarla başlayan, Nisan 2019'da Ömer El Beşir'in İslami askeri diktatörlüğünün düşüşüyle sonuçlanan ve sonrasında devam eden devrimci sürecin son bölümüydü. Sudan'da "Aralık Devrimi" olarak bilinen ayaklanmaların ardından rejim tamamen çökmemiş daha ziyade ordu ile Özgürlük ve Değişim Güçleri

(FFC) olarak anılan sivil siyasi güçler arasında huzursuz bir güç/yetki paylaşımı düzenlemesi getirmişti. Bu son darbe şimdilik en azından bu düzenlemeye son vermiş oldu.

Son iki yılda ülkedeki siyasi uzlaşmanın en önemli aracı, Ağustos 2019'da imzalanan anayasal belge oldu. Bu belge, görünüşte yeni hükümetin Sudan ekonomisini çöküşün eşiğinden geri getirecek, barışı sağlayacak, yolsuzlukla mücadele ve adaleti sağlama yeteneğine sahip yeni kurumlar inşa edecek, yeni ve kalıcı bir anayasa ve güvenilir seçimlerin önünü açacak bir geçiş dönemini anlatıyor.

* <https://www.rosalux.de/en/news/id/45383/the-sudanese-revolutions-second-act>'da yayınlanan yazılı Ümit Çağdaş MT için çevirdi.

Kolunda, göstericilerin Devlet Başkanı Ömer el-Beşir ve hükümetinin istifası talebini simgeleyen "Sadece Düş" yazan Sudanlı bir kadın. (CC BY-SA 4.0, Wikicommons/Ola A. Alsheikh)

Afrika Birliği'nin aracılık ettiği ve Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler dahil olmak üzere uluslararası aktörler tarafından desteklenen belge aynı zamanda Hızlı Destek Kuvvetleri'ni hükümetin en üst seviyelerine entegre etti. El-Beşir'in himayesi altında oluşturulan (ve sözde, orduya bağlı olan) paramiliter bir grup olan RSF, esas olarak Darfur'daki savaşla ün salmış soykırımcı Canjaweed milislerinden oluşturulmuştu. Anlaşma, soykırımcı RSF'ye, lideri Mohamed Hamdan Dagalo (Hemedti olarak bilinir) aracılığıyla 2019'da kurulan (ve bileşiminde Özgürlük ve Değişim Güçleri/FFC ile ordunun da bulunduğu) Sudan Egemenlik Konseyi'nde bir pozisyon sağladı.

Bu yılın başlarında konsey, Geçiş Hükümeti ile bir barış anlaşması imzalayan silahlı hareketlerin üyelerini

de içerecek şekilde genişletildi. Kurulduğundan bu yana Konsey, başında Abdel Fattah al-Burhan ile vekillik rolünü üstlenen Hemedti'nin dâhil olduğu ordu tarafından yönetiliyordu. Ancak anayasal belgeye göre liderliği belli bir süre sonra sivillere geçecekti. Anlaşma ile ayrıca, 2019'da FFC tarafından seçilen bir başbakan olan ekonomist Abdullah Hamduk'un liderliğinde çoğunluğu sivil bir kabine oluşturuldu.

Anlaşmayı takip eden iki yıllık "geçiş süreci" çalkantılı geçti. Protestolar, sadece Ömer El Beşir'in savaş için hedef aldığı Darfur bölgesinde değil, şiddetin yoğun olarak devam ettiği – özellikle doğu Sudan gibi- bölgelerde hiç durmadı. Ülke yönetimini elinde bulunduran FFC-Ordu-RSF bileşimli karmaşık yapıya 2020 yılında hükümet ile ülkedeki farklı silahlı hareketler arasında müzakereler sonucu

imzalanan ve Juba Anlaşması olarak bilinen anlaşmanın tarafları da dahil edildi. Bu yeni güçler de diğerleri gibi devlet yönetiminde yer alma talebindeydiler.

Neredeyse boş bir hazineyi devralan Başbakan Hamduk, çabalarının çoğunu, Sudan'ı ABD Devlet Terörizm Sponsorları Listesi'nden çıkarmaya; ülkeyi, uluslararası ekonomik düzenle daha uyumlu hale getiren ve borçların hafifletilmesine daha da yakınlaştıran büyük ölçüde neoliberal bir yaklaşım izlemeye odakladı. Bununla birlikte, Sudan'daki, özellikle başkent Hartum/ merkez ile marjinalleştirilmiş, kaynak açısından zengin/çevre bölgeler arasındaki köklü eşitsizliği gidermek için çok az şey yaptı. Devrimin ardından, El Beşir rejiminin temel unsurlarından biri olan enflasyon yeni baş döndürücü boyutlara ulaştı (BM'ye göre Mart 2021'de yüzde 304). Bu, çoğu Sudanlı için (devrimi ateşleyen protestoların tetikleyicisi olan) hayat pahalılığını daha da dayanılmaz hale getirdi.

Darbeye Giden Yol

Darbeden haftalar önce ülkede tansiyon yüksekti. Kasım ayı yaklaşırken, ordunun Egemenlik Konseyi liderliğini sivillere devretmesi için son tarih belirmişti. Ordudaki kıdemli askerler, Özgürlük ve Değişim Güçleri'ne (FFC) ve Hamduk'un kabinesine, onları ülkeyi kötü yönetmekle suçlayarak, açıkça saldırmaya başladılar.

Sokaklar, ordunun giderek artan saldırgan tutumuna kitle seferberliği ile yanıt verdi. 1964 Devrimi'nin yıldönümü olan 21 Ekim 2021'de, sivil yönetimi desteklemek için ülke genelinde milyonlarca insan alanlara çıktı.

Orduya verilen mesaj açtı: krize, çatışmaya ve açlığa hatta hükümetin sivil bileşeninden de memnuniyetsizliğine rağmen, Sudan halkı demokratik bir geçişe sıkı sıkıya bağlı olacak ve askeri yönetime kararlı bir şekilde karşı çıkacaktır.

Sadece dört gün sonra, ülkeyi iç savaştan kurtarmak ve 'devrimin gidişatını düzeltmek' bahanesiyle askeri darbe gerçekleşti. Darbecilerin bu –sözde, devrimi kurtarma- söylemi, 1964 ve 1985'te askeri diktatörlükleri deviren fakat devam eden birkaç yıl içinde yeniden askeri darbelerle karşı karşıya kalan Sudanlılar için elbette çok tanıdıktı.

Ordu, iktidarı ele geçirmenin bir aracı olarak interneti kesti ve iletişimi kesintiye uğrattı. Başbakan Hamduk ile merkezi ve eyalet hükümetlerinin birkaç üyesini gözaltına aldı, kabineyi ve Egemenlik Konseyi'ni feshetti, El Beşir rejimiyle bağlantılı tanınmış İslamcılar hapishaneden salıvermeye ve rejim üyelerini kamu hizmetine geri döndürmeye başladı.

Toplu Sivil İtaatsizlik

25 Ekim'in erken saatlerinde darbe haberleri yayılırken, 2019'da devrime öncülük eden (çoğunlukla beyaz yakalı) meslek ve ticaret birliklerinin çatı örgütü olan Sudan Profesyoneller Derneği (SPA) dâhil, çeşitli sivil toplum örgütleri orduya karşı toplu sivil itaatsizlik çağrısı yapmaya başladı. Ordunun o zamandan beri yürüttüğü sistematik korkutma ve teröre rağmen, sivil itaatsizlik kampanyası güçlü bir şekilde devam etti.

Darbeye karşı örgütlenmenin temel aktörü, internet olmamasına rağmen,

etkin bir şekilde seferber olan mahalle direniş komiteleri oldu. Darbeden saatler sonra, Hartum'un büyük bir kısmı -Sudan'da denenmiş ve test edilmiş bir taktikle- barikatlarla donatıldı. Barikatlar esnek bir şekilde kullanılıyor, trafiğe izin vermek için zaman zaman kaldırılıyor ve sokak protestoları gibi herhangi bir tehlike yaklaştığında yeniden kuruluyor veya genişletiliyordu. Barikatları inşa eden gençler, ordu ve paramiliter RSF'nin şiddet tekeli ile doğrudan yüzleşmek yerine, onlarla kedi fare oyunu oynuyordu. Barikatlar elbette fiziksel bir çatışma aracı olmaktan çok daha fazlasıydı: orduyu, RSF'yi, polisi ve güvenlik güçlerini onamayı ve onların dizginlerinden boşalarak hayata müdahale etmelerini ret etmeyi sembolize ediyordu. Birimleri, "thatchers" olarak adlandırılan kamyonetlerde dolaşan RSF'ye özellikle büyük bir kin duyuluyordu.

Yaygın grevler ve nüfusun çoğunluğunun genel olarak çalışmayı reddetmesinin de başka bir tür "barikat" oluşturduğu söylenebilir. Darbenin ilk gününde ilk grev bankacılık sektörün-

deki işçiler tarafından yapıldı. Doktorlar, demiryolu işçileri ve öğretmenler de dâhil olmak üzere diğer sektörler de kısa sürede buna katıldı. Diplomatlar da darbeyi reddettiler ve çok sayıda Sudan büyükelçisi darbecileri tanımayı reddettiklerini açıkladılar. Daha sonra, darbeye karşı olduklarını beyan ettikleri için Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı darbeci General Abdulfettah el-Burhan tarafından "kovulanlar" arasına Sudan'ın AB, Çin, Fransa ve ABD büyükelçileri de girdi.

Sendikaların gücünü ve bağımsızlığını yeniden inşa etmek için çalışan Sudan İşçi Sendikalarının Restorasyonu için İttifak (SWARTU) gibi gruplar, küresel işçi hareketine dayanışma çağrısında bulundu. En son, özel ve kamu sektörlerindeki 30 sendikadan oluşan Sendikalar İttifakı da toplu sivil itaatsizlik çağrısında bulundu.

General Burhan liderliğindeki ordu ise, sendikaları yasaklamaktan, kitlesel sivil itaatsizlik çağrısına katılan veya darbecilerin emirlerine uymayı reddeden personeli tutuklamaya ve görevden almaya kadar işçi hareke-

tine bir dizi saldırıyla karşılık verdi. Önlemlerin amacı iki yönlü görünüyordu: işçilerin örgütlenme olanağını ve darbeyi reddetme eğilimini kırmak.

Petrol ve gaz sektöründeki işçiler de hedef alındı. Petro-Enerji E&P Sendikası Hazırlık Komitesi'nce 5 Kasım'da yapılan açıklamada, darbecilerin ordudaki ve Enerji Bakanlığı'ndaki ajanları tarafından bu sektördeki işçilere yönelik bir şiddet kampanyası başlatıldığı belirtildi. Sudan Petrol Şirketi Sudapet'in binaları ve Hartum'un kuzeyindeki, önemli bir petrol rafinerisi olan, Al-Jili istasyonu güvenlik güçleri tarafından basıldı. Kurumun iki çalışanı, Sudapet Başkan Vekili mühendis Fadl Abochouk ve PetroEnergy P&E Sendikası Hazırlık Komitesi Başkanı mühendis Mohamed Abdel Basset tutuklanarak bilinmeyen yerlere götürüldü. Diğer birkaç çalışan keyfi olarak işten çıkarıldı.

7 Kasım'da çok sayıda öğretmen genel grev ilan ederek Hartum Eyaleti Eğitim Bakanlığı binalarının önünde nöbet tuttu. Protesto eyleminde, darbe ile birlikte darbe sonrasında El Beşir rejimi üyelerinin kurumlara yeniden atanması kınandı. Bu eyleme katılan grevcilerin birçoğu tutuklandı, gözaltına alınan öğretmen sayısı en az 119'a yükseldi.

Milyonların Eylemi

30 Ekim'de internet kesintisine rağmen mahalle direniş komiteleri önderliğindeki sivil gruplar büyük protestolar düzenledi. Batı medyası eyleme yüz binlerce kişinin geldiğini bildirse de görgü tanıkları eyleme milyonların katıldığını iddia ediyordu. Örneğin başkent Hartum'da büyük tek bir

protesto gösterisi olması beklenirken, ordunun, protestocuların bir araya gelmesini önlemek için şehri üçe bölen Nil nehrinin kolları üzerindeki köprüleri kapatması üzerine üç ayrı çok büyük gösteri yapıldı.

Sudanlı Doktorlar Merkez Komitesi'ne göre, o gün çok sayıda protestocu vurulmuş, 25 Ekim'den bu yana öldürülen göstericilerin toplam sayısı 15'e ulaşmıştı. Komite, Hartum dışındaki bölgelerle iletişim sınırlı olduğu için gerçek rakamın daha yüksek olabileceği konusunda uyarı yapmıştı.

Hartum'da solcu bir aktivist olan Muzan AlNeel, 21 Ekim'deki Milyonların Yürüyüşü eylemi ile 30 Ekim gösterisi arasında sloganlardaki belirgin değişime dikkat çekti ve sloganların daha keskin bir şekilde ordu karşısı içeriğe büründüğünü belirtti. Bu, son aylarda kamuoyundaki daha belirgin bir değişimin göstergesidir: 2019 yazında eskiden radikal bir yaklaşım olan - ordunun tamamen ve derhal iktidardan uzaklaştırılması talebi - bugün milyonlarca kişi tarafından benimsenen ana akım bir tavır haline geldi.

Direnış Komiteleri Sokakları Yönetiyor

Ülke geneline yayılmış ve çoğunlukla mahalle düzeyinde örgütlenmiş direniş komiteleri Sudan'daki devrimci hareketi anlamanın anahtarı olsa da, ülke ile ilgili uluslararası basında yer alan haberlerde neredeyse tamamen yoklar. Sudan'lı gazeteci Muzan Alneel'in yakın zamanda yazdığı gibi: "Sudan Profesyoneller Derneği (SPA), 2019 yılında (2013 protestoları sırasında oluşturulan) taban komite-

lerinin daha önceki deneyimlerinden yararlanarak mahalle direniş komitelerinin oluşturulması çağrısında bulundu. Komiteler, 2019'daki ayaklanmanın başkahramanları oldular ve sahada protesto gösterileri organize eden etkili çalışmalar yürüttüler. Mart 2019'da bir günlük grevi ilan etmeden hemen önce, SPA, belirli kurumlar içinde grev komiteleri veya direniş komiteleri kurulması çağrısında bulunmuştu. Bununla birlikte, bu komitelerin eylemlerinin kapsamı, sahadaki direnişle sınırlı kaldı: komitelerin rejimi devirmek için sokak düzeyinde çalışması gerektiği, siyasi liderliğin ise kendisini yeni bir hükümet hazırlamaya ve El Beşir rejiminin düşüşünün ardından yapılacak düzenlemelere adanmaları konusunda üstü kapalı bir kamuoyu konsensüsüne varılmıştı.”

Komitelerin ordu/RSF ve rejim kilitlerinin şiddetini savuşturmakla uğraşmanın yanında FFC'nin onları kendi bünyesine katma girişimlerine karşı koymakla da uğraştığı son iki yıl, taban liderliğinin nasıl ortaya çıkabileceğine dair bir laboratuvardan başka bir şey olmadı. Komitelere ve protestoculara yönelik saldırılar devam etti. Aynı zamanda, rejimin şiddetinin boyutuyla ilgili korkunç işaatlar ortaya çıkmaya devam etti. Skandallar arasında, bazılarının, devrim sırasında kaybedilerek öldürülenlere ait olduğu düşünülen toplu mezarlar ortaya çıkarılması ve morglarda yığılmış ve çürüyen cesetlerin bulunması da vardı. Ayrıca, Sudanlı Bahaa el-Din Nouri'nin 2020'de kaçırılıp öldürülmesinden sonra, RSF'nin kendi özel gözaltı merkezlerini işlettiği ortaya çıktı. Toplulukların çektiği acıların

ve daha iyi bir yaşam umutlarının ön saflarında yer alan direniş komiteleri, bazı alanlarda koordinasyon organları oluşturarak kendilerini daha da örgütlediler.

Devrim sırasında geniş destek ve hayranlık toplamasına rağmen, komiteler 2019'da SPA/FFC'nin ikinci kemanını oynadılar, henüz başka türlü davranacak kadar olgun veya kendinden emin değillerdi ve FFC tarafından üst düzey karar alma süreçlerinin dışında tutuldular. Bugün, komiteler artık sadece takip etmekle yetinmiyor. Darbeden bu yana, Büyük Hartum'un (Hartum, Kuzey Hartum ve Omdurman'daki komiteleri temsil eden) üç direniş koordinasyon komitesi ortak taleplerde bulundular. Bu talepler SPA, çeşitli sivil toplum kuruluşları, Sudan Komünist Partisi ve bazı sendikalar tarafından da desteklendi. Komitelerin duruşu şu sloganla özetleniyor: “[Orduyla] ortaklık yok, müzakere yok, uzlaşma yok.” Daha özel olarak, aşağıdaki talepleri öne çıkarıyorlar:

Askeri darbenin ortadan kaldırılarak tüm yetkinin sivillere devredilmesi.

Askeri Şura'nın tüm üyelerinin askeri darbeye teşebbüs suçlamasıyla acilen yargılanmak üzere yargıya teslim edilmesi.

Askeri Konsey üyelerinden ve Güvenlik Komitesi üyelerinden herhangi biriyle diyalog veya müzakere yapılmaması ve yabancı güçlerin herhangi bir müdahalesinin reddedilmesi.

Tüm silahlı milislerin dağıtılması ve belirli bir süre içinde ülkenin sınırlarını ve halkın özgürlük, barış ve adalet haklarını korumayı amaçlayan ulusal bir doktrine uygun olarak ulusal bir silahlı gücün yeniden yapılandırılması.

Ordu ve polis gibi tüm silahlı unsurların siyasi süreçlerden tamamen kesin olarak çıkarılması ve ordunun siyasal tavırlarının suç olarak tanımlanması.

İlgili mesleki ve akademik kurum ve oluşumların gözetiminde, belirli bir süre içinde sivil düzene geçiş sürecinin tüm yapılarının oluşturulması.

Sudan devletinin, tüm ekonomik, siyasi ve güvenlik alanlarındaki kararlarda tam egemenliğinin sağlanması.

Şunu belirtmek önemli: darbe sadece komitelerin gelişimini hızlandırdı - bir büyüme sürecine soktu ve en azından Hartum'da, birbirlerine daha da yakınlaştırdı. Koordinasyon görevine yeni bir aciliyet kazandırdı ve sadece neyin mümkün ve kabul edilebilir olduğu konusunda değil, aynı zamanda komitelerin hangi yönetim yapısını benimsemesi gerektiği konusunda iç tartışmaları ön plana çıkardı. Aynı dönem başkentteki bazı komiteler sözcülerini açıklayarak, açık ve görünür bir şekilde kendilerini ifade etme ihtiyacını ne kadar ciddiye aldıklarını gösterdi.

SPA ve komiteler arasındaki rol değişimi de dikkat çekicidir. Komiteler iki yıl önce, ülkenin çoğunda olduğu gibi, SPA'nın öncülük ettiği Özgürlük ve Değişim Bildirgesi etrafında toplanmışlardı. Anayasal belgeyi kabul etmekte isteksiz olmalarına rağmen, bu ulusal meseleyi SPA ve onun daha geniş koalisyonu olan FFC'ye bırakmışlardı. SPA içindeki iç bölünmeler ve SPA'nın 2019'da desteklediği ve müzakere sürecine dâhil olarak destek verdiği anayasal belgenin uygulanmamasından kaynaklanan kamuoyu hayal kırıklığı SPA'nın eskisi kadar etki-

li olamamasına neden oldu. Darbeden bu yana, SPA, birleşik bir siyasi sözleşmenin temelini oluşturabileceğini umarak devrimci organlara tartışma için bir teklif sundu.

Ülke geneline yayılmış olan direniş komiteleri elbette oldukça çeşitlidirler ve belirli talepler üzerinde anlaşsalar da, buldukları alan ve bölgelelere bağlı olarak farklı sınıf çıkarlarını temsil etmeleri muhtemeldir. Buna ek olarak, başkent Hartum komiteleri, iktidar koltuğuna coğrafi ve tarihi yakınlıkları nedeniyle çok daha fazla görünürlüğe ve "ses"e sahiptir. Ulusal bir platform açısından bakıldığında şimdilik - özellikle internet kesintisi nedeniyle - başka yerlerdeki komitelerin çok azı kendilerini ifade edebilecekleri ortamlarda varlık gösterebiliyor.

Son olarak, bugün, Sudan üzerine, direniş komitelerinin öncü rolünü vurgulamadan yapılan hiçbir analiz durumu doğru ve hakkını verecek bir şekilde açıklayamazken, bu komitelerin bir boşlukta var olmadıklarını anlamak da çok önemlidir. Aksine, talep temelli kuruluşlardan sendikalara, feminist ve kadın gruplarına, öğrenci hareketine ve ülke içinde yerlerinden göçertilmiş insan gruplarına kadar çok sayıda akımın ve siyasi oluşumun ortaya çıktığı, yeniden ortaya çıktığı ve birleştiği bir bağlamda gömülüdürler. Hal böyle olunca, bu büyük toplamdan bir aktörü çıkararak ve onu sınırlı bir anlayış üzerine koyan herhangi bir analiz yetersiz kalacaktır. Aksine, devrimci potansiyel açısından en önemlisi Sudan'daki (daha geniş, daha yoğun ve daha karmaşık hale gelen) ilişkiler ağıdır.

Statükoya Dönüş mü?

Şu anda sokaklarda olan iki ana slogan, “Geri dönmek imkânsız!” ve “Kahrolsun kan ortaklığı!”, Sudan’daki ruh halini özetliyor. “Kan ortaklığı” Burhan ve Hemedti arasındaki anlaşmayı vurgulasa da, hala ekonomiyi ve güvenlik servislerinin bazı kısımlarını kontrol eden rejimin karanlık kalıntıları ve onlara teknik bilgi ve fon sağlayan bölgesel ve uluslararası müttefiklerini de kapsıyor. Rusya, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi devletler, Sudan askeri yönetimine ne kadar yatırım yaptıklarını gösterdiler.

Almanya ve ABD (ve onun “troyka” ortakları Norveç ve Birleşik Krallık) liderliğindeki uluslararası toplum çoğu darbeyi kesin olarak kınamış ve diğerlerinin yanı sıra Almanya ve Dünya Bankası Sudan’a yardımları askıya almış olsa da, uluslararası toplum, anayasal belgeyi ve onunla birlikte 25 Ekim öncesi statükoyu kurtarmaya yatırım yapıyor. Bu pozisyon iki varsayıma dayanıyor: darbe öncesi anayasal anlaşmanın işe yaradığı (az

ya da çok) ve sadece darbe tarafından bozulduğu ve fakat ordunun Sudan’da istikrarı sağlamak için gerekli olduğu ve bu nedenle tamamen dışlanamayacağı.

Sorun şu ki, anayasal belgeyle temsil edilen siyasi çözüm, baştan beri derinden kusurluydu. Ordunun siyasetteki baskın rolünü ortadan kaldıracak, RSF’yi meşrulaştırmaya çalışmak yerine yaşanan sorunlardan dolayı sorumlu tutacak herhangi bir mekanizmanın olmaması, ülke yönetimindeki çelişkileri derinleştirmekten başka bir işe yaramadı. Başka bir deyişle, sorunları çözmekten çok onlarla yüzleşmeyi geciktirdi. Protestoculara, ordunun ve RSF’nin kademeli olarak iktidardan düşürüleceği ve ülke kaynaklarının yok edilmesinden ve yağmalanmasından sorumlu olanların yargılanacağına dair güvence verilmişti.

Anlaşmanın orduya Savunma ve İçişleri Bakanlıklarının kontrolünü vermesi ve RSF’yi orduya paralel bir varlık olarak meşrulaştırması, güvenlik hizmetlerinde herhangi bir reform

girişiminin başarısızlığa mahkûm olacağı anlamına geliyordu. Bu, anayasal belgede orduya karşı bir denge unsuru olarak tasavvur edilen kurumların hiçbir zaman varlık gösterememesi gerçeğiyle daha da kötüleşiyordu: Geçiş Yasama Konseyi, Anayasa Mahkemesi ve bağımsız komisyonlar etkisiz veya eksik kalıyordu.

Rejimin üst düzey ekonomik suçlarını takip etmek ve belgelemekle görevli bazı komiteler bir miktar ilerleme kaydederken, diğer çabalar çok ileri gidemedi. Belki de bunların en önemlisi, Hartum'da Askeri Genel Komutanlık önündeki kitlesel oturma eyleminin vahşice dağıtıldığı 3 Haziran 2019 katliamını araştırmak üzere iki yıl önce kurulan komitedir. İnkilapçı: Protestocuların çoğu orduyu ve RSF'yi, özellikle de RSF'yi katliamın faileri olarak gösterse de, bu iki kurumu kontrol eden kişiler zaten geçiş hükümetinin en üst düzeylerinde bulunuyorlardı. Komite ise bulgularını henüz yayınlamadı.

Bu kümelenme, Hemedti ve Burhan'ın Egemenlik Konseyi'nin başında yalnızca güç savaşı verdikleri ve Sudan'ı bağımlı bir devlete dönüştürmeye yönelik El-Beşir projesini sürdürmek için derin cepleri ve kazanılmış çıkarları olan uzun bir yabancı destekçi listesi biriktirdikleri anlamına geliyordu. İki adam, müttefik olsalar da, aynı zamanda, çıkarları çeliştiğinde ilişkilerini potansiyel olarak hemen tüketebilen rakiplerdir.

Bundan Sonra Ne Olacak?

Bundan sonra ne olacağını tahmin etmek zor. Sahadaki durum 2019'dan bu yana önemli ölçüde değişti ve eski

reçetelerin şu anda işe yaraması pek mümkün değil - aslında hiçbir zaman işe yaramadı. Ayrıca, Sudan halkının sürece, özellikle de yukarıda ana hatlarıyla belirtilen "temel çelişkileri" ele almayan herhangi bir sürece güvenmesi pek olası değildir. Başbakan Hamduk (o sırada ev hapsinde tutuluyordu) ordunun kukla başbakan olma girişimlerine çok direndi. Bu onun güveni yeniden inşa etmesine ve kamuoyunda yeniden yükselmesine izin verdi.

Ancak Hamduk'un orduyu reddetmesi, devrimci bir yolu benimsemekle aynı şey değildir. Devam eden gayri resmi müzakereler yoğun, ancak pek ilerlemiyor. FFC, orduyla ancak Hamduk ve diğer tutukluların serbest bırakılması ve görevlerine iade edilmesi durumunda pazarlık yapacağını belirtti. Ordu şimdiye kadar anlaşmaya yanaşmadı ve hatta geçen hafta Burhan başkanlığındaki ve askeri, RSF, bazı silahlı hareketler ve El Beşir rejiminin eski yüzlerinden oluşan yeni bir yönetim konseyi ilan ederek pozisyonunu sağlamlaştırdı. Müzakereler resmi olarak devam ederse, FFC'nin bazı hiziplerinin ordu için "yumuşak bir iniş"e yanaşabileceğini bekleyebiliriz. 2020'de FFC ile yollarını ayıran SPA gibi grupların aynı fikirde olması pek olası değil ve direniş komiteleri ve diğer birçok devrimci organ müzakereleri tamamen reddediyor.

Şu anda bir anlaşma olası görünmüyor. Ancak önümüzdeki aylarda ulaşırsa, bunun öncelikle sokağa anlatılması gerekecek. Sosyolog Sarah Dawi kısa süre önce, kendi ifadesiyle "rıza üretme" sürecinin çoktan başladığını ve devrimci hareketin bununla

doğrudan yüzleşmeye hazır olması gerektiğini savundu. Devrimcilerin rızasını almak bu sefer 2019'a göre daha da zor olacak. Direniş komiteleri Hamduk'un özel görüşme davetini zaten reddettiler ve müzakere etmeyeceklerini, bunun yerine halkla mitingler düzenlemekten mutlu olduklarını söylediler.

Devrimci mücadelenin zorlandığı noktalardan biri, şimdiye kadar Hamduk'a ve onun neo-liberal politikalarına meydan okuma silahının zaman zaman ordunun ve rejimin geri dönüş mimarlarının eline geçmiş olmasıydı. Ancak yeni organlar ve alternatifler ortaya çıkmaya devam ettikçe ve daha da önemlisi, Sudan'da bağlantı kurma, birlikte örgütlenme ve radikal olarak eşitlikçi bir yönetme vizyonu sunma kapasiteleri geliştirildikçe, yeni olanaklar çıkıyor. Devrimci hareket - kendinden emin ve açık görüşlü olmasına rağmen - henüz o aşamada değil. Bu alternatiflerin ne kadar çabuk somutlaşabileceği, özellikle de darbenin zamanla sertleşmesi muhtemel olduğundan, önümüzdeki dönem görülecektir.

Bu arada, Almanya'nın -çıkarlarına dayalı- sefil tarihi ve AB'nin sınır kontrolü konusunda El Beşir rejimiyle yaptığı işbirliği düşünüldüğünde, Almanya'da ve diğer ülkelerde Sudan direnişi ile dayanışma için her şeyden önce ülkedeki emperyalist müdahalelere karşı koymaya odaklanmak kritik

önem taşıyor. Avrupalıların Sudan devrimi için yapabilecekleri en önemli şey, Sudan halkının taleplerini ve özlemlerini sona erdiren gidişattan ve anlaşmalardan kendi hükümetlerini sorumlu tutmaktır.

İkinci olarak, RSF ve orduya sağlanan yasadışı fon kaynaklarının izini sürmek ve bunları engellemek için ciddi baskı uygulanmalıdır; bu, karşı devrimi körükleyen yağmacı ekonominin batılı kapitalist ekonomilerin bir parçası olduğu göz önüne alındığında ancak uluslararası düzeyde yapılabilir.

Küresel dayanışmanın üçüncü ve oldukça önemli bir yanı da; tutukluları serbest bırakması, ülkedeki telekomünikasyon sistemini eski haline getirmesi ve protestolarda ve muhaliflere ve topluluklara karşı ölümcül güç kullanmaktan kaçınması için orduya baskı uygulanmasına odaklanmalıdır. Tecrübelerimize dayanarak söylemek gerekirse, ordunun köşeye sıkıştığını hissetmesi veya müzakere pozisyonunu iyileştirmek istemesi durumunda daha fazla şiddete hazırlıklı olmalıyız.

Bu yazı yazılırken, 13 Kasım, devrimciler yeni bir "Milyonların Yürüyüşü" daha sahneliyorlar ve protestocular bir kez daha kurşun ve göz yaşartıcı gazla karşılandı ve bu da daha fazla sivil ölümüne yol açtı. Kesin olan tek bir şey var: Sokakların baskısı yakın zamanda dinmeyecek.

MLKP de diğer benzerleri gibi kendi tarihini kendisi yapmış ve o da farklı yapmıştır. Fakat o, tasfiyecilik ve dogmatizme sapmadan yapısal krizi devrimci biçimde anlama, analiz etme ve yeniden yapılanmayı devrimci bir tarzda yanıtlama hattını açığa çıkartabilmiştir. Marksist materyalist analiz “bunun neden böyle olduğu” ve “nasıl gerçekleştiği” sorularının yanıtlarını açığa çıkartmakla yükümlüdür.